

Jaarverslag ZonMw 2024

Datum: 14 maart 2025

Colofon

Met kennis werken aan een goede gezondheid voor iedereen. Daar staat ZonMw voor. ZonMw programmeert en financiert onderzoek en vernieuwing in gezondheid, zorg en welzijn, stimuleert het gebruik van de ontwikkelde kennis en signaleert waar kennis nodig is. ZonMw heeft als belangrijkste opdrachtgevers het ministerie van VWS en NWO.

Datum: 14 maart 2025

www.zonmw.nl

MET KENNIS WERKEN AAN
EEN GOEDE GEZONDHEID VOOR IEDEREEN

ZonMw

Laan van Nieuw Oost-Indië 334

2593 CE Den Haag

Telefoon 070 349 51 11

info@zonmw.nl

Sociale media

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1. Inleiding	6
1.1. Actualiteiten	6
1.2. Vooruitblik 2025	8
1.3. Leeswijzer	8
2. Over ZonMw	9
2.1. ZonMw: de verbindende kracht achter vernieuwing in gezondheid, zorg en welzijn	9
2.2. Onze opdrachtgevers en andere (mede)financiers van programma's	10
3. Aansluiting bij ontwikkelingen in het beleidsveld en maatschappelijke uitdagingen	12
3.1. Inleiding	12
3.2. Gezonde Leefomgeving	12
3.3. Passende zorg	12
3.4. COVID-19	14
3.5. Data & technologie voor gezondheid	15
3.6. Gezondheidsverschillen	15
3.7. Aansluiting bij de strategische lijnen van NWO	16
4. ZonMw-brede thema's en strategische projecten	18
4.1. Signalementen, verkenningen en kennissyntheses	18
4.1.1. Signalementen, verkenningen en kennissyntheses ter bevordering van strategische kennisontwikkeling	18
4.1.2. Nationaal Groeifonds-verkenningen	19
4.1.3. Bijdragen aan samenwerkingsverbanden	19
4.2. ZonMw-brede onderwerpen	19
4.2.1. Maatschappelijke uitdagingen vragen om andere wetenschap: Open science	20
4.2.2. Verzilveren van kennis in de praktijk	21
4.2.3. Samenwerking binnen de kenniscyclus	22
4.3. Internationale samenwerking en additionele financiering met strategische partners	22
4.4. LEF (Logisch, Eenvoudig, Functioneel)	23
5. Staf & Bedrijfsvoering	24
5.1. Bestuursbureau	24
5.2. Innovatie & Ontwikkeling	25
5.3. Kwaliteit & Compliance	25
5.4. Corporate Communicatie	26
5.5. Financiën, Control en Inkoop (FC&I)	27
5.7. Human Resources (HR)	27
5.8. Informatie & Automatisering (I&A)	29
Bijlage	32
A. Clusterbijdragen	32
1. Doelmatigheidsonderzoek	32

2. Fundamenteel Onderzoek	34
3. Geestelijke Gezondheid	36
4. Gehandicapten en Chronisch Zieken	38
5. Geneesmiddelen	41
6. Gezondheidsbescherming	43
7. Jeugd	46
8. Kwaliteit van Zorg	48
9. Life Sciences & Health / Digitale zorg	50
10. Ouderen	52
11. Palliatieve Zorg	55
12. Preventie	57
13. Sport en Bewegen	60
14. Translationeel Onderzoek	61

Voorwoord

Al meer dan 25 jaar werkt ZonMw met kennis aan een goede gezondheid voor iedereen. Door kennis te genereren, te bundelen en toe te passen droegen we ook in 2024 bij aan belangrijke ontwikkelingen op het gebied van gezondheid, zorg en welzijn. Met onze partners en opdrachtgevers werkten we onder andere aan kennis voor vijf maatschappelijke uitdagingen: een gezonde leefomgeving, passende zorg, COVID-19 en pandemische paraatheid, data en technologie voor gezondheid, en gezondheidsverschillen. Met veel van de ZonMw-kennisprogramma's dragen we ook direct bij aan de transformatie van de zorg, zoals afgesproken in het Integraal Zorgakkoord (IZA), het Gezond en Actief Leven-akkoord (GALA) en het programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO). Kennisontwikkeling en kennisbenutting in de praktijk helpt ook bij het verlichten van de druk op de overbelaste zorg en het bemensbaar houden van de zorg in een krappe arbeidsmarkt.

In 2024 ontwikkelden we bovendien een ambitieus strategisch beleidsplan ZonMw voor de periode 2025-2029. Gezien de heel positieve evaluatie van heel ZonMw in 2023 konden we voortbouwen op een stevig fundament. In het nieuwe strategisch beleidsplan benoemen we vier ambities waaraan we de komende jaren flink willen werken:

1. ZonMw draagt met kennis bij aan transitie in gezondheid, zorg en welzijn, door deze te stimuleren, te voeden en te versnellen
2. ZonMw organiseert zijn programmaportfolio met samenhang en inzicht om ruimte te bieden aan langlopende maatschappelijke opgaven, actuele beleidsthema's en ongebonden onderzoek.
3. ZonMw vergroot de maatschappelijke en wetenschappelijke impact van zijn programmering, door voorwaarden te stellen aan kennisontwikkeling en kennisbenutting en zijn kernactiviteiten continu aan te scherpen
4. ZonMw is een wendbare, professionele en communicatieve organisatie waar mensen met plezier werken. Dit realiseren we door te blijven investeren in onze mensen, efficiënte systemen en doelmatige processen

Voor de toekomst hebben wij dus de nodige ambities, maar in dit jaarverslag blikken we vooral terug op het jaar 2024. ZonMw kijkt trots terug op een succesvol jaar vol innovatie en samenwerking. We bedanken al onze partners, onderzoekers en medewerkers voor hun inzet en toewijding. Samen blijven we werken aan een mooie toekomst voor de Nederlandse gezondheidszorg en samenleving!

Arfan Ikram, voorzitter bestuur

Véronique Timmerhuis, algemeen directeur

1. Inleiding

Met kennis werken aan een goede gezondheid voor iedereen. Daar staan we voor. Dat is waar ZonMw zich voor inzet. In dit jaarverslag leest u onze resultaten in 2024. Onze meerjarige ambitie staat beschreven in ons [strategisch beleidsplan 2020-2024](#), 'Het verschil maken: met kennis werken aan een goede gezondheid voor iedereen'. Dit beleidsplan was leidend voor de prioritering van onze werkzaamheden in 2024, samen met de kaders van onze hoofdpdrachtgevers, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

1.1. Actualiteiten

Strategisch Beleidsplan ZonMw 2025-2029: Verbinden met kennis

In 2024 hebben we met veel toewijding en enthousiasme samen met onze stakeholders en opdrachtgevers gewerkt aan het opstellen van ons strategisch beleidsplan voor de periode 2025-2029, getiteld "Verbinden met kennis". Om onze koers voor de komende 5 jaar uit te stippelen, hebben we beschreven welke opgaven we voor ons zien en welke aanpak we daarvoor kiezen.

We hebben daartoe de volgende 4 ambities geformuleerd:

- ZonMw draagt met kennis bij aan de noodzakelijke transitie in gezondheid, zorg en welzijn.
- ZonMw organiseert zijn programma's met samenhang en inzicht.
- ZonMw vergroot de maatschappelijke en wetenschappelijke impact van zijn programmering.
- ZonMw is een wendbare, professionele en communicatieve organisatie waar mensen met plezier werken.

Onze missie blijft hierbij onveranderd: met kennis werken aan een goede gezondheid voor iedereen.

Op 16 januari 2025 hebben we het beleidsplan gepubliceerd op onze [website](#) en verspreid via LinkedIn.

Kaderprogramma Passende Zorg (2024-2028)

In 2024 hebben we in opdracht van VWS een voorstel ontwikkeld voor het Kaderprogramma Passende Zorg (2024-2028). In totaal is 290 miljoen euro beschikbaar. Met dit programma dragen we bij aan het pakketbeheer door het Zorginstituut en het veld. Dit moet leiden tot kwalitatief hoogwaardige patiëntenzorg tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten, binnen zorgsectoren die vallen onder de Zorgverzekeringswet (Zvw) en, waar van toepassing, de Wet langdurige zorg (Wlz).

Dit doel bereiken we door praktijkgericht onderzoek te programmeren naar de geschiktheid van zorg voor het basispakket (pakketwaardigheid) en naar HTA-methodologie. Het programma helpt zorgorganisaties in verschillende sectoren om structureel onderzoek te doen naar pakketwaardigheid, door te investeren in een duurzame onderzoeksinfrastructuur. Onder deze sectoren vallen onder andere medisch-specialistische zorg, huisartsenzorg, wijkverpleging, ggz, langdurige zorg (vanuit zowel Zvw als Wlz), paramedische zorg, verloskundige zorg en extramurale hulpmiddelenzorg.

Programma Infrastructuur beleidsparticipatie door inwoners en patiënten bij regionale vraagstukken over gezondheid, zorg en ondersteuning

In opdracht van VWS zijn we in 2024 het programma 'Infrastructuur beleidsparticipatie door inwoners en patiënten bij regionale vraagstukken over gezondheid, zorg en ondersteuning' (2024-2027) gestart. Hiermee werken we aan de ontwikkeling van een duurzame en toekomstbestendige infrastructuur voor regionale beleidsparticipatie. Het programma stimuleert en ondersteunt partijen in de regio bij het realiseren

en ontwikkelen van een regionale participatiehub. De regionale hubs die zo tot stand komen, faciliteren en bevorderen de betrokkenheid van inwoners en patiënten bij regionale (transformatie) vraagstukken met betrekking tot gezondheid, zorg en ondersteuning, zoals die vanuit IZA, WOZO, GALA en TAZ is ingezet. De participatie dient daadwerkelijk een positieve invloed te hebben op de kwaliteit van de besluitvorming. Samen vormen de regionale participatiehubs een landelijke infrastructuur (met regionale verscheidenheid in vorm en inhoud).

25 jaar DoelmatigheidsOnderzoek

Het programma Doelmatigheidsonderzoek vierde dit jaar haar 25-jarige bestaan. De externe evaluatie van het programma Doelmatigheidsonderzoek over de periode 2018-2023 toonde aan dat elke euro die in het programma is geïnvesteerd tussen de 18 en 61 euro oplevert. De ondergrens van 18 euro kan nog toenemen doordat nog niet alle studies uitgezet in deze periode zijn afgerond en geïmplementeerd. De evaluatie stelt dat gedurende de looptijd het programma een sterke ontwikkeling en professionalisering heeft doorgemaakt met onder meer een toenemende focus op stakeholderparticipatie en implementatie. De evaluatie geeft een aantal aanbevelingen waarmee het programma nog verder versterkt kan worden. Zo wordt geadviseerd om nog meer in te zetten op samenwerkingen met het veld op het gebied van het agenderen van onderzoeksvragen.

De evaluatie is uitgevoerd door TwynstraGudde, onder begeleiding van een externe evaluatiecommissie.

LEF (Logisch, Eenvoudig, Functioneel)

Met het groeien van het aantal opdrachten/programma's is het voor de efficiency van belang dat we systemen en processen gelijkvormig uitvoeren en dat exact duidelijk is wat ieders taak en rol is. Gelijkvormig werken bevordert ook datagedreven werken. In een wendbare toekomstbestendige organisatie kunnen we ons dan sneller aanpassen aan ontwikkelingen. Het vraagt wel om een andere manier van werken. In 2024 is het veranderprogramma LEF: Logisch, Eenvoudig en Functioneel gestart. Dit programma verbindt vijf veranderprojecten die veel impact hebben op onze organisatie en op elkaar. Het gaat om het stroomlijnen van onze processen, de IT-strategie, AIMS, het documentmanagementsysteem (DMS) Corsa en verandercommunicatie/ trainingen. De eerste stap was het ontwikkelen van de architectuur van het instrumentarium: de 'menukaart' van ZonMw-subsidie-instrumenten. Deze gaat over aanvragen en beoordelen. Ook hebben we andere onderdelen van ons primaire proces uitgewerkt. LEF werkt met releases – waarbij gekozen is voor een verdeling volgens het Uniform Subsidiekader (USK). In december 2024 zijn de processen/ procedures voor USK 1 via een centrale release aangepast. In 2025 komen USK 2 tot en met 5 gefaseerd aan bod. Daarnaast zijn onder meer de bezwaar- en beroepsprocedures in het documentmanagementsysteem Corsa ingebouwd en zijn de processen rondom de verkenning- en voorbereidingsfase van programma's herzien/ beschreven.

Medewerkersonderzoek

Medewerkers van ZonMw scoren gemiddeld een 7.5 voor algemene tevredenheid, zo blijkt uit het medewerkersonderzoek uitgevoerd in het najaar van 2024. Sterke punten van de organisatie zijn in hoge mate gerelateerd aan werkgeluk, zoals plezier, vertrouwen, verbinding, autonomie, zingeving en competentie. De werksfeer, collega's, arbeidsvoorwaarden en werkomstandigheden zijn belangrijke redenen om te blijven. Aandachtspunten zijn onder meer de werkdruk, de organisatie van het werk en het management. Maar liefst 85 procent van de collega's nam deel aan het onderzoek. In 2025 worden de resultaten in de organisatie besproken en gewerkt aan een gezamenlijke aanpak om de verbeterpunten op te pakken.

1.2. Vooruitblik 2025

2025 is het eerste jaar waarin we uitvoering geven aan ons nieuwe beleidsplan.

Onze samenleving staat voor grote maatschappelijke opgaven op het gebied van gezondheid, zorg en welzijn. Deze opgaven, die ook vaak op elkaar inwerken, zijn complex van aard. Kennis levert niet alleen een directe bijdrage aan de beantwoording van deze uitdagingen. Het levert ook een indirecte bijdrage, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van nieuw beleid en de ondersteuning van nieuwe wet- en regelgeving. De (behoefte aan) samenwerking, kennisontwikkeling en kennisbenutting binnen deze gebieden neemt daarmee toe. Dit heeft invloed op onze positie, ons programmaportfolio en onze werkwijze.

Veel van onze programma's sluiten ook in 2025 aan op één van de missies van het ministerie van VWS. En op het Integraal Zorgakkoord (IZA), het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), en de programma's Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO) en Toekomstbestendige Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn (TAZ). ZonMw draagt aan deze akkoorden en programma's bij met kennis. Dat doen we in 2025 onder andere op een aantal grote maatschappelijke opgaven, waarop ZonMw kennis en inzichten bundelt, en kennisontwikkeling en - waar relevant - kennisinfrastructuur faciliteert: Toekomstbestendig stelsel van preventie, zorg en welzijn, Regionalisering, Gezonde leefomgeving, Verkleinen gezondheidsverschillen en Data, digitalisering en technologie.

Nieuwe programmaopdrachten waar we in 2025 uitvoering aan geven betreffen onder meer het vervolprogramma Voor Elkaar! 2024-2028, Passende Zorg 2024-2028 (zie hierboven), het vervolprogramma Meer Kennis met Minder Dieren 2024-2028, een nieuw te ontwikkelen programma over vrouwspecifieke zorg en het vervolprogramma Zwangerschap en Geboorte III (2024-2030).

1.3. Leeswijzer

In dit jaarverslag vindt u waar we voor staan en met wie we samenwerken (**hoofdstuk 2**). Hoe we in 2024 aansloten bij de ontwikkelingen in het beleidsveld en hoe we bijdroegen aan het vinden van passende oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen leest u in **hoofdstuk 3**. De stand van zaken met betrekking tot de ZonMw-brede thema's wordt beschreven in **hoofdstuk 4**. De resultaten die onze staf en bedrijfsvoering het afgelopen jaar hebben bereikt treft u in **hoofdstuk 5**.

Elk onderdeel van ZonMw draagt bij aan de taakvervulling en doelbereiking van onze organisatie. Dit doen we samen, waarbij elk onderdeel specifieke verantwoordelijkheden heeft. De ZonMw-programma's worden uitgevoerd in 14 thematisch-inhoudelijke clusters die tezamen de programma-afdeling vormen. Voor alle inhoudelijke ZonMw-programma's die lopen in de 14 clusters verwijzen we graag naar de **bijlage**.

2. Over ZonMw

2.1. ZonMw: de verbindende kracht achter vernieuwing in gezondheid, zorg en welzijn

Met kennis werken aan een goede gezondheid voor iedereen. Daar staan we voor. Dat is waar ZonMw zich al decennialang voor inzet.

Met kennis werken aan goede gezondheid

Vernieuwing in gezondheid, zorg en welzijn gaat over gezond leven en voorkomen dat we ziek worden, over nieuwe behandelingen en geneesmiddelen en de juiste zorg op de juiste plek. Onze gezondheid is ook steeds nadrukkelijker verweven met bredere maatschappelijke opgaven. Klimaatverandering. Armoede en sociaaleconomische gezondheidsverschillen. Veranderingen in samenstelling van de Nederlandse bevolking. Dit alles roept vragen op over de toegankelijkheid, betaalbaarheid en bemensing van gezondheid, zorg en welzijn en ook over ethische aspecten die daarbij een rol spelen.

Om deze vragen te beantwoorden is kennis en wetenschap nodig. Over de volle breedte van de kennisketen, van fundamenteel onderzoek (veelal in opdracht van NWO), via translationeel en praktijk en actiegericht onderzoek tot en met implementatieprojecten. Het vraagt om een hechte samenwerking over disciplines heen en om het toegankelijk maken van de beschikbare data en resultaten uit projecten.

Door te signaleren, kennis te laten ontwikkelen en door gebruik van deze kennis in de praktijk te bevorderen, blijven wij inspelen op de veranderende wereld om ons heen. We vergroten relevantie, kwaliteit en impact van onderzoek en versnellen doorbraken om een goede gezondheid voor iedereen bereikbaar te maken.

Verbindende kracht achter vernieuwing

We verbinden mensen en organisaties op relevante maatschappelijke en wetenschappelijke vraagstukken die van invloed zijn op gezondheid, zorg en welzijn. We werken nauw samen met een brede groep stakeholders: van onderzoekers tot zorgverleners, hulpverleners en ondersteuners, van beleidsmakers tot cliënten, burgers en ervaringsdeskundigen. Want alleen samen kunnen we het verschil maken. En zo een verbindende kracht zijn achter vernieuwing in zorg, gezondheid en welzijn.

Kernactiviteiten

Om die toegevoegde waarde te realiseren, richten we ons op drie kernactiviteiten:

- **We programmeren en financieren onderzoek en vernieuwing in gezondheid, zorg en welzijn** – Samen met onze opdrachtgevers en stakeholders bepalen we welke kennis en activiteiten nodig zijn, maken hier een programma voor en financieren de ontwikkeling van deze kennis. Hiervoor brengen we mensen vanuit verschillende disciplines en praktijkvelden bij elkaar.
- **We stimuleren impact** – we zijn een stimulator van vernieuwing en aanjager van implementatie. We kijken waar welke kennis nodig is en helpen die kennis in de praktijk te brengen, zodat opbrengsten van programma's en projecten ook daadwerkelijk gebruikt worden.
- **We signaleren kennisbehoeftes** – door onze positie kunnen we zien waar ontbrekende kennis nodig is. Samen met onderzoekers, opdrachtgevers, de praktijk, onderwijs en burgers vragen we hier aandacht voor.

Het resultaat: samen zorgen we voor meer impact van kennis in het verbeteren van gezondheid, zorg en welzijn voor iedereen. Altijd met onze kernwaarden in het achterhoofd: zorgvuldig, toegankelijk, initiatiefrijk en zeker ook verbindend. Want alleen samen kunnen we bijdragen aan een wereld waarin goede gezondheid voor iedereen bereikbaar is.

2.2. Onze opdrachtgevers en andere (mede)financiers van programma's

Onze opdrachtgevers

Onze belangrijkste opdrachtgevers zijn Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Ook andere ministeries – al dan niet samen met het ministerie van VWS – zijn opdrachtgever van programma's bij ZonMw. Denk bijvoorbeeld aan het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) op het gebied van microplastics en klimaat en gezondheid of het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) op het gebied van personen met onbegrepen gedrag.

Daarnaast werken we in programma's met een aantal (mede)financiers, zoals (gezondheids)fondsen en Health~Holland. Met medefinanciers programmeren en financieren we niet alleen samen, maar stemmen we ook samen werkprocessen af, zoals de omgang met maatschappelijk verantwoord licentiëren en hoe impact te versterken. Ook gebruiken we elkaars netwerken om te zorgen dat resultaten van projecten doorontwikkeld kunnen worden.

Internationaal

Veel van de vraagstukken waar we nu voor staan binnen de gezondheidszorg zijn niet uniek voor Nederland. ZonMw bekijkt daarom ook goed welke vraagstukken er internationaal spelen en of gezamenlijk opgetrokken kan worden. Zo kunnen kennis en middelen gebundeld worden om deze vraagstukken op te lossen.

We zijn partner in diverse initiatieven al dan niet medegefinancierd door de Europese Commissie. ZonMw speelt daarin een actieve rol als betrokkene bij het inrichten van de governance en het opstellen van internationale strategische onderzoeks- en innovatieagenda's, financiering, opleiding en communicatie.

Onze partners

De werkzaamheden uit dit jaarplan kunnen we alleen realiseren door goede samenwerking met onze partners. Want alleen samen kunnen we veranderingen in de dagelijkse praktijk teweegbrengen, allemaal vanuit onze eigen rol, taak en verantwoordelijkheid. In onze programma's werken we dan ook intensief samen met diverse partijen die actief zijn in beleid, onderzoek, onderwijs, praktijk, zowel nationaal als internationaal, én met patiënten en burgers.

Beleid

Om te zorgen dat resultaten van projecten ook in beleid en praktijk worden toegepast, werkt ZonMw onder andere samen met partijen in het beleidsveld. Onze belangrijkste partner hierin is het ministerie van VWS die op basis van onze programmareresultaten mede beleidskeuzes maakt en onderbouwt. Onze inzet is samenwerken aan structurele inzet van gezondheidsonderzoek en zorginnovatie voor (overheids)beleid en praktijk. ZonMw werkt samen met Zorginstituut Nederland ten behoeve van de advisering over het basispakket, het bevorderen van kwaliteit en inzichtelijkheid van de zorg en het verbeteren van de inrichting van patiëntenregistraties. Met de Nederlandse Zorgautoriteit hebben we afstemming over mogelijkheden in de regels en de bekostiging van de zorg en de ruimte daarbij voor zorginnovaties en interventies voortkomend uit onderzoek. We onderhouden verder nauw contact met de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd om te zorgen dat onze programma's aansluiten bij de kennisbehoeften van het (zorg)veld. Onze

samenwerking met Zorgverzekeraars Nederland richt zich op het leveren van bruikbare resultaten voor zorginkoop en het toewerken naar een duurzaam kwaliteitsbeleid.

Regionalisering speelt een steeds grotere rol en daarmee worden regionale partners zoals gemeenten en samenwerkingsverbanden van gemeenten steeds belangrijker. Ook de decentralisatie van zorgtaken naar het lokale niveau heeft daaraan bijgedragen. Daarom werken wij ook expliciet samen met gemeenten en met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Onderzoek en onderwijs

NWO is niet alleen één van de twee hoofdopdrachtgevers, maar ook een van de belangrijkste samenwerkingspartner in het onderzoeksveld. We versterken elkaar in multidisciplinaire thema's door waar mogelijk gezamenlijk te programmeren en te financieren. Ook trekken we samen op waar het gaat om anders Erkennen & Waarderen en het stimuleren van Open Access en FAIR (Findable, Accessible, Interoperable en Reusable) data. Ook met de Samenwerkende Gezondheidsfondsen trekken we samen op om zoveel mogelijk impact te halen in het veld van gezondheid, zorg en welzijn.

Om praktijkrelevante kennis te kunnen genereren, de kennis uit onderzoek optimaal te benutten en elkaar te versterken, werken we samen met veel kennispartners. We stemmen af met landelijke kennisorganisaties, zoals de universiteiten, hogescholen, ziekenhuizen, het RIVM en de VWS-kennisinstituten over de belangrijkste kennisvragen en over kennisbenutting. Vanuit diverse programma's stimuleren we het gebruik van actiegericht onderzoek om in de eigen zorgpraktijk – op basis van voortschrijdend inzicht – te leren en te verbeteren.

We werken samen met onderzoekers als lid van een commissie of stuurgroep binnen onze programma's. Onderwijs is eveneens een onderdeel van de kenniscyclus waarvoor we kennis, inzichten en ervaring vanuit het onderwijs kunnen inbrengen in de programma's en waarbij we nieuwe inzichten, methodieken en producten ten goede laten komen aan de professionals. Wij maken daarbij gebruik van bestaande structuren en organisaties die als strategische partners de juiste mensen in beweging kunnen brengen. Focus ligt daarbij op het MBO.

Praktijkveld

Partijen in het veld van gezondheidszorg en welzijn, en het bedrijfsleven betrekken we bij agendering, prioritering in commissies en programmering. Hierdoor wordt de relevantie van de onderwerpen versterkt en de kans vergroot dat de opgedane kennis wordt benut in de praktijk. We hebben regelmatig overleg met (koepels van) zorgorganisaties en brancheverenigingen, zoals GGD GHOR Nederland, NFU, STZ, ActiZ en Zorgthuis.nl, etc. De (koepels van) beroepsverenigingen dragen eveneens bij aan de verdere verspreiding en implementatie van de resultaten en zijn betrokken bij het ontwikkelen en verspreiden van kwaliteitsstandaarden. Daarnaast leveren ze input voor kennislacunes (bijvoorbeeld in de vorm van kennisagenda's).

Burgers en patiënten

Samen met de koepelorganisaties Patiëntenfederatie Nederland, Ieder(in), MIND, specifieke patiëntenorganisaties en/of ervaringsdeskundigen bekijken we hoe we het patiëntenperspectief binnen de subsidieprocedures kunnen integreren in onze procedures. Patiënten- en burgerparticipatie is cruciaal in de hele kenniscyclus. Het gaat om het ontwikkelen van kennisvragen, het opzetten en uitvoeren van onderzoek en het ontwikkelen van kwaliteitsinstrumenten.

3. Aansluiting bij ontwikkelingen in het beleidsveld en maatschappelijke uitdagingen

3.1. Inleiding

Ook in 2024 droegen we bij aan bij de (beleids)ontwikkelingen op het gebied van gezondheid, zorg en welzijn. Aan het vinden van passende oplossingen voor maatschappelijke opgaven als passende zorg, regionale samenwerking, preventie, leefstijl en volksziektes, gezonde beweegvriendelijke leefomgeving, en COVID-19 en pandemische paraatheid. En daarmee aan de transformatie in de zorg, zoals is uitgewerkt in het Integraal Zorgakkoord (IZA), het Gezond en Actief Leven-akkoord (GALA) en het programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO).

3.2. Gezonde Leefomgeving

Het maakt uit waar je woont. Je fysieke en sociale omgeving heeft een grote impact op je gezondheid. Een gezonde leefomgeving nodigt uit tot gezond gedrag, stimuleert beweging en ontmoeting en beschermt tegen gezondheidsrisico's. Een ongezonde leefomgeving daarentegen maakt het lastig of zelfs onmogelijk voor mensen om zo gezond mogelijk te blijven.

ZonMw financiert de ontwikkeling van kennis over hoe onze leefomgeving onze gezondheid beïnvloedt. Deze kennis is hard nodig, want onze gezondheid staat onder toenemende druk.

De Gezonde Leefomgeving is één van de maatschappelijke opgaven van ZonMw. Het doel is een visie te maken die laat zien hoe ZonMw met deze maatschappelijke opgave omgaat.

Een belangrijk programma binnen ZonMw dat raakt aan deze maatschappelijk opgave is het **programma Gezonde Leefomgeving Integrale Aanpak**. In 2024 gingen 56 projecten van dit programma van start. Lees hier meer over in de Clusterbijdrage Preventie (**Bijlage, nr. 12**). ZonMw bundelt en duidt het werk aan de opgave Gezonde Leefomgeving onder meer op een [themapagina](#). Deze wordt voortdurend geactualiseerd, net als onderliggende themapagina's. Zo is de pagina over [Klimaatverandering](#) in 2024 flink uitgebreid, wat de groeiende portefeuille op dit onderwerp weerspiegelt.

In 2024 hebben we aandacht gevraagd voor de [toegankelijkheid](#) van de leefomgeving voor mensen met een beperking. Dit onderwerp werd via onder meer een podcast, voorbeelden van projectresultaten, doorverwijzingen en een artikel ontsloten. Een andere bijzondere uiting was een [themanummer over Gezonde Leefomgeving](#) van het ZonMw relatiemagazine Impuls. Wij vroegen onze stakeholders en collega's wat er nodig is om te zorgen dat onze leefomgeving ons helpt om gezond te blijven. Zij gaven uiteenlopende antwoorden, maar over een ding waren zij het eens: voor een gezonde leefomgeving hebben we alle domeinen nodig.

3.3. Passende zorg

Een vergrijzende bevolking, steeds meer (chronische) aandoeningen en toenemende gezondheidsverschillen. Als het om zorg en gezondheid gaat, staat Nederland voor enorme maatschappelijke uitdagingen. De vraag naar zorg neemt alsnog toe, terwijl er steeds minder mensen zijn die deze zorg kunnen leveren. Nu al kampt de zorg in alle sectoren met flinke personeelstekorten en die worden alleen nog maar groter. Ook stijgen de kosten van zorg nog elk jaar. We willen allemaal dat

patiënten en cliënten – nu en in de toekomst – kunnen rekenen op kwalitatief goede, betaalbare, toegankelijke en duurzame zorg. Om zorg van goede kwaliteit toegankelijk te houden moeten we passende keuzes maken. We moeten ons meer richten op zorg die werkelijk waarde toevoegt, zowel voor het individu als de samenleving. Tegelijk moeten we stoppen met zorg die weinig of geen toegevoegde waarde heeft. En we moeten kijken hoe we zorg anders kunnen organiseren.

Passende zorg is de gezamenlijke beweging om de zorg toekomstbestendig te maken. Vanuit maatschappelijk oogpunt is het cruciaal dat we zorg leveren die bewezen effectief, betaalbaar, toegankelijk en duurzaam is. In het IZA is afgesproken dat het pakketbeheer van verzekerde zorg meer moet bijdragen aan het realiseren van passende zorg. De transitie naar passende zorg vraagt inzet van alle partijen die betrokken zijn bij preventie, zorg, ondersteuning en welzijn. Allemaal moeten we bijdragen om zorg mensgericht, houdbaar en duurzaam te houden. Passende zorg is daarbij de norm. Dit betekent dat we samen continu op zoek gaan, hoe we de zorg kunnen verbeteren door doelgericht te werken en bewust om te gaan met beschikbare middelen en capaciteit.

In 2024 hebben we volop gewerkt aan de ontwikkeling en start van programma's met een focus op pakketbeheer en effectiviteit van zorg vanuit de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Wet langdurige zorg (Wlz). Een deel van de Passende Zorg-middelen is via de **programma's Kennisinfrastuctuur Academische Werkplaatsen Ouderenzorg (KAWO) en Academische Werkplaatsen Verstandelijke Beperkingen (AWVB)** geïnvesteerd in de kennisinfrastructuur voor de langdurige zorg, zodat de academische werkplaatsen snel met dit nieuwe thema aan de slag konden. Voor de Wlz is in 2024 ook het **programma Passende Zorg binnen de Wlz** van start gegaan. In dit programma wordt gewerkt aan het faciliteren van kennis- en methodieontwikkeling die kan gaan bijdragen aan pakketbeheer voor de Wlz en ook bruikbaar is voor professionals bij hun inzet voor cliënten in de langdurige zorg.

Daarnaast is het **kaderprogramma Passende Zorg (2024-2028)** tot stand gekomen. Dit programma moet bijdragen aan de beweging naar passende zorg. Kennis en (doelmatigheids)onderzoek zijn hierbij onmisbaar. Zie uitgebreid hierboven onder **hoofdstuk 1**. Naast de bewezen effectiviteit en kosteneffectiviteit van zorg, worden passende arbeidsinzet en ecologische duurzaamheid nadrukkelijk meegenomen. Het ZonMw-visiedocument Passende Zorg en de inventarisatie van beschikbare en benodigde kennis op diverse thema's vormden input bij het ontwerp van dit kaderprogramma.

De rol van ZonMw bij Passende Zorg is uitgebreid belicht in een themanummer van *Impuls* en een social mediacampagne. Tijdens een goed bezochte en gewaardeerde feestelijke bijeenkomst blikten we terug op de succesvolle resultaten van 25 jaar Doelmatigheidsonderzoek. Ook blikten we vooruit naar de urgente maatschappelijke uitdagingen in de zorg in de komende jaren, waarin het kaderprogramma Passende Zorg in nauwe samenwerking met (samenwerkings)partners en stakeholders wordt uitgevoerd.

De externe evaluatie van het **programma DoelmatigheidsOnderzoek 2018-2023**, die we tijdens de stakeholderbijeenkomst aan VWS overhandigden, stelt dat doelmatigheidsonderzoek maatschappelijke relevante kennis heeft opgeleverd waarmee de zorg in Nederland van hoge kwaliteit, toegankelijk en betaalbaar kan blijven (zie uitgebreid hierboven, **hoofdstuk 1**).

Daarnaast staat passende zorg centraal in verschillende programma's die gefinancierd zijn vanuit het IZA. Zo investeerden we in (de-)implementatie van 'Beter Laten Beter Doen'-interventies in de verpleging en verzorging en in 9 onderzoeken naar kennisvragen uit de non-COVID-kennisagenda van de FMS, waarbij de nadruk ligt op de uitkomsten van (alternatieve) behandelwijzen ingegeven door de schaarste.

In 2024 zijn ook de voorbereidingen gestart voor de **versterking van de organisatie en samenwerking van de eerstelijnszorg** op wijk- en regioniveau en voor versterking van de regionale monodisciplinaire organisatiegraad.

In november 2024 hebben 5 paramedische beroepsverenigingen gezamenlijk hun geactualiseerde kennisagenda's aangeboden aan VWS. Eind 2024 hebben we subsidie gegeven aan 5 Academische Werkplaatsen Wijkverpleging en 7 Academische Werkplaatsen Huisartsenzorg en een landelijk samenwerkingsverband om praktijk, wetenschappelijke kennis en innovaties met elkaar te verbinden.

Duurzaamheid/ duurzame zorg

In 2024 hebben we een **interne inventarisatie Duurzame zorg en Gezondheid** opgeleverd om scherp te krijgen waar het beoogde ZonMw-programma Duurzaamheid en Gezondheid (werktitel) zich op kan richten. Dit programma moet huidige ZonMw-programma's versterken en overlap voorkomen. Tijdens de inventarisatie is uitgezocht wat ZonMw nu al doet op het gebied van duurzame zorg en er is verkend waar mogelijkheden voor kennisontwikkeling en implementatie liggen.

Ook hebben we een analyse gemaakt van **kennishiaten in duurzame zorg**. Deze komt voort uit een interne inventarisatie van ZonMw, de lopende projecten uit de Green Deal Duurzame Zorg (GDDZ) gefinancierd in 2023 door het ministerie van VWS en de projectplannen van de werkgroep GDDZ voor 2024-2026.

Vertegenwoordigers van ZonMw, het ministerie van VWS en NWO zijn op werkbezoek geweest in het Maastricht UMC+ om kennis en ervaringen uit te wisselen op het gebied van **ecologische duurzaamheid, een belangrijk aspect van waardegedreven zorg**.

3.4. COVID-19

De uitbraak van de COVID-19 pandemie in 2020 heeft wereldwijd enorme gevolgen gehad voor de volksgezondheid, de maatschappij en de economie. Veel onderzoek was en is nodig om kennis te ontwikkelen over vaccins, zorg voor patiënten, preventie, post-COVID en de maatschappelijke gevolgen van COVID-19. Maar ook, hoe kunnen we mogelijke toekomstige pandemieën voorkomen en bestrijden? En welke kennisontwikkeling en krachtenbundeling is nodig om de maatschappij beter voor te bereiden? Binnen ZonMw loopt het **COVID-19 (vervolg)programma** en haar vele deelprogramma's sinds 2020 en het **post-COVID programma** sinds 2023. Daarnaast lopen er twee programma's op het gebied van pandemische paraatheid, het **Kennisprogramma Pandemische Paraatheid**, gestart in 2022 en **Pandemische Paraatheid en doorgang Reguliere Zorg**, gestart in 2024. Deze programma's zijn alle gekoppeld aan dit thema.

Om de impact van niet-medische maatregelen door de overheid genomen tijdens de COVID-19 pandemie inzichtelijk te maken wordt nu onderzoek gedaan naar de middellange termijn effecten van COVID-19 maatregelen. Daarnaast is de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) met financiering van ZonMw gestart met de doorontwikkeling van het platform sociaal domein. Binnen het **deelprogramma Gezondheidsonderzoek bij rampen (GOR)** wordt met eerder verkregen data uit GOR-COVID-19 projecten verdiepend onderzoek uitgevoerd om de verzamelde data optimaal te gebruiken. Door de urgentie van COVID-19 heeft de ontwikkeling van FAIR-data een grote vlucht genomen en blijft (her) gebruik van data van essentieel belang voor de toekomst.

In 2024 is gewerkt aan de continuïteit van het **post-COVID programma**, zoals het post-COVID Netwerk Nederland en verschillende onderzoeksprojecten. Op het gebied van pandemische paraatheid ontvingen de consortia NCOH en BePrepared akkoord om het lopende onderzoek te verdiepen en de samenwerkingsverbanden verder te versterken. Daarnaast is in 2024 nieuw modelleer onderzoek van start

gegaan met als doel om instrumenten te ontwikkelen voor een effectiever beleid bij het voorkomen en bestrijden van toekomstige gezondheids crisissen.

Het congres over oversterfte in tijden van corona - dat plaatsvond op 5 maart - bracht onderzoekers en beleidsmakers samen om de laatste resultaten op het gebied van oversterfte te delen. Data delen was de rode draad van dit congres. Op 16 september organiseerde ZonMw, in samenwerking met VWS, het congres 'Van pandemie naar pandemisch paraat'. Tijdens dit congres gingen de 300 deelnemers met elkaar in gesprek over wat Nederland pandemisch paraat maakt en wat de laatste inzichten zijn uit de door ZonMw gefinancierde onderzoeken naar de effecten van COVID-19. Het versterken van de infrastructuur voor pandemische paraatheid werd door alle deelnemers onderschreven.

Op het vlak van signalering organiseerden we een kennissynthese van projecten over effecten van COVID-19 maatregelen gefinancierd door ZonMw (en NWO) die is opgeleverd in februari 2024. Er is een factsheet ontwikkeld waarin een overzicht staat van activiteiten uit het verleden, heden en de toekomst op het gebied van pandemische paraatheid bij ZonMw. In november 2024 is het rapport van TNO gepubliceerd en gepresenteerd met de bevindingen van de '*Kennissynthese FAIR Data in relatie tot pandemische paraatheid*'. Uit de kennissynthese kan worden geconcludeerd dat Nederland op het gebied van beschikbaarheid en herbruikbaarheid van data nog niet pandemisch paraat is. Tevens ontbreekt het aan centrale sturing om de problemen rondom data beschikbaarheid en herbruikbaarheid op te lossen. De bevindingen, adviezen en aanbevelingen van de onderzoekers zijn gedeeld met het ministerie van VWS en andere stakeholders.

3.5. Data & technologie voor gezondheid

Door in te zetten op data en technologie in de zorg wil ZonMw bijdragen aan de transformatie naar een houdbaar zorgstelsel. Data en technologie zijn essentiële bouwstenen voor nieuwe integrale en hybride zorgdienstverlening die toekomstbestendig, dat wil zeggen bemensbaar, betaalbaar en toegankelijk is. Echter, het gebruik van technologie in de gezondheidszorg brengt ook veel uitdagingen met zich mee die nader onderzoek en kennis vereisen.

We hebben een verkenning uitgevoerd naar de kansen en uitdagingen rondom data en technologie in gezondheid, zorg, welzijn en preventie. Deze kansen en uitdagingen hebben wij geverifieerd bij relevante stakeholders met meerdere 'whole system in the room' sessies.

Over het onderwerp data en technologie hebben we meer en gericht gecommuniceerd in 2024. We hebben het als maatschappelijke opgave toegevoegd aan onze website. Er is een ZonMw-nieuwsbrief die iedere 6 weken uitkomt met Data en technologie als thema. We hebben de collega's geïnformeerd over de laatste stand van zaken op het gebied van AI in de gezondheidszorg. En er is een themanummer van het relatiemagazine Impuls verschenen met AI als thema.

3.6. Gezondheidsverschillen

We werken met kennis aan een goede gezondheid voor iedereen. Toch bestaan er tussen groepen mensen in de samenleving verschillen in gezondheid en levensverwachting. Dat kan komen door sociaaleconomische positie, door gender of sekse, seksuele oriëntatie, etniciteit, fysieke en mentale gesteldheid, leeftijd of de combinatie en intersectionaliteit daarvan. Er is brede aandacht en actief handelen nodig om te komen tot meer gelijke kansen op gezondheid. We stimuleren onderzoek om deze verschillen te begrijpen en dragen op die manier met kennis bij aan een wereld waarin een goede gezondheid voor iedereen bereikbaar is.

Binnen de maatschappelijke opgave Gezondheidsverschillen is in het 4de kwartaal van 2024 de projectgroep Sociaaleconomische gezondheidsverschillen (SEGV) van start gegaan. Het projectteam is gestart met het bundelen van onze activiteiten rondom SEGV, het verankeren van de kennis hierover en het positioneren van ZonMw op dit thema.

SEGV

Mensen met een lage sociaaleconomische positie hebben vaker gezondheidsproblemen en een kortere (gezonde) levensverwachting. Onderzoek naar het voorkomen, verkleinen en verklaren van sociaaleconomische gezondheidsverschillen (SEGV) is belangrijk. Daarom stimuleert ZonMw kennisontwikkeling over het ontstaan van gezondheidsverschillen en hoe we deze kunnen verkleinen. In 2024 hebben we een [webpagina](#) ingericht waarop we onze activiteiten en resultaten rondom SEGV bundelen.

Kennis uit preventieonderzoek draagt bij aan het verkleinen van de sociaaleconomische gezondheidsverschillen. Vanuit het preventieprogramma ontwikkelen we kennis over de systemische kanten van sociaaleconomische gezondheidsverschillen en over aangrijpingspunten om gezondheidsverschillen tegen te gaan op elk niveau van dat systeem. Binnen de innovatielijnen van het preventieprogramma wordt bijvoorbeeld uitgezocht hoe factoren in de context effect hebben op mentale gezondheid onder mensen met een lage sociaaleconomische positie, en hoe je kunt ingrijpen op deze factoren. In 2024 zijn projecten van start gegaan die zijn gehonoreerd binnen de [Health Equity call 2023](#) van het Europese partnerschap ERA4Health over gezondheidsverschillen, voeding, omgeving en gezondheid. Deze subsidierondes kunnen worden gelinkt aan de doelen uit GALA en IZA. We werken samen met Pharos, RIVM en het Kennisplatform Preventie. In 2024 hebben we kennis opgedaan in 35 projecten uit het 5e preventieprogramma gebundeld. In de kennisbundel [Gezond leven in gemeente en regio](#) zijn praktische instrumenten en lessen uit onderzoek gericht op het terugdringen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen gebundeld. Gemeenten en GGD kunnen de bundel gebruiken voor hun plannen met betrekking tot GALA, IZA en WOZO.

3.7. Aansluiting bij de strategische lijnen van NWO

ZonMw financiert in opdracht van NWO verschillende soorten onderzoek binnen de medische wetenschappen. Het betreft onder andere vrij en ongebonden onderzoek binnen de Open Competitie en persoonsgebonden financiering binnen het Talentprogramma. Daarnaast voert ZonMw projecten of programma's uit voor thematisch onderzoek die zijn bedoeld om de economische of maatschappelijke impact van het onderzoek te vergroten en te versnellen. Denk hierbij aan programma's die onderdeel zijn van de Nationale Wetenschapsagenda (NWA) of het Kennis- en Innovatieconvenant (KIC). Tenslotte houdt ZonMw zich bezig met projecten die bijdragen aan het realiseren en ontsluiten van (grootschalige) wetenschappelijke infrastructuur.

ZonMw en NWO werken samen doorlopend aan het bevorderen van een gezonde onderzoekscultuur met thema's als Open Science, Erkennen en Waarderen, en Diversiteit en Inclusie. Daarnaast heeft ZonMw ook programmatisch bijgedragen aan de 4 bouwstenen van de nieuwe NWO-strategie (2023-2026), Gezonde onderzoekscultuur, Robuust onderzoeksstelsel, Coherente onderzoeksagenda's en Onbelemmerd samenwerken. De NWO-strategie hebben we meegenomen bij het opstellen van ons eigen meerjarige beleidsplan. Maar ook nu al hebben we gewerkt aan zaken die bijdragen aan deze bouwstenen.

Gezonde onderzoekscultuur

De al genoemde onderwerpen Open Science, Erkennen en Waarderen en Diversiteit en Inclusie, maken deel uit van de NWO-bouwsteen Gezonde onderzoekscultuur. Meer hierover leest u in de hoofdstuk 4.

Robuust onderzoeksstelsel

Ook op het gebied van een Robuust onderzoeksstelsel trekken we samen op met NWO. ZonMw heeft een lange ervaring met thematisch programmeren op maatschappelijke opgaven, mede aan de hand van kennis- en onderzoeksagenda's.

Coherente onderzoeksagenda's

Bovendien dragen we bij aan de bouwsteen Coherente onderzoeksagenda's. We hebben ook in 2024 deels als opdrachtnemer of samenwerkingspartner van NWO, onderzoek gefinancierd dat is gekoppeld aan relevante onderzoeksagenda's zoals NWA-routes, Kennis en Innovatie Agenda's (KIAs), Kennis- en Innovatieconvenant (KIC), sectorplannen, onderzoeksprogramma's en investeringsplannen van infrastructuur en ecosystemen, beleid & kennisagenda's van de overheid en internationale agenda's zoals Horizon Europe en de Sustainable Development Goals (SDGs).

Onbelemmerd samenwerken

Onbelemmerd samenwerken zit in het DNA van ZonMw. We werken al met veel partijen samen, zowel interdisciplinair als transdisciplinair. We richten ons – in samenspraak met NWO - op de ontwikkeling en inzet van instrumentarium om de samenwerking nog verder vorm te geven.

4. ZonMw-brede thema's en strategische projecten

4.1. Signalementen, verkenningen en kennissyntheses

Door onze positie kunnen we zien waar partijen bij elkaar moeten worden gebracht of waar kennis ontbreekt. Belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen zijn de basis om samen met partijen in het veld van gezondheid, zorg en welzijn de bestaande kennis te bundelen en openstaande kennisvragen te verzamelen. Het gaat hierbij om onderwerpen waarvoor nog geen specifiek programma beschikbaar is en die dus de ontwikkeling van een eventueel nieuw programma kunnen voeden. Dit doen we met een projectmatige aanpak (interne projecten). Een aantal grote/ impactvolle onderwerpen lichten we hieronder toe.

4.1.1. Signalementen, verkenningen en kennissyntheses ter bevordering van strategische kennisontwikkeling

Artificiële intelligentie (AI)

Het doel van dit project is om de rol van AI in de gezondheidszorg te onderzoeken, relevante kennis samen te vatten en onderzoeksvragen te identificeren. Het project heeft in maart 2024 de kick-off gehad. In 2024 is aan het Signalement gewerkt met als doel om na te gaan wat de potentie is van AI voor gezondheid, zorg en welzijn, om knelpunten te signaleren, oplossingsrichtingen te identificeren en kennishiaten te inventariseren. Het rapport is in februari 2025 aangeboden aan VWS.

Vragen die er toe doen: psychosociale vragen van patiënten tijdens de behandeling

Dit project heeft tot doel inzicht te krijgen in welke psychosociale vragen patiënten tijdens een medische behandeling hebben en of deze vragen worden behandeld. Het project inventariseert in welke mate niet-medische en ziekte overstijgende vragen van patiënten en burgers op dit moment inzichtelijk zijn en of/hoe meegenomen worden in programmering bij ZonMw. Daarnaast wordt een verkenning uitgevoerd welke patiënten en burgerinitiatieven er zijn en hoe deze (beter) gevonden kunnen worden door ZonMw. Op basis van de interne en externe verkenning wordt een signalement geschreven.

Gedragsverslavingen

Het doel is het in kaart brengen van de huidige stand van zaken op het gebied van digitale gedragsverslavingen in preventie en diagnostiek, en de kennishiaten en -behoeften. Vanwege personele wisselingen heeft dit project vertraging opgelopen. Eind 2024 zijn gesprekken gevoerd met stakeholders ter voorbereiding, het project zal in Q2 2025 starten.

Brede benadering Gezondheid/ Positieve Gezondheid

Positieve Gezondheid is een manier om breder naar gezondheid te kijken. Het accent ligt niet op de ziekte, maar op de mensen zelf, hun veerkracht en wat hun leven betekenis geeft. Wij dragen op diverse manieren bij aan de ontwikkeling, het gebruik en de verspreiding ervan. Het Institute for Positive Health (iPH) organiseerde in samenwerking met ZonMw en Vilans op 19 november 2024 een inspirerende bijeenkomst over 'Het meten van Gezondheid'. Deze sessie maakt deel uit van het Landelijk Onderzoeksnetwerk Positieve Gezondheid, dat bestaat uit leden van universiteiten, hogescholen, ROC's, ziekenhuizen en andere kennisinstituten. In 2022 kregen 20 projecten een ZonMw-kennisvoucher om direct aan de slag te gaan met goede voorbeelden op het gebied van Positieve Gezondheid. Uit de in 2024 uitgevoerde

evaluatie blijkt dat deze kennisvouchers als katalysator hebben gewerkt bij de verspreiding van deze goede voorbeelden.

4.1.2. Nationaal Groeifonds-verkenningen

Na de publicatie van het regeerprogramma is zeker geworden dat toekomstige rondes van het Nationaal Groeifonds niet meer zullen plaatsvinden. ZonMw blijft uitvoerder van al gehonoreerde voorstellen waarbij ZonMw onderdeel uitmaakte van het consortium, volgens reeds gemaakte afspraken. We onderhouden nog contacten met de ontstane samenwerkingen en blijven nog volwaardig consortiumspartner waar dit initieel afgesproken is.

4.1.3. Bijdragen aan samenwerkingsverbanden

Dutch Cardio Vasculair Alliance (DCVA)

Dutch Cardio Vasculair Alliance (DCVA) is gericht op het stimuleren van onderzoek naar hart- en vaatziekten. Wij delen onze expertise en denken mee in het realisatie impactplan. In 2024 lag de nadruk op samenwerking op programma en projectniveau vanuit verschillende programma's uit de clusters Preventie, Ouderen, GGG, Translationeel Onderzoek, LSH en Geestelijke gezondheid, deels in het samen subsidiëren en monitoren van projecten en anderzijds in het verkennen van toekomstige samenwerkingen. Als gevolg hiervan kan er nu gericht worden geprogrammeerd op het onderwerp.

Dutch Clinical Research Foundation (DCRF)

De Dutch Clinical Research Foundation (DCRF) maakt zich sterk voor een optimaal klinisch onderzoeksklimaat. In 2024 hebben we weer deelgenomen aan diverse werkgroepen van de DCRF en waren we zelf verantwoordelijk voor de clinical trial agreement (CTA) werkgroep. Er is een standaard template Clinical Trial Agreement ontwikkeld. Daarnaast is in 2024 samen met de diverse stakeholders het Nationaal Actieplan Klinisch Onderzoek ontwikkeld. Hierin worden doelen gesteld en acties geïdentificeerd ter verbetering en optimalisatie van WMO-plichtig onderzoek in Nederland. Vanuit het actieplan zijn 3 pijlers tot stand gekomen die vanaf de zomer in werkgroepen verder worden opgepakt.

4.2. ZonMw-brede onderwerpen

In alle ZonMw-programma's hebben we aandacht voor het bereiken van impact. Daarnaast hebben we binnen een aantal thema's onderwerpen gedefinieerd waar sturing vanuit ons op nodig is. Het gaat hierbij om onderwerpen die (nog) niet als vanzelfsprekend worden opgepakt. Tegelijkertijd achten we deze noodzakelijk voor een goed functionerend systeem van kennisontwikkeling en -benutting en het bereiken van impact. Veel van de onderwerpen raken aan Open Science, waarmee we kennisontwikkeling toegankelijker en inclusiever willen maken. Door publicaties, resultaten en data open te stellen en door de samenleving te betrekken bij kennisontwikkeling. Daarnaast sturen we actief op kennisbenutting, zodat de kennis en kunde die wordt opgedaan ook daadwerkelijk wordt gebruikt en van meerwaarde kan zijn voor beleid, praktijk, (vervolg)onderzoek en onderwijs.

In 2024 zijn we doorggegaan met het ontwikkelen van tools en handreikingen hiervoor. Alle ZonMw-brede onderwerpen zijn bovendien aangesloten bij het project Stroomlijnen en LEF (zie onder actualiteiten in hoofdstuk 1). Op deze manier zorgen we voor het borgen van de brede onderwerpen in onze nieuwe structuur.

4.2.1. Maatschappelijke uitdagingen vragen om andere wetenschap: Open science

Findable, Accessable, Interoperable en Reusable (FAIR) data en Open Access

- Uit een steekproef gedaan in 2024 blijkt dat in 2023 92% van ZonMw-onderzoek Open Access gepubliceerd werd.
- Binnen ZonMw is in 2024 kennis actief gedeeld om programma's en subsidieaanvragen optimaal te laten bijdragen aan FAIR data. In een pilotfase is bij circa 15 programma's ervaring opgedaan, wat als basis dient voor brede implementatie bij alle ZonMw-projecten. Een concreet voorbeeld is dat ZonMw in samenwerking met GO FAIR Foundation een bijdrage heeft geleverd aan de ontwikkeling door GloPID-r van de Pandemic PACT Tracker zodat projecten wereldwijd gestandaardiseerd en computerleesbaar beschreven kunnen worden en via deze tool
- doorzoekbaar zijn. De tool is ook een belangrijke bron voor de WHO.
- De FAIR Funders samenwerking met NWO, Health-Holland, KWF en de Hartstichting heeft zich in 2024 onder andere gericht op een uniforme aanpak voor herbruikbare data. Hierbij hebben onder meer persistente identifiers (zoals ORCID, ROR en GrantID) en sjablonen voor datamanagementplannen centraal gestaan.
- Initiatieven zoals Health-RI, European Health Data Space (EHDS) en European Open Science Cloud (EOSC) zijn in 2024 gevolgd, zodat ZonMw-onderzoekers in de toekomst hierbij kunnen aansluiten.
- Er zijn meerdere opdrachten uitgezet rondom het verbeteren van herbruikbare kennis. Voorbeelden zijn de ontwikkeling van de 'Scraper', een web-zoekmachine op subsidienummer, en de Kennissynthese FAIR Data in relatie tot pandemische paraatheid.

Erkennen en Waarderen

- In de monitoring van het beoordelingsproces van NWO-Talenprogramma's is er een evaluatie en consultatie gestart ten aanzien van het *evidence based CV*. De resultaten worden in 2025 verwacht.
- ZonMw is en blijft aangesloten bij het Landelijk Programma Erkennen en Waarderen. Hier werken we in samenwerking met NWO, UNL, NFU en de KNAW aan een cultuurverandering binnen de academie. Zo hebben we zitting genomen in de commissie voor het Nationale Erkennen en Waarderen festival 'Developing diversified and talented teams' en hebben we ingestemd met het werken aan het opstellen van een CoARA national chapter.

Participatie en Citizen Science

- Patiëntenparticipatie is essentieel om de zorg te verbeteren. Maar hoe organiseer je dat? Dat bespraken we tijdens de jaarlijkse onderzoekersbijeenkomst voor aioto's van verschillende specialistenopleidingen en tijdens de eerste projectenbijeenkomst van het programma Versterking organisatie eerstelijnszorg. Ook deelden we een concreet voorbeeld van hoe je acute zorg af kunt stemmen op mensen die psychisch onregelmatig zijn. Uiteraard was hierbij in alle facetten een ervaringsdeskundige betrokken.
- Er is gewerkt aan een platform voor kennis en ervaringen op het thema Participatie en Citizen Science, waar informatie vanuit de programma's en projecten vindbaar is voor aanvragers, onderzoekers en projectleiders. Het platform is momenteel nog in opbouw.
- Ter bewustwording van het onderwerp bij commissieleden en collega's hebben we meerdere bijeenkomsten georganiseerd, zoals het Commissievoorzittersoverleg en de ontmoetingsdag tussen referenten van de Patiëntenfederatie en ZonMw.
- In het programma Regionale infrastructuur voor beleidsparticipatie van patiënten en burgers is vanaf 2024 gewerkt aan het verstevigen en borgen van burgerparticipatie in de bestaande regionale domeinoverstijgende samenwerkingsverbanden met een gelijkwaardige rol voor burgers. Inmiddels zijn er 30 projecten gestart waarvan de uitkomsten nauw zullen worden gevolgd.

- Er zijn in 2024 verschillende programma's van start gegaan waarbij de rol van burgerwetenschap prominent een positie heeft, zoals 'Samen aan de Harts slag'. Dit is een samenwerking tussen ZonMw en Hartstichting.

Diversiteit & Inclusie

- Het belang van diversiteit en inclusie is benadrukt via inspiratie, educatie en support. Dit omvatte bijeenkomsten en een communicatiecampagne, waardoor het thema meer leeft onder collega's en onze loketfunctie versterkt wordt.
- Er zijn verschillende koploperprogramma's binnen ZonMw, waar nauw mee wordt samengewerkt, zoals Diversiteitsensitief werken in de zorg, Vrouwspecifieke Zorg of de taakopdracht Gender en Gezondheid. Hier worden goede voorbeelden mee uitgewisseld en zo kunnen we deze ervaringen als een olievlek laten gelden tot inspiratie voor andere programma's.
- Er is nauwe samenwerking opgezet met externe organisaties die ook specifiek op het thema Diversiteit en Inclusie werken. Zowel nationaal (bijv. NWO, SGF) als internationaal (bijv. EViR EDI Workinggroup, EURECO).
- ZonMw heeft aanpassingen gedaan in het kader van inclusieve communicatie. We hebben nu een genderneutrale aanhef in onze communicatie (intern en extern), en de registratie van gender bij het indienen van een aanvraag is aangepast naar 'Man', 'Vrouw', 'X (non-binair)' en 'Zeg ik liever niet'.

4.2.2. Verzilveren van kennis in de praktijk

Implementatie

- De impacttrainingen voor nieuwe ZonMw-medewerkers zijn voortgezet. Samen met het Nederlands Implementatie Collectief wordt gewerkt aan certificering en intervisie van implementatieprofessionals in 2025.
- Implementatie-expertise is geborgd in belangrijke cluster-overstijgende ZonMw-initiatieven, zoals Passende zorg en Gezonde Leefomgeving.
- ZonMw participeerde actief in de European Implementation Collaborative (EIC) board. Er was een national networksmeeting in juni en ZonMw zit in de programme committee van het European Implementation Event 2025. ZonMw participeerde actief in het Ensuring Value in Research (EViR) Funders Forum en leidden de Working Group Dissemination and Implementation. We zijn gestart met de overname van het EViR-secretariaat vanaf 2025.

Onderwijs: opleiden, leren & professionaliseren

- Er is een inventarisatie van ZonMw-programma's waar het MBO bij betrokken is als onderdeel van een verkenning aangeboden aan VWS.
- De samenwerking met belangrijke stakeholders in het onderwijs is gestimuleerd door contacten met onder andere de MBO Raad, Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB), Stichting Practoraten, het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO), de Nederlandse Vereniging voor Medisch Onderwijs (NVMO) en het Regieorgaan SIA.
- Om practoraten en het MBO te ondersteunen bij het aanvragen van subsidies is een webinar gehouden over het ZonMw-aanvraagproces. Hierbij was specifiek aandacht voor impact/kennisbenutting en effectieve kennissamenwerkingen.
- Om intern aandacht te hebben en houden voor het thema onderwijs over de gehele breedte van ZonMw zijn er onder andere trainingen aan nieuwe ZonMw-medewerkers gegeven en is er een themabijeenkomst voor ZonMw-commissieleden georganiseerd. Deze bijeenkomst was zowel bedoeld voor commissieleden met expertise op het onderwerp alsmede commissieleden die expertise wilde opbouwen.

4.2.3. Samenwerking binnen de kenniscyclus

In 2024 hebben we de resultaten van het Research on Research project met het LUMC opgeleverd in de vorm van de interactieve infographic 'Effectieve samenwerking'. Het onderzoek (2020-2022) ging over samenwerkingen binnen door ZonMw gefinancierde participatieve kennisinfrastructuren.

4.3. Internationale samenwerking en additionele financiering met strategische partners

In 2024 heeft ZonMw zich ingezet voor een goede aansluiting van de Europese kaderprogramma's bij ontwikkelingen in het Nederlandse veld. Zo heeft ZonMw zijn bijdrage geleverd in het voorbereidingstraject van 'KP10', de opvolger van Horizon Europe dat in 2028 van start moet gaan. En ook bij de afronding van het strategisch plan 2025 – 2027 van Horizon Europe is passende input geleverd.

Wat betreft de Europese partnerschappen zijn, mede door de bijdrage van de medewerkers in de clusters, in 2024 weer mooie resultaten geboekt. ZonMw is onder meer betrokken bij:

- **REMEDI4ALL:** dat zich richt op herbestemming van medicijnen door een levendige praktijkgemeenschap te creëren die alle relevante sectoren en disciplines omvat. Hier zijn in 2024 de eerste contouren van het op te richten onderzoeks- en innovatie platform gebouwd.
- **EUP OHAMR:** de aanvraag van het partnerschap dat er naar streeft de last van AMR te verminderen met een geïntegreerde One Health aanpak, en erkent dat de gezondheid van mens, dier en plant zijn onderling afhankelijk en verbonden met het milieu, is goedgekeurd. Het partnerschap gaat nu de afsluitende onderhandelingsfase (grant agreement phase) met de Europese Commissie in. Naar verwachting zal het partnerschap in Q1 van 2025 starten. De CSA OH AMR rondt eind 2024 af.
- **FOODPathS:** tot eind 2025 ondersteunt dit project het in juni 2024 gestarte Horizon Europe Sustainable Food Systems partnership. ZonMw blijft de activiteiten van het Sustainable Food Systems Partnership (SFSP of FutureFoodS) volgen met het oog op de link tussen voeding en gezondheid waar ZonMw internationaal als coördinator betrokken is bij het multilaterale samenwerkingsverband Healthy Diet for a Healthy Life (HDHL). ZonMw is niet betrokken bij het Sustainable Food Systems Partnership omdat er geen opdracht is vanuit VWS ten aanzien van een (nationaal) programma rondom voeding en gezondheid.
- **HDHL Food4Health:** De door de partners die verbonden zijn aan JPI HDHL ingediende CSA is door de Europese Commissie gehonoreerd. F4H richt zich op de met elkaar verweven uitdagingen van voedsel- en voedingsgerelateerde niet-overdraagbare ziekten (NCD's) en klimaatverandering door samenwerking en onderzoeksinspanningen op het gebied van voeding, gezondheid en milieu te bevorderen en op elkaar af te stemmen. De CSA zal in januari 2025 starten.
- **BE READY:** Het binnen dit CSA ontwikkelde partnerschap voor pandemische paraatheid is bijna afgerond en zal in Q1 2025 worden ingediend bij de Europese Commissie. Aan het partnerschap zullen net als bij de CSA ZonMw, RIVM en VWS deelnemen.
- **Partnerschap Personalised Medicine:** de subsidierende gericht op Identification or Validation of Targets for Personalised Medicine Approaches (PMTargets) is succesvol verlopen en de bekendmaking van de honorering van subsidieaanvragen is aanstaande. Het thema voor de subsidieoproep voor 2025 is al aangekondigd: Farmacogenomische strategieën.
- Het **Rare Disease partnerschap (ERDERA)** is gestart in september 2024 en heeft de eerste transnationale subsidieoproep uitgezet in december. Het thema is Preklinische therapeutische studies voor zeldzame ziekten met behulp van kleine moleculen en biologische stoffen – ontwikkeling en validatie.

-
- Binnen het **ERA4Health partnerschap**: in 2024 zijn twee subsidierondes gestart en inmiddels afgerond. Bekendmaking van de subsidietoekenning volgen begin 2025.
 - **Transforming Health and Care Systems (THCS)**: in dit partnerschap is de subsidieronde Innovate to Prevent: Personalized Prevention in Health and Care Services succesvol afgerond. 20 aanvragen zijn gehonoreerd, waarvan 8 met Nederlandse bijdrage. De subsidieronde voor 2025 met het thema Betere zorg dichterbij huis: versterken van de eerstelijns- en zorgzame (buurt)gemeenschappen is al gestart.
 - Binnen het **CSA BrainHealth** zijn de voorbereidingen voor het in 2026 te starten European Partnership for Brain Health inmiddels ver gevorderd.

4.4. LEF (Logisch, Eenvoudig, Functioneel)

In 2024 is het interne veranderprogramma LEF: Logisch, Eenvoudig en Functioneel gestart. Dit programma verbindt vijf veranderprojecten die veel impact hebben op onze organisatie en op elkaar. Het gaat om het stroomlijnen van onze processen, de IT-strategie, AIMS, het documentmanagementsysteem (DMS) Corsa en verandercommunicatie/ trainingen. De eerste stap was het ontwikkelen van de architectuur van het instrumentarium: de 'menukaart' van ZonMw-subsidie-instrumenten. Deze gaat over aanvragen en beoordelen. Ook hebben we andere onderdelen van ons primaire proces uitgewerkt. LEF werkt met releases – waarbij gekozen is voor een verdeling volgens het Uniform Subsidiekader (USK). In december 2024 zijn de processen/ procedures voor USK 1 via een centrale release aangepast. In 2025 komen USK 2 tot en met 5 gefaseerd aan bod. Daarnaast zijn onder meer de bezwaar- en beroepsprocedures in het documentmanagementsysteem Corsa ingebouwd en zijn de processen rondom de verkennings- en voorbereidingsfase van programma's herzien/ beschreven.

5. Staf & Bedrijfsvoering

De stafafdeling Beleid, Advies & Strategie (BAS) bestaat uit vier teams: Bestuursbureau (BB), Innovatie & Ontwikkeling (IO), Kwaliteit & Compliance (KC) en Corporate Communicatie (CC). Elk team heeft zijn eigen expertise. Van veel thema's in het strategisch budget (4.1 en 4.3) verzorgen mensen van BAS de coördinatie. We werken nauw samen met elkaar en met collega's van de programma's en bedrijfsvoering.

De afdeling Bedrijfsvoering (BV) bestaat uit de afdelingen Financiën, Control en Inkoop (FC&I), Human Resources Management (HRM) en Informatie & Automatisering (I&A, inclusief Documentaire Informatie Huishouding/DIH). Daarnaast maken de medewerkers van de Facilitaire Dienst (FD), de receptie en de adviseur BV en managementassistent BV deel uit van Bedrijfsvoering.

5.1. Bestuursbureau

Het Bestuursbureau (BB) zorgt voor de strategische en inhoudelijke ondersteuning van bestuur, directie en MT-leden. Dit omvat onder meer strategisch advies op ontwikkelingen in het veld, het zorgen voor het tot uitvoer brengen van strategisch beleid en monitoren van de voortgang (planning & control cyclus, projectportfoliomanagement voor interne ZonMw-brede projecten). Daarnaast is het de taak van het Bestuursbureau om contacten te onderhouden en het bestuurlijk overleg te organiseren met medefinanciers (met name VWS, NWO en internationaal) en met uitvoerders.

Activiteiten en resultaten in 2024

- **Strategisch meerjarenbeleidsplan** - In december is volgens planning de laatste hand gelegd aan het beleidsplan 2025-2029. De interne en externe presentatie van het beleidsplan heeft in januari 2025 plaatsgevonden. Gedurende het jaar zijn de opdrachtgevers VWS en NWO en de stakeholders geïnformeerd en betrokken bij het beleidsplan, onder meer via de bestuurlijke overleggen en de stakeholderbijeenkomst in het najaar van 2024. Ook intern zijn collega's betrokken via werkgroepen en ZonMw-brede (inloop)bijeenkomsten.
- **Programmaregieteam** - In 2024 is een programmaregieteam (PRT) gestart, dat de overkoepelende regie voert over het volledige portfolio aan programma's van ZonMw. Bij complexe programma's adviseert het PRT over de toegevoegde waarde en haalbaarheid van het beoogde programma voor ZonMw. Het hoofddoel van het PRT is het vergroten van de kwaliteit van programmeren. Subdoelen zijn onder meer het proactief zorgen voor verbinding en samenhang in het programmeerproces en het vergroten van het lerend vermogen van ZonMw. Het PRT is opgezet volgens een iteratiefproces. De doorontwikkeling vindt plaats in nauwe samenwerking met het interne veranderprogramma LEF – waarbij de tools worden ontwikkeld om sneller en beter tot over- en inzichten van het programmaportfolio te kunnen beschikken. In 2024 lag hierbij de focus op de verkenningsfase van een programma.
- In 2024 zijn stappen gezet met betrekking tot het door ontwikkelen van **stakeholdersbeleid** van ZonMw – met een specifieke focus op de bestuurlijke en directiegesprekken. Hierbij is het proces rondom de organisatie van de overleggen verbeterd. Dit om te komen tot een betere verbinding met de organisatie en een betere positionering van ZonMw. Een volgende stap (2025) is om op basis van de ambities uit het strategisch beleidsplan, analyses van het stakeholderveld te maken om bij te dragen aan een pro-actiever stakeholdersbeleid.

5.2. Innovatie & Ontwikkeling

Het team Innovatie en Ontwikkeling (IO) coördineert de ZonMw-brede thema's waarmee ZonMw een toegevoegde waarde levert op het systeem van kennisontwikkeling en kennisbenutting. Het gaat hier om thema's als implementatie, open science (FAIR-data en open access, erkennen en waarderen, participatie en citizen science, diversiteit en inclusie) opleiden en professionaliseren. In samenspraak met ZonMw-clusters, programma's en stakeholders ontwikkelen we tools en handreikingen om aan dit streven handen en voeten te geven.

Activiteiten en resultaten in 2024

- De resultaten op de ZonMw-brede thema's staan beschreven in **paragraaf 4.2**.
- ZonMw is samen met NWO gestart met het Research on Research (RoR) programma door onderzoeksvragen/thema's op te halen via de interne NWO-/ ZonMw-lijn. De opgehaalde onderzoeksideoën beschrijven een vraag met daarop een toelichting. Deze ideeën geven inzicht in onderwerpen die bij collega's leven en kunnen gebruikt worden voor de langere termijn bepaling van de kennisagenda, of de urgentie van een bepaald onderwerp onderstrepen.

5.3. Kwaliteit & Compliance

De afdeling Kwaliteit & Compliance ontwikkelt, bewaakt en adviseert over onze processen en procedures, met name die rond het programmeren en financieren. We ontwikkelen kwaliteitskaders en –uitgangspunten en geven (juridische) adviezen over inrichting van oproepen of vormgeving van besluiten (inclusief het voorkomen van ongeoorloofde staatssteun), overeenkomsten/contracten, en activiteiten in het kader van juridische procedures (bezwaar- en beroepschriften, WOO-verzoeken/ zienswijzen en klachtprocedures).

Activiteiten en resultaten in 2024

- We hebben een grote bijdrage geleverd aan het project Stroomlijnen, onderdeel van het veranderprogramma LEF. De juridische kaders zijn zodanig ontworpen en getoetst dat subsidieverstrekking binnen het USK1 'compliant-by-design' plaatsvindt.
- Verdere implementatie WOO-systematiek en daaraan gekoppeld implementatie van IT-systeem Corsa als document management systeem voor dossier- en archiefvorming voor de WOO-dossiers. Overigens zullen ook andere juridische processen in Corsa worden opgenomen zoals de bezwaar-, beroep- en klachtenprocedure. Voor de actieve openbaarmaking op de website van de overheid wordt een koppeling gemaakt. Dit deel van de implementatie is gestart in 2024 en loopt door in 2025.
- Binnen KC is een trio van compliance posities ingericht die risicobeheersing en compliance verder gaan vormgeven en versterken. Een compliance officer met een overkoepelende en verbindende rol wordt momenteel geworven, een privacy officer is reeds gestart en een integriteits officer is 1 november begonnen. Samen zullen zij het integraal compliance beleid gaan door-ontwikkelen.
- De privacy officer heeft nu nog met name focus op datalekken maar zal, zodra het eerder genoemde compliance trio staat, in samenspraak komen tot een geïntegreerd beleid en dat verder invullen op het terrein van AVG en Privacy.
- Alle medewerkers van de afdeling Kwaliteit & Compliance hebben een vijfdaagse training Kwaliteitsmanagement doorlopen. Dit heeft geresulteerd in een gemeenschappelijke taal, begrip en kennisniveau ten aanzien van kwaliteitsmanagement. Bovendien resulteerde dit concreet in een Plan van Aanpak voor de integrale implementatie van een systematiek. Deze implementatie is onderdeel van de strategische aanpak van ZonMw om kwaliteitsbewust werken integraal vorm te geven.

5.4. Corporate Communicatie

De afdeling Corporate Communicatie (CC) zorgt voor effectieve communicatie waarbij ZonMw herkenbaar is als verbindende kracht achter vernieuwing met kennis. De medewerkers van de afdeling zijn samenwerkingspartner en adviseur voor alle medewerkers van ZonMw, het management, de teams en ook de organisaties buiten ZonMw. Vanuit die rol zorgt de afdeling dat de buitenwereld naar binnen wordt gehaald, er effectieve communicatiestrategieën (intern en extern) worden opgesteld en geïmplementeerd, en biedt ondersteuning en hulpmiddelen om als één ZonMw naar buiten te treden.

De 3 hoofdtaken zijn:

- Het versterken van de reputatie van ZonMw op onze 3 kernactiviteiten: financieren & programmeren, impact versterken en kennisbehoeften signaleren.
- Interne communicatie.
- Faciliteren communicatie-expertise in de programma's en clusters.

Activiteiten en resultaten 2024:

- **Positioneren als verbindende kracht achter vernieuwing in gezondheid, zorg en welzijn**
In 2024 werd de positionering verder vorm gegeven door steeds meer te profileren op 5 maatschappelijke opgaven. Per opgave is een kernboodschap opgesteld en een communicatieaanpak doorontwikkeld. In het kader van het 25-jarig jubileum van ZonMw is een online campagne gevoerd en geëvalueerd. We hebben een stakeholderbijeenkomst georganiseerd voor de ontwikkeling van het nieuwe beleidsplan. Op strategisch niveau is een analyse gemaakt van de positionering ten opzichte van andere spelers in het veld. We hebben 3 edities uitgebracht van het relatiemagazine Impuls met achtereenvolgens de thema's 25 jaar ZonMw, Gezonde Leefomgeving en AI in de zorg. Vanuit de huisstijl hebben we steeds meer aandacht gehad voor inclusieve communicatie, zoals aandacht voor andere talen, richtlijnen voor digitale toegankelijkheid en inclusieve communicatie. ZonMw was medeorganisator, samen met NWO en VSC (Vereniging Science Centra), van de jaarlijkse wetenschapscommunicatiedag. Met ruim 600 bezoekers is deze dag gericht op verdere doorontwikkeling en inzet van wetenschapscommunicatie en het bij elkaar brengen van expertises en inzichten. Voor 2025 is een gestart met de voorbereidingen.
- **Interne communicatie/versterken communicatieve organisatie**
In 2024 hebben we verder gewerkt aan een integrale interne communicatiestrategie, heeft het nieuwe communicatieportaal verder vorm gekregen, hebben we een beeldbank opgezet en standaard communicatiemiddelen omgezet in de nieuwe huisstijl. Daarnaast zijn medewerkers meegenomen in de vernieuwing van het subsidie instrumentarium en werkwijzen.
- **Faciliteren communicatie-expertise in de programma's en clusters**
Als ZonMw vinden we het belangrijk om te blijven groeien als professionals. Corporate communicatie ondersteunt de communicatie-experts uit de clusters hierbij. Tijdens een jaarlijkse communicatiedag werd stilgestaan bij gebruik van nieuwe technologieën in communicatie, storytelling en gedragsverandering. Een van de hoofdsprekers nam de aanwezigen mee met het opstellen en gebruik maken van een communicatiekompas voor complexe organisaties. Daarnaast krijgen de communicatieprofessionals maatwerktrainingen op gebied van adviesvaardigheden en Factor C. Tevens is gewerkt aan een jaarprogramma voor 2025 waarbij nog meer ingespeeld wordt op de trends in communicatie en het leren van de ervaringen met communicatie binnen andere organisaties.

5.5. Financiën, Control en Inkoop (FC&I)

Financiën, Control & Inkoop (FC&I) is verantwoordelijk voor de uitvoering van de financiële administratie van zowel de exploitatie als de programma's inclusief de controle en beheersing op het gebied van rechtmatigheid, doelmatigheid, aanbestedingsbeleid en budgetbewaking. Daarnaast is FC&I verantwoordelijk voor de coördinatie op de P&C-cyclus (begroting, verantwoording, managementrapportages) van ZonMw.

Activiteiten en resultaten in 2024

- In 2024 is samen met opdrachtgevers VWS en NWO gewerkt aan een nieuwe financieringswijze op basis van integrale tarieven. In december is overeenstemming bereikt over de berekeningssystematiek van het nieuwe tarief. In 2025 worden afspraken gemaakt over de dekking van de overgangsproblematiek. Dit betreft een financieel tekort op de lopende programma's dat ontstaat als gevolg van de toepassing van het nieuwe hogere tarief. Na het bereiken van een akkoord hierover zal een implementatieplan worden opgesteld zodat met de nieuwe systematiek voor P&C-cyclus 2026 kan worden gewerkt.
- Tevens is er een project gestart om de Overlooppost terug te brengen tot aanvaardbare omvang en in de toekomst beter te kunnen beheersen. De overlooppost van ZonMw is het verschil tussen het bedrag dat VWS heeft bevoorschot aan ZonMw, en het bedrag dat daadwerkelijk hiervan door ZonMw is uitgegeven.
- In 2024 zijn verbeterlagen aangebracht in de P&C-cyclus van de programma-afdeling ten behoeve van interne sturing en beheersing. De kwartaalgesprekken zijn opnieuw opgezet op basis van een geïntegreerd programmadaashboard met de initiële focus op de beheerskosten. In 2024 is de programmapijplijn ontwikkeld en in het dashboard opgenomen. Met behulp van een nieuwe planning-tool is meer zicht op de uitputting van de programmabudgetten en de personeelsplanning.
- De exploitatie- en programmabegroting 2025 zijn in 2024 bottom-up opgebouwd. Er zijn efficiency- en verbeterlagen in het proces aangebracht. Beide opdrachtgevers VWS en NWO hebben de begroting goedgekeurd.
- In 2024 is iedere verslagmaand een managementrapportage opgesteld voor bestuur en MT over de voortgang van de exploitatie ZonMw. Gedurende het jaar zijn ook twee prognoses opgesteld en verslag uitgebracht over de voortgang in de programma's. Dit wordt in 2025 verder ontwikkeld.
- In 2024 heeft de Belastingdienst een boekenonderzoek loonheffing bij ZonMw uitgevoerd. De conclusie was dat ZonMw zijn processen goed op orde heeft.
- In 2024 is een aanvang gemaakt met de vervanging van UBW (het financieel systeem). In 2025 wordt middels een aanbestedingsprocedure gegund. Daarna kan de implementatie starten.

5.7. Human Resources (HR)

De afdeling HRM ontwikkelt passend HR-beleid in samenwerking met de organisatie en adviseert en ondersteunt het management bij de uitvoering van dit beleid. Daarnaast is de afdeling HR verantwoordelijk voor de personeels- en salarisadministratie.

Ontwikkelingschouw en strategische personeelsplanning

- In 2024 is gestart met de kalibratie personeelsgesprekken uit te breiden met een ontwikkelingschouw waar naast het functioneren, het potentieel van onze medewerkers inzichtelijk is gemaakt. In het najaar is deze eerste ontwikkelingschouw geëvalueerd, waarbij de verbeterpunt voor proces en systematiek worden meegenomen voor 2025. Dit managementinstrument draagt bij aan onze strategische personeelsplanning.

Onboarding, stroomlijnen processen, professionele ontwikkeling en recruitment

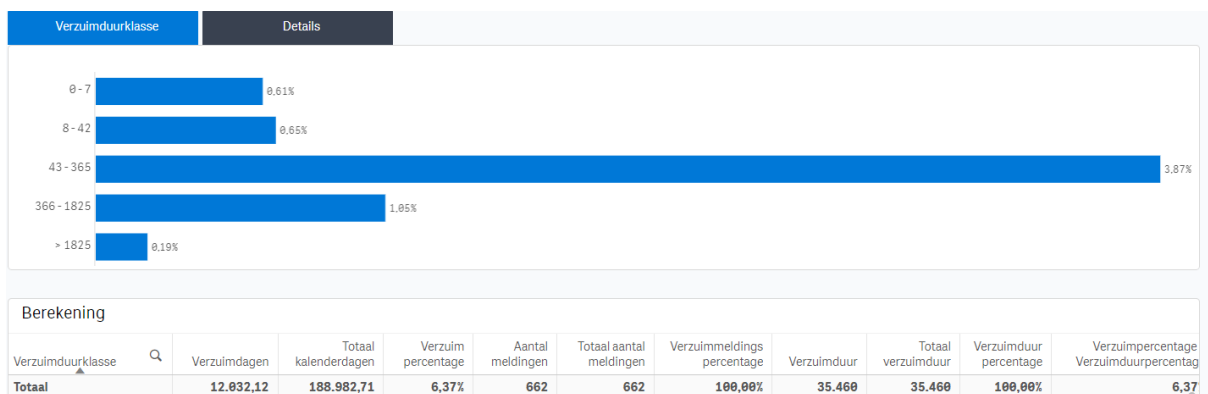
- ZonMw hecht aan een goede onboarding, waarbij nieuwe medewerkers zich welkom voelen met goede voorlichting, training en terugkomstbijeenkomsten. Dit wordt continu geëvalueerd en geoptimaliseerd, als onderdeel van onze employee journey. In 2024 is een nieuwe training 'Startende professional programma' gestart voor nieuwe medewerkers om hen te begeleiden in hun ontwikkeling als startende professional. De deelnemers zijn erg positief over deze training, die in januari 2025 ook met de managers wordt geëvalueerd.
- Vanuit HR-L&D is bijgedragen het project stroomlijnen processen door het mede opzetten van trainingen voor medewerkers die gaan werken met verbeterde processen subsidie-instrumentaria.
- Vanuit een krappe arbeidsmarkt heeft recruitment in samenwerking met HR Beheer 127 nieuwe collega's aangetrokken. Waarvan 106 op contractbasis en de overige op basis van tijdelijke inhuur. Dit aantal staat los van de 29 interim collega's die via Inkoop zijn gestart.
- We zijn begonnen met het aanbieden van de training "selecteren en het voeren van een selectiegesprek". Inmiddels hebben 54 collega's uit het veld deze vaardigheidstraining gevolgd. Een efficiënt recruitmentproces blijft continu aandacht krijgen.

Vitaliteitsbeleid, RI&E en medewerkeronderzoek

- Vanuit ons vitaliteitskader, dat zich richt op de 6 dimensies van positieve gezondheid, zijn diverse activiteiten aangeboden, die bijdragen aan brede gezondheid, waaronder de 'zinvolle zomer' met activiteiten van en voor medewerkers gericht op gezondheid en vitaliteit. Gedurende het jaar wordt speedcoaching aangeboden, reguliere coaching, loopbaanontwikkeling, training work-life-balance, trainingen vanuit GoodHabit, leefstijlcoaching en stoelmassages.
- In het voorjaar is een risico-inventarisatie en evaluatie uitgevoerd, omdat in 2023 het ZonMw-pand was verbouwd. Aandachtspunten zijn vooral herstelpunten vanuit de verbouwing, meer aandacht voor heldere afspraken BHV en aandacht voor werkbalans.
- In oktober 2024 is een medewerkeronderzoek uitgevoerd, als vervolg van het medewerkeronderzoek uit 2021. De respons was 85% met een algemene tevredenheidsscore van 7,5 is een mooie positieve ontwikkeling in vergelijking met 83% en 7,3 in 2021. In 2025 zal het MT in samenspraak met de organisatie thema's benoemen die meer aandacht voor verbetering vragen.

Ziekteverzuim

- ZonMw heeft een gemiddeld verzuim van 6,37. Dit is hoger dan het landelijk streefcijfer van 5,5%, maar wel licht gedaald ten opzicht van 6,86 in 2023. De arbo jaarrapportage 2023 laat zien dat het verzuim voor een groot deel wordt veroorzaakt door psychisch verzuim. De meldingsfrequentie is met 1,17 gedaald ten opzicht van 1,23 in 2023. Vooral het middellang en lang verzuim is oorzaak voor het hoge verzuimpercentage. De werkdruk bij ZonMw wordt als erg hoog ervaren. Conclusie is dat mensen niet snel uitvallen, maar als ze uitvallen dan is het langduriger.

- Leidinggevenden worden extra ondersteund bij zware verzuimdossiers. Preventief wordt coaching ingezet ter ondersteuning coping skills en werk-privé balans. Ook wordt expertise regelmatig ingezet, zowel preventief als gedurende re-integratie. We bieden de training work-life-balance ter ondersteuning van het maken van gezonde keuzes en sociale steun. De leidinggevenden van ZonMw zijn veel in gesprek met hun medewerkers over hun werk-privé balans. De analyse verzuim en voorstellen voor verbetering, wordt ieder kwartaal besproken in het MTO.

Integriteit en sociale veiligheid

In november 2024 is een nieuwe Integriteitscoördinator aangesteld bij ZonMw. Ook heeft er een wisseling van vertrouwenspersonen ongewenste omgangsvormen en integriteit plaatsgevonden. De nieuwe vertrouwenspersonen hebben een meerdaagse opleiding gevolgd, zijn gecertificeerd en aan de organisatie voorgesteld. Jaarlijks rapporteren de vertrouwenspersonen en de integriteitscoördinator over het betreffende jaar. In 2024 zijn er geen officiële meldingen geweest. Wel hebben in totaal 21 collega's bij hen aangeklopt en zijn er diverse gesprekken gevoerd op het gebied van sociale (on)veiligheid. Naar aanleiding van deze gesprekken zijn er 2 anonieme signalen aan ZonMw afgegeven.

Opvallend is dat ongewenst gedrag vooral werd ervaren door collega's in contact met hun leidinggevende of collega die hiërarchisch hoger staat. Leidinggevenden ondervinden zelf tegelijkertijd ook een uitdaging in de manier waarop zij medewerkers moeten aanspreken op hun gedrag en functioneren. Het luistert nauw hoe zaken met elkaar besproken worden. Onze leidinggevenden zijn zich hiervan bewust en worden hierbij ondersteunt en getraind.

Tot slot is in het medewerkersonderzoek, dat het afgelopen jaar is uitgevoerd, aandacht besteed aan sociale veiligheid door specifiek uit te vragen hoe medewerkers de werksfeer ervaren. Hierin is onder andere als resultaat te zien dat medewerkers aangeven dat zij hun weg naar de vertrouwenspersonen beter weten te vinden.

Inclusie en diversiteit

- ZonMw heeft nauw contacten met organisaties die medewerkers begeleiden met een beperking, zoals Emma at Work en de Edwin van der Sar foundation. Ook zijn we aangesloten bij de netwerkgroepen vanuit VWS. Recruitment is continu op zoek naar mogelijkheden voor werving van talentgroepen medewerkers met een arbeidsbeperking of medewerkers met een niet-westerse achtergrond.
- In het najaar is in samenwerking met ZonMw Young een storytelling middag over racisme door eigen medewerkers verzorgd. Deze middag is met grote zorgvuldigheid tot stand gekomen. De zeer persoonlijke verhalen hebben bijgedragen aan meer bewustzijn voor racisme.
- ZonMw vindt het erg belangrijk een inclusieve organisatie te zijn waar medewerkers uit alle doelgroepen zich thuis voelen. In 2024 is in samenwerking met Diversiteit in bedrijf het plan van aanpak I&D aangepast, dat in het voorjaar met het MT en OR wordt besproken. ZonMw richt zich in eerste instantie vooral op bewustwording, informatieverspreiding en onderlinge dialoog. Vooral binnen de afdeling bedrijfsvoering en clusterondersteuning is een ruime diversiteit binnen de populatie te vinden. Diversiteit en inclusie is één van de thema's binnen ons strategisch HRM-plan.

5.8. Informatie & Automatisering (I&A)

I&A is de afdeling binnen ZonMw die verantwoordelijk is voor een betrouwbare, passende en wendbare IT- en informatievoorziening die data-gestuurd werken mogelijk maakt. De digitale strategie van ZonMw die in 2022 is vastgesteld is hierbij leidend. De formatie en inrichting van I&A is in 2024 aanzienlijk gewijzigd ten behoeve van de digitale strategie. I&A bestaat nu uit een regieteam dat de kaders schetst en richting bepaalt, een servicedesk, systeem-, netwerk- en applicatiebeheer, een datateam (sinds 2024),

informatieanalisten, medewerkers Documentaire Informatiehuishouding (DIH; sinds 2024; bij I&A gekomen vanwege het toegenomen 'i'-karakter van de functie) en een team voor change- en projectmanagement (sinds 2024).

Stroomlijning primair proces

- Het primaire proces van ZonMw is in 2024 gestroomlijnd en gestandaardiseerd (kleine subsidies; grotere subsidies volgen in 2025). Bijbehorende aanpassingen aan het Grant Management Systeem zijn projectmatig doorgevoerd en 'AIMS 2.0' is in november 2024 in gebruik genomen.
- Een nieuw Datawarehouse (DWH) op basis van Microsoft Fabric is in 2024 ingericht. De nadruk lag op het opzetten van een toekomstbestendig datamodel en het ontsluiten van data uit AIMS ten behoeve van stuurinformatie.
- Het systeem Delfi is in 2024 volledig uitgefaseerd en de data is op basis van de principes uit de referentiearchitectuur gemigreerd naar verschillende systemen.

Implementatie digitale strategie

- Een meerjarige roadmap met projecten en activiteiten die bijdragen aan het verwezenlijken van de digitale ambities van ZonMw, is opgesteld.
- In 2024 is intensief gewerkt onder architectuur. De principes zijn opgenomen in onze projecten en processen. De Referentiearchitectuur wordt actief bijgehouden, en geeft ons gedegen richting aan keuzes binnen het IT-landschap.
- In 2024 is met de invulling van nieuwe rollen binnen I&A zoals Procescoördinator, Service Manager en Change manager, gestart met de basisinrichting voor ITIL processen zoals (major) incidentmanagement en changemanagement. Daarnaast is een belangrijke stap gezet in het inzichtelijk maken van alle contracten en het komen tot sturing op leveranciers en contracten. Het lifecycle management is naar een volgend volwassenheidsniveau gebracht, in lijn met de verwachtingen vanuit VWS (volwassenheidsmodel LCM).
- Het team van applicatiebeheerders is eind 2023 uitgebreid. Over de belangrijkste applicaties van ZonMw is in 2024 kennis opgebouwd en de applicaties zijn in beheer genomen.
- Het project om te komen tot optimalisatie van de digitale werkplek heeft zich in 2024 gericht op het aflossen van technische schuld en technische randvoorwaarden zonder impact voor de medewerkers.

Verbetering informatiebeveiliging

- De verbetering van de informatiebeveiliging had in 2024 hoge prioriteit. Daarbij hebben wij ons enerzijds gericht op het Management Systeem voor Informatiebeveiliging (ISMS) en anderzijds op het verhogen van de digitale weerbaarheid. De voortgang borgen en bewaken we met behulp van de routekaart informatiebeveiliging.
- De Strategie Informatiebeveiliging, het handboek informatiebeveiliging en de routekaart informatiebeveiliging zijn door het management vastgesteld. Deze documenten vormen het strategisch kader voor de informatiebeveiliging. Er is een managementoverleg informatiebeveiliging opgezet met bijbehorende rapportages op de KPI's en de voortgang van de routekaart. Op deze manier zorgen we voor betrokkenheid van het management en de directie.
- Er zijn kaders ontwikkeld voor de onafhankelijke beoordeling van het informatiebeveiligingsbeleid en er is een eerste beoordeling uitgevoerd op de belangrijkste beheersmaatregelen. Hiermee geven we invulling aan de check-fase van de PDCA-cyclus. Een security assessment op de netwerkomgeving en de laptops liet zien dat de poorten tot de ZonMw-omgeving op passende wijze technisch beveiligd zijn. De gereedschapskist redteaming van de rijksoverheid is gebruikt als leidraad.
- In lijn met de verwachtingen van VWS hebben we een Actieplan Security Awareness opgesteld, een procedure (beveiligings)incidentmanagement en werken we aan de risicomethodiek en risicoanalyse informatiebeveiliging. Het Actieplan Security Awareness heeft als doel om ervoor te zorgen dat mensen weten wat er van ze wordt verwacht. Naast de vele activiteiten die ZonMw al uitvoerde,

hebben we 2x een phishing campagne uitgezet, een e-learning voor security awareness toegevoegd aan het introductieprogramma nieuwe medewerkers, en de Gedragsregeling Digitale Werkomgeving opgenomen in de Werkwijzers.

- Jaarlijks legt ZonMw verantwoording af aan VWS aan de hand van het Informatiebeveiligingsbeeld. Uit de bespreking met VWS is gebleken dat dit beeld voldoet aan de verwachtingen. Met de agendering in het MT en de goedkeuring door de Directie geven we blijk van bestuurlijke betrokkenheid. We hebben een start gemaakt met de implementatie van de NIS-2 in de vorm van een impact-analyse.

Verbetering informatiehuishouding

- De Wet Open Overheid (Woo) en het programma Open op Orde hebben in 2024 veel invloed gehad op de informatiehuishouding en de prioriteiten. In 2024 is ingezet op de vier lijnen van het programma Open op Orde. Zo zijn er onder andere informatieprofessionals aangetrokken, processen uitgewerkt en vervolgens ingericht in het Grant Management Systeem (AIMS) en het Document Management Systeem (DMS) Corsa (zie 5.3 Kwaliteit en Compliance).
- In 2024 zijn voorbereidingen getroffen om de resterende informatiecategorieën actief openbaar te maken.
- In 2024 is een begin gemaakt met e-mailarchivering in Corsa.
- Volledigheid en kwaliteit van data waren speerpunten in 2024 bij het uitwerken van processen en het inrichten van het DMS. Ook bij het stroomlijnen van het primaire proces van ZonMw was expliciete aandacht voor het datamodel en de kwaliteit van data.

Bijlage

A. Clusterbijdragen

1. Doelmatigheidsonderzoek

Doelstellingen

Doelmatigheidsonderzoek zet zich in voor kennisontwikkeling op het gebied van doelmatigheid in de gezondheidszorg. Deze kennis is essentieel voor het verbeteren van de gezondheidszorg en het waarborgen van de beschikbaarheid en betaalbaarheid. Als onafhankelijke intermediair zijn wij de verbindende schakel tussen kennismakers en kennisgebruikers. Met onze jarenlange ervaring en gedegen onderzoeksprogrammering faciliteren we de zorgvuldige uitvoering van studies. En door (het stimuleren van) nauwe samenwerking met relevante stakeholders dragen we bij aan de toepassing van onderzoeksresultaten in beleid en praktijk. We bevorderen snelle doorgeleiding van kennis én signaleren waar nog meer kennis over doelmatigheid nodig is.

Highlights

- Externe evaluatie programma DoelmatigheidsOnderzoek (DO) 2018-2023: programma draagt in hoge mate bij aan betere, goedkopere zorg en een florerend onderzoeksveld. Aanbevelingen al grotendeels toegepast bij het opzetten van het toekomstige kaderprogramma Passende Zorg (KPPZ)
- 25-jarig jubileum van programma DO: viering in de vorm van de bijeenkomst '25 jaar DoelmatigheidsOnderzoek en de transitie naar Passende Zorg' in aanwezigheid van een brede vertegenwoordiging vanuit verschillende zorgsectoren
- Vervolgprogramma (Kaderprogramma Passende Zorg (KPPZ)) vormgegeven, met consultatie van stakeholders uit verschillende zorgsectoren. Momenteel in afwachting van akkoord door opdrachtgever VWS

Resultaten naar kernactiviteit

Programmeren en financieren

- De **externe evaluatie** van het **programma DoelmatigheidsOnderzoek (DO)** is op 5 november 2024 aan VWS aangeboden. De evaluatie laat zien dat het programma DO in de jaren 2018 – 2023 een grote bijdrage heeft geleverd aan betere, goedkopere zorg en een florerend onderzoeksveld. Het programma leverde 4.000-13.600 levensjaren in volledige gezondheid (QALY's) op, wat resulteert in een netto monetaire besparing van minimaal € 560 miljoen per jaar. Daarmee wordt de investering in het DO programma ruimschoots terugverdiend, met een return of investment van € 18,- tot € 61,- per euro die in het programma is geïnvesteerd. De aanbevelingen uit het rapport zijn al grotendeels toegepast bij het opzetten van het toekomstige kaderprogramma Passende Zorg (KPPZ).
- Binnen de DO Open Ronde 2025 is aan 13 doelmatigheidsstudies subsidie toegekend en bij DO Open Ronde 2026 zijn 102 projectideeën ingediend.
- Binnen Ronde 2 'Nog meer implementatie van kennis en innovaties in de praktijk' is aan 17 implementatieprojecten subsidie toegekend.
- Binnen het **programma Zorgevaluatie & Gepast Gebruikt (ZE&GG)** zijn binnen de Ronde 2023 – Kennisagenda's (van de wetenschappelijke verenigingen van de Federatie Medisch Specialisten (FMS)) 6 projectgroepen uitgenodigd om in co-creatie met de MSZ-HLA (medisch specialistische zorg-hoofdlijnenakkoord) partijen een projectidee uit te werken tot een subsidieaanvraag. 4 uitgewerkte

aanvragen zijn bij ZonMw ingediend en gehonoreerd. Eén uitgewerkte aanvraag is ingediend en gehonoreerd in een extra opengestelde Ronde 2024 – Kennisagenda's.

- Binnen de **ZE&GG Pilot Systeemintegratie Agenderen** zijn 4 door de MSZ-HLA partijen geprioriteerde kennisvragen in co-creatie uitgewerkt tot een onderzoeksvoorstel. Deze kennisvragen waren opgehaald uit herziening van de medisch-specialistische richtlijnen van de FMS en uit risicoanalyse pakketbeheer trajecten van het Zorginstituut (ZiN). 2 onderzoeksvoorstellen zijn bij ZonMw ingediend - één in februari 2024 (gehonoreerd), één in augustus 2024 (gehonoreerd). Voor één geprioriteerde kennisvraag worden andere mogelijkheden verkend met betrekking tot financiering (iMSR).
- De **Pilot Versneld Evalueren (ZE&GG)** is in 2023 gestart, beoogd voor zowel geselecteerde wetenschappelijke verenigingen als zorginstellingen. In totaal zijn er 9 (van de totaal 16) ingediende plannen van aanpak gehonoreerd binnen uitsluitend zorginstellingen.
- In 2024 hebben we de **internationale samenwerking BeNeFit** voortgezet met het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg KCE België en het cluster Geneesmiddelen. Binnen de ronde BeNeFIT 3 hebben in totaal 9 aanvragen een positief advies op hun projectidee ontvangen, waarna aan 6 uitgewerkte subsidieaanvragen subsidie is toegekend. Ronde BeNeFIT 4 is opengesteld.
- Binnen het **programma Goed Gebruik Hulpmiddelenzorg thuis (GGH)** zijn in 2024 in de Fellowships ronde 2 aan 3 fellowships, in Open ronde 6 aan 4 projecten en in Voorbereidende studies ronde 3 aan 5 projecten subsidie toegekend. Daarnaast zijn binnen Open ronde 7 8 projectideeën ingediend en is een nieuwe VIMP-ronde opengesteld.
- Binnen het **programma HTA-methodologie** zijn in februari 2024 binnen Ronde 2 'Methodologie voor waardebeoordeling van technologieën ingezet binnen de niet-curatieve zorg' aan 5 projecten subsidie toegekend. Ronde 3 'Methodologie voor het meten en evalueren van arbeidsinzet' is in december 2024 afgerond met 8 gehonoreerde projecten.
- Binnen de **Subsidieregeling veelbelovende zorg** is aan 2 projecten in Ronde 9 en 2 in Ronde 10 subsidie toegekend. Rondes 11 en 12 zijn momenteel in de beoordelingsfase.
- 2 **voorwaardelijke toelatingstrajecten (VT)** op het gebied van fysiotherapie hebben een positief advies gekregen voor pakketopname. Het VT-traject paramedische herstellende zorg na COVID heeft een negatief advies gekregen.
- Er zijn 4 Verspreidings- en implementatie-impulsen (VIMPs) toegekend binnen het **programma DO** en 1 VIMP binnen het programma **GGH**.

Impact versterken

- Op 5 november vierde het programma DO het 25-jarig jubileum in de vorm van de **bijeenkomst '25 jaar DoelmatigheidsOnderzoek en de transitie naar Passende Zorg'**. Hierbij werd stilgestaan bij de opbrengsten van 25 jaar DoelmatigheidsOnderzoek en werd ook gesproken over de transitie naar passende zorg. Omdat deze opgave naar passende zorg zorgsector-overstijgend is, was een brede vertegenwoordiging vanuit verschillende zorgsectoren uitgenodigd en aanwezig.
- Op 5 november 2024 verscheen een gezamenlijk **artikel** van ZonMw en het Kennisinstituut van de FMS in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde (NTVG) als resultaat van de ruim 10 jaar samenwerking. Het artikel omvat een **evaluatieonderzoek**, waarin voor 111 ZonMw-doelmatigheidsstudies in de Medisch-specialistische zorg (MSZ) de aansluiting met bestaande richtlijnen in kaart is gebracht om de praktijk zo goed mogelijk te voorzien van relevante en goed gedeelde kennis. Meer aandacht voor implementatie van projectresultaten en samenwerking met het Kennisinstituut hebben ertoe geleid dat het aantal projecten met aansluiting op de richtlijnen is toegenomen tot ca. 90%. Dat wil zeggen dat het doelmatigheidsonderzoek het werkveld van een bestaande richtlijn betreft. Dit is aanzienlijk hoger dan de 40-60% die eerder naar voren is gekomen in de externe evaluatie van ZonMw DoelmatigheidsOnderzoek in 2018.

- In oktober 2024 vond een **opleidingsdag** plaats voor de **Implementatie science practitioner (ISP)-fellows** bij ZonMw. Centraal stonden de thema's Passende Zorg en de-implementatie.
- Wederom heeft ZonMw samen met de FMS en ZE&GG het jaarlijkse **Zorgevaluatiecongres** georganiseerd. Deze bijeenkomst trok circa 400 zorgprofessionals, beleidsmakers, patiëntvertegenwoordigers en zorgverzekeraars die kennis en ervaringen deelden over alle aspecten van zorgevaluatie.
- In de subsidieoproep van de uitgewerkte aanvraag van DO Open Ronde 2026 is in samenwerking met respectievelijk Nictiz en Patiëntenfederatie Nederland aandacht besteed aan de **ondersteuning van de commissie** in de beoordeling van technologische aspecten van aanvragen en het verbeteren van patiëntparticipatie in de aanvraag.
- Eind 2024 vond de eerste **opleidingsbijeenkomst** voor de GGH-fellows plaats om ervaringen uit te wisselen en (basis-)kennis te vergaren over het hulpmiddelenveld, economische evaluaties en toepassing hiervan in het hulpmiddelenveld.

Signaleren

- In 2024 werd het vervolprogramma – Kaderprogramma Passende Zorg (KPPZ) – vormgegeven en zijn **stakeholders** uit verschillende zorgsectoren **geconsulteerd**. Momenteel zijn we in afwachting van akkoord door VWS.
- In 2024 is een start gemaakt met een **stakeholderanalyse** binnen Goed Gebruik Hulpmiddelen thuis (GGH) om zo beter te kunnen signaleren wat er speelt in het hulpmiddelenveld.

2. Fundamenteel Onderzoek

Doelstellingen

De doelstelling voor Fundamenteel Onderzoek is om ruim baan te maken voor vrij en fundamenteel onderzoek naar al het (on)denkbare dat de gezondheidszorg en medische wetenschap verder kan brengen. Deze ambitie vertalen wij in verschillende programma's, gericht op het meest uitdagende onderzoek, toponderzoekers in het veld en samenwerking van sterke groepen.

Highlights

- Focus van ZonMw Open Competitie, Off Road en Klinische Fellows op het vereenvoudigen van de procedures
- Aandacht voor Transitie naar Proefdiervrije Innovaties binnen het Talentprogramma en de ZonMw Open Competitie
- Inzicht in de praktijk van het wetenschapssysteem, de praktijk van onderzoeksfinanciers en de praktijk van onderzoekers met behulp van Onderzoek naar Onderzoek (Research on Research) samen met NWO

Resultaten naar kernactiviteit

Programmeren en financieren

- In het **ZonMw-programma Open Competitie** zijn in 2024 de volgende resultaten behaald:
 - In navolging van de andere NWO-domeinen is bij het projectidee van de ronde 2024 ZonMw-programma Open Competitie het beoordelingscriterium Impact geschrapt om zowel de opzet van de aanvraag als de beoordeling efficiënter in te richten.
 - In opdracht van RvB is een NWO-brede evaluatie van het Open Competitie (inclusief Off Road) instrumentarium opgezet met de focus op doeltreffendheid en doelmatigheid van de calls. De eindrapportage wordt in 2025 opgeleverd.

- Er is afgelopen jaar door NWO met extra middelen geïnvesteerd in de Open Competitie. De bedragen per beurs zijn opgehoogd, zodat de prijsstijgingen worden opgevangen. Ook heeft Open Competitie extra middelen gekregen voor 2024 vanuit het Fonds Onderzoek en Wetenschap. Hiermee zijn er meer beurzen toegekend, waardoor de kans op toekenning is toegenomen. Er zijn 29 projecten gehonoreerd.
- In het **programma Off Road** zijn in 2024 de volgende resultaten behaald:
 - De subsidieoproep van de ronde 2024 is aangescherpt met betrekking tot de doelstellingen, criteria en procedure.
 - In het programma Off Road zijn 15 projecten gehonoreerd.
- In het **programma Klinische Fellows** zijn in 2024 de volgende resultaten behaald:
 - Het programma ondergaat een **interne evaluatie** van de periode 2019-2024.
 - In het voorjaar van 2025 bieden we het ZonMw-bestuur een verlenging van het programma aan.
 - In de Klinische Fellows Ronde 2023 zijn 19 projecten gehonoreerd.
- In het **programma Meer Kennis Met Minder Dieren** zijn in 2024 de volgende resultaten behaald:
 - Om onderzoekers te stimuleren hun onderzoek zoveel mogelijk met proefdiervrije onderzoeksmodellen New Approach Methodologies (NAMs) te gebruiken, zetten we in de **Off Road 2025** ronde vanuit het MKMD-budget de NAM-investeringsmodule in. Met deze module kunnen onderzoekers een extra bedrag van maximaal 30 duizend euro aanvragen om de kosten te dekken voor het ontwikkelen en/of gebruiken van NAMs. Het doel is om aanvragers met deze financiële trigger te stimuleren om hun onderzoek proefdiervrij uit te voeren.
 - Op verschillende MKMD-onderwerpen zijn in totaal 18 projecten gehonoreerd.
- Binnen de NWO Talentprogramma's zijn bij ZonMw in 2024 de volgende resultaten behaald:
 - Met extra middelen zijn de Veni en Vidi-beurs opgehoogd en de honoreringspercentages voor het hele programma toegenomen. Ook heeft er bij Rubicon een re-indexering plaatsgevonden.
 - In de Talentprogramma's zijn 27 Veni-, 16 Vidi- en 7 Vici-projecten gehonoreerd, en 13 Rubiconprojecten.
- Het Onco Institute heeft in 2024 twee clinical proof of concept studies gestart die specifiek door de ZonMw-bijdrage gefinancierd worden (**programma Onco**). Een van deze studies is gericht op drug rediscovery.
- In het programma **Zwaartekracht** zijn in 2024 de volgende resultaten behaald:
 - Het programma is positief geëvalueerd, met als belangrijkste aanbeveling het continueren van het programma.
 - Er werden 7 nieuwe toekenningen bekendgemaakt voor een bedrag van 165 miljoen euro.

Impact versterken

- Op 28 maart 2024 heeft ZonMw-voorzitter Arfan Ikram het **onderzoeksrapport** "*Better Science through More Transparency; Pilot study on stimulating transparent laboratory animal research*" **uitgereikt** aan voormalig minister van OCW Robbert Dijkgraaf van OCW. Dit onderzoeksrapport beschrijft de resultaten van de pilotstudie "Stimulering Transparant Proefdieronderzoek" dat ZonMw in de afgelopen jaren vanuit het programma Meer Kennis met Minder Dieren heeft verricht in opdracht van OCW. Dit rapport geeft een compleet beeld van de verschillende subsidievoorwaarden die zorgen voor meer transparantie en kennisdeling in proefdieronderzoek. ZonMw gaat op basis van de aanbevelingen uit dit rapport een "**proefdiervijs**" beleid voeren (Strategisch Beleidsplan 2025-2029). Dit houdt in dat we onderzoekers zoveel mogelijk stimuleren om hun onderzoek proefdiervrij te doen; maar als dierproeven toch noodzakelijk zijn, willen we ervoor zorgen dat dit zo goed en transparant mogelijk gebeurt.

Signaleren

- Met NWO en SIA trekt ZonMw samen op in het domeinbrede Research on Research Programma waarbij Fundamenteel Onderzoek betrokken is. Als eerste heeft de overkoepelende RoR-werkgroep binnen de organisaties onderzoeksvoorstellen en -ideeën opgehaald voor het evidence-based verbeteren en innoveren van de eigen werkpraktijken op het gebied van programmeren en financieren. Deze vormen de basis voor een interne **kennisagenda** over onderzoeksfinanciering die in 2025 wordt aangeboden aan de RvB van NWO.

3. Geestelijke Gezondheid

Doelstellingen

Het cluster Geestelijke Gezondheid staat voor gelijke kansen voor iedereen op persoonlijk, maatschappelijk en gezondheidsvlak om zo betekenisvol onderdeel te kunnen zijn van de maatschappij. We richten ons vooral op mentale gezondheid, diversiteit en bestaans(on)zekerheid, dementie- en hersenonderzoek en (niet academische) topzorg. Met innovatief (actie)onderzoek geven wij praktijk en beleid handvatten en onderbouwing om te handelen. Of het nu in de wijk is of in een ziekenhuis, of het nu gaat om samenwerking tussen verschillende domeinen of verdiepingen van een behandelmethod. Zo werken we samen met het veld en onze opdrachtgevers aan vernieuwing van zorg en ondersteuning en een inclusieve samenleving, landelijk en lokaal, voor iedereen.

Highlights

- Met het Actieprogramma Grip op Onbegrip gewerkt aan de verbinding van partijen in de regio, door bijvoorbeeld kenniswerkplaatsen, projecten in veiligheidsregio's en initiatieven
- Vanuit het Onderzoeksprogramma Dementie verschillende nieuwe projecten gestart, zoals consortia, hbo-fellowships, VIMP-projecten en impact-explorers, maar ook projecten gericht op mensen met dementie in Caribisch deel van het Koninkrijk
- 4 Impact Leaders aangesteld door het Onderzoeksprogramma, veelbelovende onderzoekers die als ambassadeur de resultaten vanuit het Onderzoeksprogramma ggz op de kaart zetten

Resultaten naar kernactiviteit

Programmeren en financieren

- Om de toegankelijkheid van de ggz te optimaliseren en waar dat kan de wachttijden te verkorten zijn in 2024 regio's voor de laatste keer in de gelegenheid gesteld een **onafhankelijke versneller in de ggz** aan te stellen.
- Ook op het gebied van onbegrepen gedrag wordt er met het **Actieprogramma Grip op Onbegrip** gewerkt aan de verbinding van partijen in de regio. Met 21 **Regionale Kenniswerkplaatsen Onbegrepen Gedrag** is het landelijk dekkend netwerk van deze kennisinfrastructuur in zicht. In alle 25 veiligheidsregio's zijn projecten gestart waarin intensief wordt samengewerkt in netwerken Zorg&Veiligheid, bijvoorbeeld via streettriage of onderlinge training van politie en ggz-professionals. In 55 gemeenten zijn er initiatieven gestart voor vroegsignalering in de wijk, bijvoorbeeld via de inzet van Wijk-GGD'ers. Tenslotte zijn 11 praktijkonderzoeken van start gegaan die onderzoek doen naar effectieve interventies en werkwijzen voor een persoonsgerichte aanpak voor mensen met onbegrepen gedrag.
- Vanuit **Hoofdzaken** zijn 18 projecten gestart, gericht op praktijkoplossingen voor mensen met hersen en/of psychische aandoeningen. Een subsidieoproep voor het beter delen van data en kennis hebben we in november 2024 geopend.

- In 2024 zijn de **Kwaliteitsgelden ggz** – met uitzondering van de middelen voor **Akwa GGZ** – ondergebracht bij het **Onderzoeksprogramma ggz**. De eerste subsidieronde is inmiddels uitgezet.
- Om suïcide onder twee grote risicogroepen te voorkomen, mannen van middelbare leeftijd en sociaal kwetsbare jeugd, is vanuit het **programma Suïcidepreventie** daartoe een consortium gestart. Een tweede subsidieronde, gericht op preventie van suïcide van mensen met een ggz achtergrond, is net gesloten. De uitslag komt in 2025.
- Vanuit het **programma Preventie van Kansspelverslaving** heeft in 2024 de tweede subsidieronde plaatsgevonden. De projecten starten in 2025.
- Er zijn verschillende projecten voortgekomen uit de subsidierondes van het **Onderzoeksprogramma Dementie**, waaronder 4 hbo-fellowships projecten, 4 VIMP-projecten, 4 impact-explorer dementie projecten en 5 projecten gericht op verbetering van zorg en ondersteuning voor mensen met dementie in Caribisch deel van het Koninkrijk. Binnen Werkpakket 4 'Veelbelovende innovatieve therapieën' zijn de eerste 3 consortia gehonoreerd. Health~Holland en Alzheimer Nederland financieren parallel hieraan ook 3 consortia.
- Vanuit **Passende Zorg** zijn binnen **Social Trials** voor drie verschillende sectoren evaluatieonderzoeken gehonoreerd, waarin doelmatigheid van interventies met een Sociale Benadering worden onderzocht.
- Internationaal hebben we via het Onderzoeksprogramma Dementie (OPD) deelgenomen aan de subsidierondes vanuit het EU **Joint Programme – Neurodegenerative Disease Research (JPND)** en meegedaan aan ontwikkeling van het Europese partnership **BrainHealth**.
- Het **kennisprogramma Vrouwspecifieke Gezondheid** is in 2024 gestart en heeft de eerste subsidieronde opgezet voor translationeel en klinisch onderzoek naar gynaecologische aandoeningen. Daarvoor vormen de in opdracht van ZonMw gemaakte en eveneens op 10 december gelanceerde agenda's van de NVOG, WOMEN Inc. en Kennisinstituut FMS de basis.
- Vanuit **Caribbean Health Research** is een subsidieronde opengesteld gericht op versterken van de lokale publieke gezondheid en welzijn op de ABCSSS-eilanden. Dit omvat projecten gericht op geestelijke gezondheidszorg, leefstijl, en seksuele gezondheid & moeder- en kindzorg, met bijzondere aandacht voor de gezondheid van kwetsbare doelgroepen.
- Met eigen (programma reserve) middelen en instemming van VWS is een subsidieronde opengesteld gericht op het **verbeteren van de reguliere zorg- en welzijnsvoorzieningen voor statushouders** door het implementeren en opschalen van positief geëvalueerde interventies.
- Binnen **NWA Thuis** in verschillende woonvormen is een project toegekend dat verdiepend onderzoek gaat doen naar toekomstbestendige huisvestingsoplossingen voor kwetsbare personen.

Impact versterken

- Het Onderzoeksprogramma heeft **4 Impact Leaders** aangesteld, veelbelovende onderzoekers die als ambassadeur de resultaten vanuit het Onderzoeksprogramma ggz op de kaart zetten. Zij leveren ieder een signalement op dat we kunnen gebruiken om vervolprogrammering vorm te geven.
- Begin van het jaar hebben we, met VWS als organisator, een **bijdrage geleverd aan het NDS congres**. Ook hebben we samen met DEMPACT en Alzheimer Nederland het **Dutch Dementia Researchers Conference** georganiseerd voor alle dementieonderzoekers in Nederland.
- We organiseerde de eerste **projectleidersbijeenkomst** van het Actieprogramma Grip op Onbegrip voor de programmalijnen Zorg&Samenleving en Zorg&Veiligheid. In deze bijeenkomst stond het leren van elkaars ervaringen, lessen en successen centraal. Allerlei projectbetrokkenen, van projectleider tot ervaringsdeskundige tot onderzoeker en van Groningen tot Zuid-Limburg waren aanwezig.
- Ook is vanuit JPcofuND 2 een **internationaal congres** georganiseerd.
- Het project Housing First heeft een VIMP toegekend gekregen. Hiermee wordt een **kwaliteitskader** Housing First ontwikkeld, gestoeld op de modelgetrouwdsheidsschaal voor de modelaanpak. Samen

met stakeholders, belangenbehartigers en ervaringsdeskundigen wordt onderzocht welke vorm van reflectie of (onafhankelijke) toetsing passend is bij de Housing First-aanpak in de Nederlandse context.

- Vanuit de Taakopdracht Gender en Gezondheid is op verschillende congressen en bijeenkomsten **workshopsessies** gehouden om deelnemers mee te nemen in hoe sekse en gender een rol spelen op het vakgebied. Zo deden ruim 70 deelnemers mee aan de sessie op het jaarlijkse GGG-congres en was er met 20 deelnemers ook een volle sessie bij het jaarlijkse Jeugd in Onderzoek congres. Ook konden 7 startende onderzoekers deelnemen aan het OSSD-congres en hun onderzoek op dit internationale congres specifiek gericht op sekse en gender in gezondheidsonderzoek te presenteren. Er is een rapport verschenen dat zichtbaar maakt wat er in de afgelopen periode gebeurd is rondom verankering van sekse en gender en welke impact daarmee bereikt is.
- Drie living labs gericht op het versterken van de positie en veerkracht van economisch kwetsbare vrouwen zitten in de afrondende fase. Om meer bekendheid te geven aan de problematiek, is de dit jaar de **campagne** 'Zorg dat werken werkt' gestart: www.zorgendatwerkenwerkt.nl

Signaleren

- Vanuit AGO hebben we bijgedragen aan de **parlementaire verkenning** 'Verward/onbegrepen gedrag en veiligheid'. Inmiddels is daarop ook vanuit 3 departementen gereageerd.
- In opdracht van OCW en in samenwerking met VWS zijn **rondetafelgespreken** georganiseerd en is **expertadvies** uitgebracht over het voorkomen van niet noodzakelijke medische interventies bij kinderen. Dat heeft geleid tot een Kamer **motie** van de leden Westerveld en Kostic die is aangenomen.
- Er loopt momenteel een **evaluatie- en begeleidingsproject**, uitgevoerd door het Trimbos-instituut en het Nivel in samenwerking met InBegrepen en MIND, die onderzoek doet naar de (mogelijke) werkzame elementen van de inzet van Versnellers in de regio. Eind 2024 is de tussenrapportage aangeboden aan VWS.
- Voor de lopende rondes van de Sociale Benadering Dementie is in 2024 gewerkt aan een **interne en een externe evaluatie**, die in 2025 worden afgerond.
- De **eindevaluatie** van het onderzoeksprogramma ggz wordt momenteel vormgegeven, niet alleen om de opbrengsten van het programma te evalueren maar ook om vooruit te kijken naar de toekomst.
- Er zijn verschillende **verkenningen** uitgevoerd, waaronder naar bestaanszekerheid en dementie, en naar practoraten. Een verkenning rond de ziekte van Parkinson en dementie is opgestart. Ook is een studie gefinancierd voor het in kaart brengen van de infrastructuur rond de dementieconsortia. De uitkomsten hiervan zullen worden gebruikt voor het vormgeven van de tweede fase van financiering van de multidisciplinaire consortia.

4. Gehandicapten en Chronisch Zieken

Doelstellingen

Het cluster Gehandicapten en Chronisch Zieken wil dat mensen met een verstandelijke beperking, lichamelijke beperking, een chronische ziekte of psychische kwetsbaarheid regie voeren over hun eigen leven en volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Wij dragen daar aan bij met de ontwikkeling, verspreiding en toepassing van wetenschappelijke en praktijkgerichte kennis.

Highlights

- Goedkeuring van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) voor het vervolgprogramma Voor elkaar! 2024-2028
- Start van de derde fase van het programma Gewoon Bijzonder (2024-2027)

- Opstellen kennisagenda door de Kenniscoalitie 'Zorg voor mensen met een verstandelijke beperking' en benoemen thema's voor de periode 2024 tot en met 2029

Resultaten naar kernactiviteit

Programmeren en financieren

- In september kregen we goedkeuring van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) voor het **vervolgprogramma Voor elkaar! 2024-2028**. Met dit programma kunnen we patiëntenorganisaties en andere belangenbehartigende organisaties (blijven) ondersteunen bij het versterken van hun positie en kerntaken.
- We zijn begonnen met de derde fase van het **programma Gewoon Bijzonder (2024-2027)**. Binnen de programmaliijn kennisontwikkeling zijn 2 subsidierondes uitgezet op het gebied van fysieke leefomgeving en sociale initiatieven. De **eindevaluatie** van de eerste en tweede fase van Gewoon Bijzonder is in april opgeleverd.
- De **Kenniscoalitie 'Zorg voor mensen met een verstandelijke beperking'** stelde een kennisagenda op en benoemde 5 thema's waar de partners uit de coalitie zich tussen 2024 en 2029 op richten. De Kenniscoalitie bestaat uit de Academische Werkplaatsen Verstandelijke Beperkingen, VWS, de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN), Vilans en ZonMw.
- In 2024 werkten we intensief samen binnen de **kennisinfrastructuur langdurige zorg**. Samen met het Zorginstituut, het Trimbos-instituut en Vilans dienden we in juli bij VWS een gezamenlijk visiedocument in over de kennisinfrastructuur. Verder tekenden de 4 organisaties een intentieovereenkomst en begonnen ze met het opstellen van een gezamenlijk werkprogramma.
- De commissie van het **onderzoeksprogramma ME/ CVS** is aangevuld met wetenschappelijke en ervaringsdeskundige leden. Verder is in juni de tweede subsidieronde van onderzoeksprogramma ME/ CVS geopend.
- Het programmateam ME/ CVS werkte dit jaar, in afstemming met de klankbordgroep, aan een inhoudelijk voorstel om het programma uit te breiden. De aanleiding hiervoor is het amendement Drost waarmee de Tweede Kamer bepaalde dat 4,4 miljoen euro extra moet worden uitgegeven aan biomedisch onderzoek naar ME/ CVS.
- Binnen het **programma Kennisnetwerken voor Specifieke Doelgroepen** maakten 2 kennisnetwerken de transitie naar geaccrediteerd kenniscentrum. Verder troffen we voorbereidingen voor de **evaluatie** van het programma over de periode 2021-2025.
- In april kregen we van VWS de opdracht het **programma Academische Werkplaatsen Verstandelijke Beperkingen (AWVB)** met 12 jaar te verlengen, met ingang van 2025. We hebben VWS verzocht het programma eerst met 1 jaar te verlengen. In deze periode beoordelen we of we de nodige aanpassingen aan het subsidie-instrumentarium en -procedures kunnen doorvoeren. Voor de eenjarige verlenging kregen we in oktober goedkeuring.
- We begonnen met de **evaluatie** van het **programma Academische Werkplaatsen Verstandelijke Beperkingen (AWVB)** over de periode 2018-2024.
- Het **programma Expertisefunctie Zintuiglijk Gehandicapt** hield een erkenningsronde. Hierin konden instellingen binnen de consortia Kennis Over Zien en Deelkracht een aanvraag doen voor erkenning als ZG-expertiseorganisatie. Er werden 3 erkenningsaanvragen gehonoreerd.
- Het **Ille Programma Revalidatieonderzoek** rondde dit jaar 2 VIMPS (Verspreidings- en Implementatie-impulsen) af. Verder maakten we een analyse van de resultaten en maten het effect van het programma op de revalidatiesector.
- Het **programma Onbeperkt meedoen!** rondde in 2024 de laatste projecten binnen het programma af en begon met de **eindevaluatie**.
- VWS besloot geen vervolg te geven aan het **programma Stimuleringsimpuls Sociaal Werk**. Sinds medio 2023 werkten we aan de voorbereidingen van dit programma.

Impact versterken

- Medio 2024 is de **training voor implementatiecoaches** binnen de Academische Werkplaatsen Verstandelijke Beperkingen gegeven. Het initiatief werd positief geëvalueerd, in de loop van 2025 komt er een vervolg.
- Het programma Voor Elkaar! 2024-2028 stelde medio november de eerste **subsidieronde 'Implementeren met Impact 2024'** open en hield een **webinar**.
- Bij het onderzoeksprogramma ME/CVS is ingezet op nauwere verbinding en verknoping met betrokken stakeholders, zodat de impact van het programma vergroot wordt. Zo deelden we in april meer over onderzoek naar ME/CVS via een **webinar** voor een breed publiek. Ook is - voor en door ervaringsdeskundigen - een plan voor de **inzet van ervaringsdeskundigheid binnen het programma** ontwikkeld. Hiermee is hun betrokkenheid nog beter geborgd.
- Binnen het onderzoeksprogramma ME/CVS zetten we groot in op **FAIR-datamanagement**. Hiermee vergroten we de impact en herbruikbaarheid van verzamelde data binnen het programma. Om dit te stimuleren organiseerden we **workshops** voor de projectleiders en datastewards.
- We stimuleerden internationale kennisuitwisseling via **EURECO**, een samenwerkingsverband waar ZonMw deel van uitmaakt. Zo verzorgden we in november op een EURECO-bijeenkomst in Brussel een **presentatie** over het belang van de infrastructuur van de academische werkplaatsen.
- Het programma Kennisnetwerken Specifieke Doelgroepen ondersteunt de netwerken op het gebied van implementatie en communicatie. Zo verzorgden we **bijeenkomsten** rondom thema's als implementatie, communicatiestrategieën, competentieprofielen, onderwijs, datasystemen en onderzoeksagenda's.
- Het programma KSD organiseerde ook een **bijeenkomst** waarbij vertegenwoordigers van 14 ZonMw-programma's **speeddates** hielden met de 9 betrokken kennisnetwerken. De speeddates zijn een manier om bij te dragen aan de kennisontwikkeling, -verspreiding en -deling, zowel binnen als vanuit de kennisnetwerken.
- Vanuit programma Gewoon Bijzonder hebben we in 2024 de samenwerking met het Kennisplein Gehandicaptensector geïntensiveerd. We sluiten regelmatig aan bij **overleggen** met Vilans en zorgen dat de onderzoeksresultaten, vanuit Gewoon Bijzonder en andere ZonMw-programma's, een plek krijgen op het **Kennisplein**.
- Binnen het programma Expertisefunctie Zintuiglijk Gehandicaptten (EZG) hebben we de deelsectoren **geadviseerd** op het gebied van communicatie en implementatie.

Signaleren

- Het programma Voor elkaar! 2024-2028 startte een **veldraadpleging** over digitale patiëntenplatformen. Hierin brengen we in kaart welke platformen er al zijn, welke kansen en uitdagingen er liggen en hoe de platformen met financiering vanuit Voor elkaar! door kunnen ontwikkelen. De resultaten worden in het voorjaar van 2025 opgeleverd.
- Met de VGN stemt Gewoon Bijzonder nauw af over de plannen die de VGN opstelde in het kader van de **Visie 2030** en de **Toekomstagenda Zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking**. Doel van de plannen is om zo de beweging naar een robuuste, toekomstbestendige zorg te maken.
- In 2024 zou een ontmoetingsdag worden georganiseerd door Kennis Over Zien (KOZ) en InZicht, maar dit evenement ging niet door. De sector gaf aan een andere invulling te willen geven aan de ontmoetingsdag.

5. Geneesmiddelen

Doelstellingen

Binnen het cluster Geneesmiddelen voeren we het programma Goed Gebruik Geneesmiddelen (GGG) uit. Projecten binnen dit programma betreffen het verbeteren van farmacotherapeutische zorg op het niveau van het geneesmiddel zelf alsook de zorg rondom het gebruik van geneesmiddelen in de dagelijkse praktijk.

Met het programma Ethiek en Gezondheid (E&G) vergroten we inzicht in en kennis over concrete, actuele ethische dilemma's of vragen in het gezondheidsdomein.

Highlights

- Goedkeuring ontvangen voor het programmavoorstel GGG 4 van VWS (83,1 miljoen euro voor de periode 2024-2028)
- Akkoord van VWS voor de vierde tranche van het structurele programma Ethiek en Gezondheid (2,4 miljoen euro voor de periode 2024-2028)
- Het wereldwijde Funders Network voor drug repurposing opgezet en opengesteld in het internationale REMEDI4ALL project

Resultaten naar kernactiviteit

Programmeren en financieren

- In januari ontvingen we de goedkeuring voor het programmavoorstel **GGG 4** van VWS (83,1 miljoen euro voor de periode 2024-2028). De eerste subsidierondes die hieruit voortkwamen zijn **Open Ronde 14 en BeNeFIT4 Call**. Deze rondes leveren in 2025 projecten op die zich zullen richten op het verbeteren van de praktijk van de inzet van geneesmiddelen, iedere ronde op een specifiek gebied.
- In de **subsidierondes BeNeFIT Call 3, Complexe Interventies Ronde 4, Grote Trials Ronde 6, Implementatie Ronde 2, Onderzoek met Bestaande Data Ronde 1, Open Ronde 13 en STIP Ronde 5a** zijn in 2024 in totaal 24 projecten gehonoreerd. Daarnaast hebben we voor een deel van deze onderwerpen weer nieuwe subsidierondes opgestart.
- De in 2023 opengestelde **ronde Personalised Medicine Farmacogenetica** heeft in 2024 geleid tot 2 uitgewerkte subsidieaanvragen. Voor **Rediscovery Ronde 7** hebben we 4 uitgewerkte subsidieaanvragen ontvangen. De uiteindelijke subsidietoekenningen van beide rondes volgen in 2025.
- De nieuwe subsidieronde **Therapeutische Toepassingen van Psychedelica**, die is gebaseerd op het signalement Therapeutische Toepassingen Psychedelica, is op 2 september opengesteld. Fase 1 heeft tot doel het financieren van één landelijk breed gedragen samenwerkingsverband (consortium) van expertisecentra en relevante partijen met expertise van therapeutische toepassingen van psychedelica. Voor de totstandkoming van een consortium is een tweedaagse workshop georganiseerd en in november is hiervoor een aanvraag ingediend. In maart 2025 volgt het besluit over Fase 1.
- We hebben op verzoek van VWS een plan van aanpak opgesteld voor de **additionele IZA-middelen** (6 miljoen euro) op het gebied van **Extramurale Farmaceutische Zorg (EFZ)**. Begin 2025 zal het plan van aanpak ter goedkeuring worden voorgelegd aan VWS.
- Voor de besteding van de additionele IZA-middelen voor **doelmatigheidsstudies met dure geneesmiddelen** hebben we samen met alle stakeholders onder regie van VWS gewerkt aan het vormgeven van een gerichte procedure. De stand van zaken eind 2024 is dat de afstemming hierover nog loopt en in 2025 een vervolg krijgt.

- Uit het **programma Ethiek en Gezondheid 3, pijler 2** is de ronde '**Ethiek onderzoek naar ontwikkelingen in de euthanasiepraktijk**' gefinancierd. Hieruit zal 1 project worden toegekend en starten in 2025.
- Na het aanbieden van het programmavoorstel heeft VWS akkoord gegeven voor de vierde tranche van het structurele **programma Ethiek en Gezondheid** (2,4 miljoen euro voor de periode 2024-2028).
- Daarnaast heeft VWS akkoord gegeven op het voorstel om middelen vanuit de ZonMw-programmareserve in te zetten om het **onderwerp ethiek** breder en sterker op de kaart te zetten en clusteroverstijgend te adresseren binnen de ZonMw-programmering.

Impact versterken

- De uitkomsten uit het evaluatierapport in 2022 zijn in de plannen van GGG 4 meegenomen en hebben plaats gekregen in het **Impactplan cluster Geneesmiddelen**. In onze werkwijze is impact een belangrijk en structureel uitgangspunt: we sturen op implementeerbaarheid van projectresultaten, het borgen van impact, het kwantificeerbaar maken van opbrengsten en brengen deze opbrengsten in kaart.
- In 2024 zijn we gestart met het voeren van **impactgesprekken** met de projectgroepen waarvan het project in de afrondende fase is.
- Er zijn 6 VIMPs (**Verspreidings- en Implementatie impuls**) aan afgeronde GGG-projecten toegekend.
- Lopende én afgeronde GGG-projecten worden door een intensieve samenwerking met het Kennisinstituut van de Federatie van Medisch Specialisten (FMS) gekoppeld aan de **Richtlijnendatabase** van de FMS. Deze koppelingen versnellen de duiding en opname van GGG-projectresultaten in richtlijnen van de medisch specialisten en bespoedigen daarmee implementatie in de praktijk.
- **Implementatie Ronde 2** heeft aan 1 project subsidie toegekend. Deze ronde beoogt de opgedane kennis uit afgeronde GGG-projecten structureel in te bedden in de praktijk.
- In het internationale REMEDi4ALL-project hebben we het wereldwijde **Funders Network** voor drug repurposing opgezet en opengesteld. Dit **netwerk** fungeert als een '**denktank**' om beleidskwesties te bespreken, beste financieringspraktijken te delen, (nieuwe) financieringsstromen te coördineren, gezamenlijke calls te bevorderen en innovatieve cofinancieringsmodellen voor drug repurposing te ontwikkelen. Binnen REMEDi4ALL hebben wij daarnaast een **online gids** ontworpen die funders helpt bij het opzetten van gezamenlijke calls voor drug repurposing.
- Het publiceren van **interviews** met projectleiders van GGG-projecten in onze maandelijkse **nieuwsbrief** Geneesmiddelen (6040 abonnees) en via onze **LinkedIn-pagina** (2520 volgers) is een belangrijke manier om hun aansprekende resultaten voor het voetlicht te brengen. Ook lopende projecten die al mooie resultaten laten zien belichten we op deze manier.
- Het **GGG-congres 2024: 'Schakelen naar de toekomst'** op 11 april stond in het teken van de mogelijkheden van kunstmatige intelligentie en andere innovaties die bijdragen aan een goed gebruik van geneesmiddelen. Tijdens het congres gingen de bijna 650 aanwezigen in 18 sessies in gesprek met elkaar, over actuele ontwikkelingen én kansen op het gebied van goed geneesmiddelengebruik. Ook werd in veel van de (sub)sessies expliciet aandacht besteed aan de impact van resultaten uit het GGG-programma.
- We hebben tijdens het GGG-congres 2024 een **ZonMw-Parel** uitgereikt aan het project *Landelijke Farmacotherapie Eindtoets Medicatieveiligheid*. Dit project heeft gerealiseerd dat in iedere geneeskundeopleiding een **verplichte eindtoets** is geïmplementeerd voor basisartsen, gericht op veilig voorschrijven van geneesmiddelen.
- Bij ieder project vanuit **Ethiek en Gezondheid** wordt bekeken bij welk (ZonMw-)onderwerp dit aansluit, waarna hier **gerichte (communicatie- en implementatie-) activiteiten** op worden ondernomen.

Signaleren

- In onze rol als **verbindende schakel** signaleren we obstakels bij de uitvoering van onderzoek, zoals door de invoering van de Medical Device Regulation en de European Clinical Trial Regulation, en hebben we bijgedragen om nieuwe ontwikkelingen hierin overkoepelend te adresseren en met het veld kennis hierover te delen.
- We signaleren dat drug repurposing projecten een moeizaam implementatietraject kennen. Om die reden voeren we regelmatig overleg met VWS en FAST en bespreken we hoe we deze projecten verder kunnen brengen.
- Voor het programma Ethiek en Gezondheid kijken we continu welke **actuele ethische vraagstukken** er spelen en op welke wijze daarop kan en moet worden aangesloten.

6. Gezondheidsbescherming

Doelstellingen

Gezondheidsbescherming draagt met kennis uit onderzoek bij aan de bestrijding van infectieziekten, COVID-19, antimicrobiële resistentie, voeding, gezonde leefomgeving, de gezondheidseffecten van klimaatverandering en microplastics. Als uitkomst van gesprekken met stakeholders agenderen we deze onderwerpen, financieren we onderzoek ernaar en stimuleren we impact bij beleidsmakers, onderzoekers, praktijkprofessionals en onderwijsexperts.

Highlights

- Congres 'Van pandemie naar pandemisch paraat' georganiseerd, waarbij het versterken van de infrastructuur voor pandemische paraatheid door alle deelnemers werd onderschreven
- ZonMw-Parel uitgereikt aan het project 'Physical Activity Environment Policy Index (PA-EPI)'
- Korte video's opgenomen voor het MOMENTUM Microplastics consortium en 7 doorbraakprojecten van het Microplastics & Health-programma om de toegankelijkheid van projectinformatie voor bredere doelgroepen te ondersteunen

Resultaten naar kernactiviteit

Programmeren en financieren

- Het **4e programma Infectieziektebestrijding (IZB4)** is goedgekeurd. Bij de ontwikkeling van het programma is gebruik gemaakt van de voorlopige resultaten van de evaluaties van IZB2 & IZB3, een uitgebreide veldconsultatie en een analyse van actuele kennisagenda's uit het veld.
- In verband met een toenemend aantal pneumonieën bij kinderen zijn er aanvullende middelen toegekend aan de lopende **RSV Spread studie** met het doel het aantal mycoplasma pneumoniae infecties (*M. pneumoniae*) en de bijbehorende symptomen in kaart te brengen.
- Binnen het **COVID19-deelprogramma Gezondheidsonderzoek bij rampen (GOR)** is er in juli een nieuwe ronde open gegaan voor onafhankelijk verdiepend onderzoek naar de gezondheidseffecten van de coronapandemie en bijbehorende maatregelen. Data zijn afkomstig uit het GOR-COVID-19 netwerk.
- Binnen het **COVID19-deelprogramma Gezondheidsonderzoek bij rampen (GOR)** is er in juli een nieuwe ronde open gegaan voor onafhankelijk verdiepend onderzoek naar de gezondheidseffecten van de coronapandemie en bijbehorende maatregelen. Data zijn afkomstig uit het GOR-COVID-19 netwerk.

- Binnen het deelprogramma '**Effectiviteit van maatregelen tijdens een pandemie**' zijn in 2024 14 projecten gehonoreerd die onderzoek doen naar de middellange termijn effecten van COVID-19 maatregelen.
- De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) ontving subsidie voor de doorontwikkeling van het platform sociaal domein vanuit het Addendum 'Effectiviteit van maatregelen tijdens een pandemie'.
- In 2024 zijn er projecten gestart binnen het post-COVID programma, zoals het post-COVID Netwerk Nederland en verschillende onderzoeksprojecten.
- Wij zijn actief betrokken geweest bij het opzetten en indienen van het **European Partnership One Health AMR (EUP OHAMR)**. We zijn onder andere de trekker van werkpakket 5 over het (her)gebruik van onderzoeks- en gezondheidsdata. In het tweede kwartaal van 2025 zal dit partnerschap van start gaan.
- De Europese Commissie heeft de **Coordination and Support Action (CSA)-aanvraag HDHL Food4Health** goedgekeurd. We coördineren deze CSA, die gericht is op het verbinden van onderzoek, industrie, beleid en maatschappij op het gebied van voeding en gezondheid. Daarnaast is er ook een **CSA-aanvraag** ingediend voor de Europese **Knowledge valorisation and value creation**-call. De aanvraag richt zich op de voedselomgeving en het verminderen van sociaal-economische gezondheidsverschillen en het bevorderen van bestaanszekerheid.
- We zijn nauw betrokken bij de ontwikkeling van het **Horizon Europe partnerschap pandemische paraatheid**. We dragen bij aan verschillende werkpakketten waaronder het updaten van de Strategic Research & Innovation agenda (SRIA), vertalen van onderzoeksresultaten naar beleidsadvies en een goede implementatie van de One Health benadering.
- Bij pandemische paraatheid ontvingen in februari 2024 de eerder gehonoreerde consortia NCOH en BePrepared een aanvullende financiering om de lopende onderzoeken te verdiepen en de samenwerkingsverbanden verder te versterken.
- Bij 'Modelleren voor Pandemische Paraatheid: een oproep tot innovatie en kennisontwikkeling' zijn 20 projecten van start gegaan in 2024.
- We waren actief betrokken bij de opzet en organisatie van de **NWA-call** voor integraal beleid op **planetaire gezondheid**.
- Organisatie en uitvoer van de **subsidieoproep Klimaat en Gezondheid 2** naar hittestress en pollenallergie. Deze oproep versterkt de impact van de pilotprojecten uit het **Klimaat en Gezondheid 1-programma (2019-2023)**.+

Impact versterken

- Het congres over oversterfte in tijden van corona - dat plaatsvond op 5 maart - bracht meer dan 150 onderzoekers en beleidsmakers samen om de laatste resultaten op het gebied van oversterfte na corona te delen. Data delen was de rode draad van dit congres.
- Op 16 september organiseerde ZonMw, in samenwerking met VWS, het congres 'Van pandemie naar pandemisch paraat'. Het versterken van de infrastructuur voor pandemische paraatheid werd door alle deelnemers onderschreven.
- Alle projecten in het COVID-19 programma zijn gestandaardiseerd beschreven met computerleesbare **metadataschema's**. De metadata waren al doorzoekbaar op de COVID-19 related data initiatives - Project overview, maar nu ook op de nieuwe **Nationale Gezondheidsdata Catalogus Health-RI Catalogue**.
- We hebben in samenwerking met GO FAIR Foundation een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling door GloPID-r van de **Pandemic PACT Tracker** zodat projecten wereldwijd gestandaardiseerd en computerleesbaar beschreven kunnen worden en via deze tool
- doorzoekbaar zijn. De tool is ook een belangrijke bron voor de WHO.
- Het programma Pandemische Paraatheid heeft een pilot gedaan met de ZonMw-scrapers, een nieuwe tool om publicaties te zoeken over resultaten van ZonMw-projecten.

- Twee AMR-verspreidings- en implementatieprojecten zijn in 2024 afgerond, VASAP en ImpresU. De hieruit ontwikkelde **e-learning** en een **implementatieplan** zijn door honderden zorgprofessionals in de ziekenhuiszorg en ouderenzorg gebruikt om AMR-surveillance en het doelgericht gebruik van antibiotica bij kwetsbare ouderen te verbeteren. Uit deze projecten blijkt dat zorgprofessionals behoefte hebben aan kennisproducten die aan hun specifieke wensen tegemoetkomen.
- Wij zijn begonnen met voorbereidingen voor een **evaluatie** van de verschillende nationale en internationale Antimicrobiële Resistentie programma's. Het idee is om een brede evaluatie uit te voeren over het ABR-programma en de internationale AMR-activiteiten. De evaluatie wordt in 2025 opgeleverd.
- We verzorgden ook in 2024 het **secretariaat** van het internationale Healthy Diet, Healthy Life (HDHL) met een financiële bijdrage van het ministerie van VWS. Recent is Edith Feskens (WUR) als **vice-voorzitter** benoemd. Dit versterkt de strategische positie van Nederland internationaal.
- We reikten de Parelprijs uit aan het **Physical Activity Environment Policy Index (PA-EPI)-project**. Dit internationaal ontwikkelde **instrument** is toegepast op Rijksbreed beweegbeleid in Nederland, met als resultaat concrete, domeinoverstijgende aanbevelingen voor het verbeteren van het nationaal beweegbeleid.
- HDHL organiseerde samen met de WHO een **workshop** met als doel om concrete beleidsopties te verkennen om marketing van ongezonde voedingsproducten aan kinderen te verminderen.
- We hebben in FOODPathS 2 grote **subsidieverstrektersfora** georganiseerd die handvatten hebben opgeleverd voor subsidieverstrekters om volgens een voedselsysteembenadering te financieren. Daarnaast organiseren we als partner van FOODPathS een serie **webinars** over onderzoek en innovatie in duurzame en gezonde voedselsystemen.
- In CLEVERFOOD hebben de Vegetarian Society Denmark, Think Tank Frej en ZonMw een **document** ontwikkeld met **praktische methoden en beleidsvoorstellen** om het voedselsysteem te transformeren. Daarnaast ondersteunen we de organisatie van 21 beleidsdialogen in 7 landen, waarvan er al 3 hebben plaatsgevonden.
- We namen korte **video's** op voor het MOMENTUM Microplastics consortium en 7 doorbraakprojecten van het Microplastics & Health-programma. Hiermee ondersteunen we de toegankelijkheid van projectinformatie voor bredere doelgroepen.
- We organiseerden samen met MOMENTUM een **stakeholderdialoog** over microplastics ter bevordering van contact en kennisoverdracht tussen beleid, praktijk en onderzoek. Hiermee is ook inzicht verkregen in de huidige kennisbehoefte van de verschillende belanghebbenden.
- We hebben een **workshop** gehouden voor de onderzoekers en datastewards van het consortium MOMENTUM om herbruikbare data te produceren middels de FAIR principes. Het consortium kan daarvoor al goed gebruik maken van de **eNanoMapper**, een data-infrastructuur waarmee het onderzoek internationaal aansluiting kan krijgen.
- We nemen deel aan het **Klimaatonderzoek Initiatief Nederland (KIN)**, een initiatief van NWO. Hiermee werken we aan het borgen van gezondheid in klimaattransities.

Signaleren

- Voor de invulling van het programma Infectieziektebestrijding 4 is een uitgebreide **veldconsultatie** uitgevoerd. Actuele kennishiaten zijn door een brede groep (ervarings)deskundigen geïdentificeerd en door meer dan 30 experts geprioriteerd. Er is een aantal thema's uit voortgekomen: (1) preventie, (2) communicatie, gedrag en maatschappij, (3) immunologie en diagnostiek, (4) opkomende infectieziekten, uitbraakonderzoek en infrastructuur en (5) One Health en non-alimentaire zoönosen.
- Een **kennissynthese** van projecten over effecten van COVID-19 maatregelen gefinancierd door ZonMw (en NWO) is opgeleverd in februari 2024.
- Een **kennissynthese** van TNO over Pandemische paraatheid door middel van herbruikbare data laat zien wat het belang is van een goed functionerende data-infrastructuur om tijdens een uitbraak van een

infectieziekte of pandemie snel waardevolle kennis te genereren voor onderzoek, beleidsvorming en praktische toepassingen. De conclusie is dat de herbruikbaarheid en beschikbaarheid van data in Nederland niet op orde is. Het rapport doet aanbevelingen voor verbetering.

- Met de Samenwerkende Gezondheidsfondsen (SGF) is gesproken over samenwerking en het gebruik van het **SGF-patiënten panel Infectieziekten** binnen de programma's Antimicrobiële Resistentie.
- In opdracht van de ministeries van IenW en VWS actualiseren we de **Kennisagenda Microplastics** uit 2019. Dit levert inzicht op in de huidige stand van zaken van kennis en brengt een prioritering aan in kennisbehoeften.

7. Jeugd

Doelstellingen

Alle kinderen en jongeren moeten veilig, gezond en kansrijk kunnen opgroeien. Wij investeren in kennis en innovaties die hieraan bijdragen, en werken samen met professionals, gemeenten, ouders en jeugd. Met als gezamenlijk doel: betere preventie, opvoed- en jeugdhulp voor kinderen en gezinnen.

Highlights

- Onderzoek vanuit Residentiële jeugdhulp van start: regionaal en kleinschalig moet de transformatie van de residentiële jeugdhulp ondersteunen, een belangrijk speerpunt in de Hervormingsagenda Jeugd
- Samenwerking jongeren met onderzoekers in projecten gericht op mentale gezondheid; reflectie met ZonMw, professionals en ervaringsdeskundigen op deze innovatieve werkwijze
- Lancering eerste editie van het online Kennismagazine Jeugd, met opbrengsten uit de Regionale Kenniswerkplaatsen Jeugd met als thema: Versterken van het gewone leven

Resultaten naar kernactiviteit

Programmeren en financieren

- In het kader van het **programma Wat werkt voor de jeugd** hebben we in 2024 de volgende resultaten behaald:
 - De jeugdsector heeft meer kennis nodig over wat werkt voor wie, wanneer en waarom. 11 nieuwe projecten onderzoeken kansrijke kelementen van interventies.
 - We stimuleren duurzaam gebruik van kennis(producten) in praktijk, beleid of opleidingen: Implementatie-impuls Wat werkt voor de jeugd | ZonMw en Implementatie-impuls Onderzoek voor en door Jongeren | ZonMw.
 - Hoe kunnen jongeren 'zo thuis mogelijk' opgroeien? Onderzoek vanuit Residentiële jeugdhulp: regionaal en kleinschalig moet de transformatie van de residentiële jeugdhulp ondersteunen: een belangrijk speerpunt in de Hervormingsagenda Jeugd.
 - Wat is nodig om blijvend leren en betere kwaliteit in de jeugdhulp te organiseren? 6 consortia onderzoeken deze vraag. Met focus op de werkvloer, én aandacht voor de rol van (lokale) overheden.
 - Impact maken door samen lerend doen wat werkt: 7 consortia dragen bij aan oplossingen voor een maatschappelijk vraagstuk in de jeugdsector. Zoals het versterken van de sociale en pedagogische basis, of het vergroten van de weerbaarheid van jongeren.
- **Maatschappelijke Dienst Tijd (MDT) - kort** was er dit jaar, naast voor onderwijs en gemeenten, ook voor maatschappelijke organisaties. Met resultaat: in 241 projecten maken ruim 21.250 jongeren impact met de Maatschappelijke Diensttijd (MDT).

- We werken aan een subsidieronde waarmee samenwerkingsverbanden stappen zetten om **MDT**-aanbod langdurig te behouden en toekomstbestendig te maken.
- We dragen bij aan het herzien, onderhoud en betere toegankelijkheid van **JGZ-richtlijnen**. Er startten 4 werkgroepen met de richtlijnen Psychosociaal & Gedrag, Voeding & Groei, Ontwikkeling & Zintuigen en Het Lichaam. We stelden subsidie beschikbaar voor onderzoek naar beslisondersteuning en naar samenhangende JGZ-richtlijnen.
- Met 13 projecten dragen de **Regionale Kenniswerkplaatsen Jeugd** bij aan de leeragenda van het netwerk Kwaliteit en Blijvend Leren (KBL).
- We bieden een nieuw programmavoorstel van de **Kenniswerkplaatsen Jeugd** aan bij VWS.
- Kennis uit een nieuw NWA-programma moet een aanpak opleveren die (online én offline) seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld in onze samenleving tegengaat.

Impact versterken

- Jongeren werken samen met onderzoekers in projecten gericht op mentale gezondheid. Zij reflecteerden met ZonMw, professionals en ervaringsdeskundigen op deze innovatieve werkwijze. Hun aanbeveling: **onderzoek met jongeren** aan zet zou vanzelfsprekend moeten zijn.
- Generation R volgt 14.000 kinderen van zwangerschap tot volwassenheid. Met als centrale vraag waarom sommige kinderen zich optimaal ontwikkelen en andere problemen ervaren. Resultaten vinden hun weg naar beleid, zorg en preventie. Een investering van ZonMw en VWS maakt de onderzoeksfase 'Focus op Twintigers' mogelijk, die waardevolle gegevens over jongvolwassenen zal opleveren.
- Van de MDT-projecten uit het Actieprogramma Maatschappelijke Diensttijd hebben we veel geleerd over hoe je succesvol een project voor en met jongeren organiseert. Met de **online publicatie** Tips voor jongerenprojecten brengen we die kennis naar de praktijk.
- We vernieuwden de **infographic** Werken aan actuele richtlijnmodules in de JGZ. Ook is er een **factsheet** waarop JGZ-professionals zien hoe zij kunnen bijdragen aan werkbare richtlijnmodules. Andere resultaten zijn de nieuwe **database** en **website** voor richtlijnen en artikelen over richtlijnontwikkeling.
- **Publicatie** over Effectieve aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling vergt voortdurende aandacht, een overzicht van wat er is bereikt en welke kennisvragen er nog openstaan.
- We lanceerden de eerste editie van het **online Kennismagazine** Jeugd, met opbrengsten uit de Regionale Kenniswerkplaatsen Jeugd. Het thema: Versterken van het gewone leven.

Signaleren

- Met het netwerk Kwaliteit en Blijvend Leren werken we aan een **leeragenda**. Over welke onderwerpen moet de jeugdsector (voortdurend) leren, om samen de kwaliteit van de jeugdhulp te verbeteren?
- We zijn met NCJ, TNO en VWS in gesprek over de beste werkwijze om richtlijnen up-to-date te houden. Eind 2024 honoreerden we een project dat gaat starten met een **kennis- en innovatieagenda** voor de JGZ.

Evaluatie regelgeving

Doelstellingen

Het programma Evaluatie Regelgeving draagt bij aan de kwaliteit van wetgeving, door onderzoek naar de doeltreffendheid en de (neven)effecten van wetten in de praktijk van de gezondheidszorg. Bij de wetsevaluaties streeft het programma naar uniformiteit. Met onder meer een helder 'toetsingskader' en uitgangspunten om de effecten van een wet goed te kunnen meten.

- In maart 2024 boden we de Staten-Generaal de resultaten aan van het **Verdiepingsonderzoek Uitvoering Wvqgz: goede voorbeelden uit de praktijk**. In april deelden we de resultaten tijdens een goed bezocht symposium met professionals en bestuurders.
- Najaar 2024 startte de **derde evaluatie van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg**, met focus op tuchtrecht. Met als werktitel: Hoe functioneert het tuchtrecht sinds de wetwijziging van 2019 binnen het bredere systeem van de wet BIG? De evaluatie is gereed in het najaar van 2025.
- Hoe dragen wetsevaluaties op een productieve manier bij aan een lerende overheid? Dit jaar liep **promotieonderzoek naar de impact en methodologie van wetsevaluaties in de gezondheidszorg**. We verwachten de resultaten medio 2025.

8. Kwaliteit van Zorg

Doelstellingen

Integrale zorg vraagt om samenwerking. Het cluster Kwaliteit van Zorg (KvZ) richt zich op ondersteuning, versterking en behoud van zorgprofessionals en patiënteninbreng voor een betere, toekomstbestendige organisatie en kwaliteit van zorg. Daarom investeren wij in samenwerking, kennisontwikkeling voor de dagelijkse praktijk en in de toepassing van die kennis door zorgprofessionals bij de uitoefening van hun beroep en kennis voor onderwijs, scholing en beleid en het organiseren van de zorg. Met als uiteindelijk doel toegankelijke, passende en duurzame zorg en ondersteuning nu en in de toekomst.

Highlights

- 51 regio's gestart met een subsidie uit het programma Versterking organisatie eerstelijnszorg. Ook veel vouchers aangevraagd voor regionale versterking van de monodisciplinaire organisatiegraad
- Kennis en voorbeelden gedeeld over het organiseren van patiëntenparticipatie en over het afstemmen van acute zorg op psychisch ontregelde mensen tijdens de jaarlijkse onderzoekersbijeenkomst voor aioto's van verschillende specialistenopleidingen en tijdens de eerste projectenbijeenkomst van het programma Versterking organisatie eerstelijnszorg
- Fundament van Safety-II gelegd

Resultaten naar kernactiviteit

Programmeren en financieren

- Dankzij intensief contact met het veld en veldpartijen zijn 51 regio's gestart met subsidies uit het programma **Versterking organisatie eerstelijnszorg**. Hiermee wordt de uitvoering van de Visie eerstelijnszorg 2030 ondersteund en daarmee bijgedragen aan het Integraal Zorgakkoord (IZA). In 2024 zijn de volgende vouchers voor regionale versterking van de monodisciplinaire organisatiegraad aangevraagd en gehonoreerd: apothekers (30), diëtisten (16), ergotherapeuten (16), fysiotherapeuten (25), logopedisten (9), oefentherapeuten (8), optometristen (3), specialisten ouderengeneeskunde (1) en wijkverpleegkundigen (2).
- Met leiderschapstrajecten, kennisontwikkeling en academisering draagt **Kwaliteit van Zorg** bij aan de versterking van de onderzoeksinfrastructuur als basis voor passende zorg. Daarom honoreerden we in 2024:
 - 5 Academische Werkplaatsen Wijkverpleging, 7 Academische Werkplaatsen Huisartsenzorg (AWH) en een samenwerkingsverband AWH.

- 5 onderzoeksprojecten ter stimulering van de kennisontwikkeling in de huisartsenzorg door beantwoording van kennisvragen uit de Nationale Onderzoeksagenda Huisartsgeneeskunde.
- academisering van diverse eerstelijns specialistenopleidingen: 4 projecten huisartsgeneeskunde, 1 project geneeskunde voor verstandelijk gehandicapten (dit programma wordt sinds 2024 door VWS gefinancierd).
- duurzame kwaliteitsverbetering van de paramedische zorg (7 projecten gehonoreerd)
- Daarnaast zijn de projecten in het kader van de academisering van diverse eerstelijns specialistenopleidingen in 2024 van start gegaan (4 projecten onderzoek van onderwijs, 3 projecten arts Maatschappij en Gezondheid en 6 projecten specialisten ouderengeneeskunde)
- Met de verschillende veldpartijen hebben we voor 2024 kaderafspraken gemaakt voor de inzet van de **Kwaliteitsgelden**, die aansluiten op de afspraken in het Integraal Zorgakkoord, en projecten gehonoreerd. Het programma is uitgebreid met **kraamzorg en verpleging & verzorging**. Lees hier hoe ZonMw in dit kader een steun in de rug was voor de oprichting van het Kennisinstituut V&VN. Ook ondersteunden we de paramedische zorg en forensische geneeskunde met richtlijnontwikkeling. Projecten uit het **programma Ondersteuning Zorginstituut** zorgden voor onderliggende verbinding, zoals digitale zorg, houdbaarheid van het systeem en innovaties voor richtlijnontwikkeling. Dit programma is in de afrondende fase.
- Voor passende zorg is aandacht voor (de-)implementatie essentieel. Daarom investeerden we in 2024 in 7 projecten **Beter Laten/Beter Doen in de verpleging en verzorging**.
- Begin 2024 is de **veldraadpleging verpleging en verzorging** opgeleverd. De programmacommissie neemt de aanbevelingen mee bij de programmering van het vervolgprogramma, dat tot en met 2030 loopt en in lijn is met de afspraken uit het Integraal Zorgakkoord. Met het opzetten van een beeldbank verpleging en verzorging vragen we aandacht voor een realistische weergave van het beroep, wat bijdraagt aan beroepstrots, werkplezier en aantrekkelijkheid van het vak. Dit sluit aan bij de aanbevelingen uit de veldraadpleging.
- In het **programma Actieonderzoek Innovatieve Zorg** ronden in 2024 een aantal projecten in de VVT-sector af die onderzochten hoe de overgang van kwetsbare ouderen vanaf huis naar het verpleeghuis te verbeteren is, al dan niet met een focus op samenwerking tussen informele en formele zorg. Ook kwamen de resultaten beschikbaar van projecten die ervaring opdeden met het doorontwikkelen van zorgpaden, omdat de zorg door verplaatsing en samenwerking met andere partijen, anders ingericht moet worden.
- Focus op voor de patiënt relevante uitkomsten draagt bij aan passende zorg. Om de kennis die is opgedaan in de pilotprojecten **Verduurzamen Uitkomstgerichte Zorg** verder te brengen, hebben we 4 projecten gesubsidieerd waarin wetenschappelijke verenigingen de kennis doorvertalen, toepassen en doorontwikkelen. Ook het Experiment Uitkomstindicatoren Santeon heeft een vervolg gekregen (2 projecten en coördinatie door Santeon gehonoreerd).
- In 2024 is de werkwijze van **Uitkomstgericht Organiseren en Betalen** ingezet voor experimenten alternatieve bekostiging palliatieve zorg.

Impact versterken

- Om de zorg beter te organiseren en goed samen te werken, is het belangrijk om te weten wie je waarvoor waarbij kunt betrekken. Daarom hebben we ingezet **op profilering van specifieke beroepsgroepen** en **voorbeelden van goede samenwerking**, zoals het steunkoushulpmiddelenspreekuur door de ergotherapeut waar de huisarts naartoe doorverwijst en dat de wijkverpleging ontlast. In het kader van werkplezier en behoud van zorgprofessionals benadrukten we ook het belang van teambetrokkenheid.
- Patiëntenparticipatie is essentieel om de zorg te verbeteren. Maar hoe organiseer je dat? Dat bespraken we tijdens de jaarlijkse onderzoekersbijeenkomst voor aioto's van verschillende specialistenopleidingen en tijdens de eerste **projectenbijeenkomst** van het programma Versterking

organisatie eerstelijnszorg. Ook deelden we een concreet voorbeeld van hoe je acute zorg af kunt stemmen op mensen die psychisch ontregeld zijn. Uiteraard was hierbij in alle facetten een ervaringsdeskundige betrokken.

- Onze **netwerkbijeenkomst verpleging en verzorging** is hét jaarlijkse evenement waar verpleegkundig onderzoekers elkaar ontmoeten en kennis uitwisselen. Daarmee voorzien we in een duidelijke behoefte en stimuleren we afstemming en samenwerking, zowel in het veld als tussen ZonMw-programma's.
- Het door ons gefinancierde project **Rouwzorg door verpleegkundigen bij naasten van een patiënt op de intensive care** won de **Jaarprijs Palliatieve Zorg Impact**.
- Tijdens het **Congrestival Richtlijnen in de wijk** stonden de richtlijnen centraal staan die tussen 2019 en 2024 zijn ontwikkeld in de ZonMw-programma's Ontwikkeling Kwaliteitsstandaarden.
- Op de **NHG-Wetenschapsdag 2024** waren weer veel ZonMw-projecten vertegenwoordigd vanuit verschillende clusters en op het **Nursing-congres Passende zorg** in de verpleging en verzorging zijn maar liefst 4 van de 6 workshops verzorgd door ZonMw-projecten.

Signaleren

- Het **fundament van Safety-II** is gelegd. Met het programma over patiëntveiligheid zijn we erachter gekomen dat Safety-II echt werkt. Nu moeten we dit bestendigen: mensen bij elkaar brengen, tijd inbouwen voor reflectie en goede facilitators regelen. Safety-II is het vergroten van de kansen op alledaags succes. Het is een overgang van 'het voorkomen van fouten' naar 'veiligheid is de core business van de zorgverlener'.
- **Citrienfonds** richt zich vanaf 2024 op de onderwerpen verduurzamen van de zorg, digitale inclusie van mensen met een gezondheidsachterstand en slimmer inrichten van de werkvloer, die ook centraal staan in het Integraal Zorgakkoord.

9. Life Sciences & Health / Digitale zorg

Doelstelling

In het cluster LSH / Digitale zorg richten we ons specifiek op kennis- en innovatieprogramma's op het terrein van hybride en digitale zorg, medische technologie en onder andere de inzet van artificial intelligence.

Daarbij zijn onze uitgangspunten: kennisbenutting en zorginnovatie, vraagsturing door eindgebruikers en publiek-private samenwerking waar nodig en passend. De nadruk ligt daarbij steeds meer op de fase van implementatie en opschaling. Hiermee spelen we in op belangrijke ontwikkelingen in het veld zoals onder andere genoemd in het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO). We geven daarnaast invulling aan het missie gedreven topsectoren- en innovatiebeleid binnen ZonMw.

Highlights

- Via het NWO KIC programma geïnvesteerd in de Missie-hoofdlijn in publiek-private projecten die bijdragen aan het maatschappelijk thema Gezondheid en Zorg, bijvoorbeeld de NWO KIC ronde Doorbreken van barrières voor een inclusieve leefomgeving, gericht op het bevorderen van een inclusieve samenleving waarin mensen met een beperking of chronische ziekte vitaal en volwaardig kunnen deelnemen.
- Vergroten impact van de hybride zorg door het wegnemen van implementatie- en opschalingsbarrières van zorginnovatoren door coaches en adviseurs van Zvi. En door

onze Zvi-podcasts, waarmee we ingaan op zorg- en innovatie-actualiteiten, zoals de podcastreeks over de MDR/IVDR.

- Afrondende fase van project Signalement AI, dat kennishiaten, actuele ontwikkelingen, kansen, uitdagingen en belemmeringen op het gebied van AI in de zorg in kaart brengt. En beschrijft welke rol de overheid kan spelen om het potentieel van AI optimaal te benutten.

Resultaten naar kernactiviteit

Programmeren en financieren

- Voor de subsidierende Samen aan de hartSlag in samenwerking met de Hartstichting ontvangen 7 groepen burgerwetenschappers financiering vanuit het **programma Citizen Science voor Gezondheid en Zorg**.
- De opdracht De kracht van burgerwetenschap maakt deel uit van de thematische samenwerking tussen ZonMw en de Hartstichting binnen het **ZonMw-programma Citizen Science**. Het doel is om met kennisontwikkeling, analyse en evaluatie de toepassing van burgerwetenschap binnen het gezondheidsdomein te stimuleren en te faciliteren. Een voorlopige gunningsbeschikking is uitgegaan en in januari 2025 start de partij met de opdracht.
- Via het **NWO KIC programma** wordt in de Missie-hoofddijn geïnvesteerd in publiek-private projecten die bijdragen aan het maatschappelijk thema Gezondheid en Zorg. Hiervan is de NWO KIC ronde Doorbreken van barrières voor een inclusieve leefomgeving een voorbeeld. 16 aanvragen worden op dit moment beoordeeld. De ronde is gericht op het bevorderen van een inclusieve samenleving waarin mensen met een beperking of chronische ziekte vitaal en volwaardig kunnen deelnemen.
- Het **programma Zorg voor innoveren (Zvi)** heeft 4 subsidierondes uitgevoerd. 2 rondes zijn gericht op zorginnovaties waardoor ouderen langer zelfstandig thuis kunnen wonen, 1 ronde op duurzame zorginitiatieven en 1 ronde op technologie voor valpreventie. Zo'n 228 aanvragers kunnen een externe implementatie- en opschalingscoach inhuren voor advies over en begeleiding bij implementatie en/of opschaling om hun zorginnovatie verder te brengen.
- Het in 2012 opgerichte **publiek- private onderzoeksprogramma Innovative Medical Devices Initiative (IMDI)** richt zich op technologie ten behoeve van de betaalbaarheid en 'bemensbaarheid' van de zorg. Binnen het programma wordt er samengewerkt met onder andere NWO TTW om technologieën door te geleiden richting validatie en implementatie. In 2024 zijn 3 projecten gestart die een vervolg zijn op de eerder gehonoreerde "Demonstratie" projecten.
- Binnen het **programma Take-off**, een samenwerking met NWO-TTW, zijn 2 subsidierondes voor starters uitgezet. Dit programma stimuleert en ondersteunt bedrijvigheid en ondernemerschap vanuit de wetenschap.

Impact versterken

- We hebben kennis en resultaten uit de Stimuleringsregeling E-health Thuis (SET) gedeeld via **interviews**, **artikelen** en een **video**. En hebben een nieuwe **factsheet** ontwikkeld met de resultaten van afgeronde SET-projecten.
- Zvi organiseerde samen met Zorginnovatie.nl 2 **Innovatiecafés** met de thema's duurzaamheid in de zorg en AI in de zorg. En, in het teken van regionale samenwerking, 4 **matchingevents** door heel Nederland om zorginnovatoren in contact te brengen met partijen die relevant zijn voor de doorontwikkeling van zorginnovaties.
- Vanuit Zvi is voor het eerst een **MDR/IVDR event** georganiseerd. Tijdens dit evenement kwamen innovatie, regelgeving en implementatie-experts samen om kennis en ervaring te delen over MDR/IVDR.
- **Coaches en adviseurs** van Zvi namen implementatie- en opschalingsbarrières weg van zorginnovatoren en vergroten zo de impact van hybride zorg. Dit doen we ook met onze Zvi-**podcasts**, waarmee we ingaan op zorg- en innovatie-actualiteiten, zoals de podcastreeks over de MDR/IVDR.

- Samen met de Hartstichting en NWO hebben we vanuit het programma IMDI (Innovative Medical Devices Initiative) de **bijeenkomst Technologie en Hart voor Duurzame Zorg** georganiseerd. Verschillende sprekers deelden hun kennis, adviezen en tips over hoe je met medische technologie een volgende stap zet richting klinisch onderzoek of de markt.

Signaleren

- Het project **Signalement AI** zit in de afrondende fase. Het kennissignalement brengt de kennishiaten, actuele ontwikkelingen, kansen, uitdagingen en belemmeringen op het gebied van AI in de zorg in kaart. En beschrijft welke rol de overheid kan spelen om het potentieel van AI optimaal te benutten.

10. Ouderen

Doelstellingen

Het cluster Ouderen vervult het programmamanagement voor programma's die zich richten op kennis en innovatie in de zorg voor kwetsbare ouderen op grond van de Wmo, de Zvw en de Wlz. Daarnaast is een aantal (omvangrijke) programma's op het gebied van domeinoverstijgende regionale samenwerking, zorgtransformatie en regionale beleidsparticipatie ondergebracht bij dit cluster.

Highlights

- Eerste 9 onderzoeksprojecten gestart in het programma Passende Zorg binnen de Wet langdurige zorg (PZWlz)
- Stimuleringssubsidie voor 36 IZA-regio's vanuit het programma Ondersteuning regionale samenwerking om te werken aan de doorontwikkeling van de organisatie en governance van een duurzame regionale samenwerkingsstructuur
- Start van het vierjarige programma Infrastructuur beleidsparticipatie voor het opzetten en vormgeven van een werkbaar, landelijk dekkende, infrastructuur voor beleidsparticipatie door 'de mensen om wie het gaat' bij regionale vraagstukken op het gebied van gezondheid, zorg en ondersteuning

Resultaten naar kernactiviteit

Programmeren en financieren

- In het **programma Dagactiviteiten voor thuiswonende mensen met dementie** zijn inmiddels 22 lokale ontwikkelprojecten gehonoreerd. De vijfde ronde van de subsidieoproep is opengesteld. Ook is een begeleidings- en leertraject gestart. Een subsidieoproep met een stimuleringsimpuls voor aanbieders van dagactiviteiten wordt voorbereid.
- In het **programma Reablement** zijn 12 projecten gestart met de ontwikkeling van hun reablement-aanpak voor ouderen ter preventie van een zorgvraag.
- De zorginhoudelijke subsidierondes van het **programma Beter Thuis 2**, gepland voor 2024, hebben door personele bezetting vertraging opgelopen en starten in 2025.
- Een subsidieronde die ruimte bood aan projecten ter verbetering van domeinoverstijgende zorg aan kwetsbare groepen, aansluitend bij de **IZA/ROAZ-regioplannen** heeft in 2024 een zeer beperkt aantal, niet-passende, subsidieaanvragen opgeleverd. Onderzoek naar de reden voor het uitblijven van aanvragen wordt uitgevoerd. Met de resultaten van dit onderzoek zal een nieuwe subsidieronde worden ontworpen. Rond de projecten die doorlopen vanuit **Beter Thuis 1** is veel overleg met VWS, Zorginstituut en NZa. De resultaten van deze projecten worden direct gebruikt voor beleidsontwikkeling.

- In het **Kennisprogramma Langdurige Zorg en Ondersteuning (2023-2027) (LZO II)** zijn 12 projecten gestart met kennisontwikkeling over andere manieren van werken en organiseren in de langdurige zorg en ondersteuning. Daarnaast zijn er 6 Verspreidings- en Implementatie Impulsen toegekend aan projecten uit **LZO I**.
- In het **programma Passende Zorg binnen de Wet langdurige zorg (PZWlz)** zijn 9 onderzoeksprojecten gestart. De 2de ronde gericht op onderzoek naar effectiviteit van zorginterventies loopt en we bereiden de laatste ronde op dit onderwerp voor, voor 2025. In januari 2025 worden 10 projecten gehonoreerd binnen de lijn Kennisbenutting. Op verzoek van VWS is er het programmavoorstel aangepast om extra budget in te passen in het programma.
- Het programma **Kennisinfrastructuur Academische Werkplaatsen Ouderen (KAWO)** is extern geëvalueerd over de periode 2018-2024. Deze evaluatie is in december 2024 opgeleverd en wordt in Q1 2025 aangeboden aan VWS. De academische werkplaatsen voerden daarnaast zelfevaluaties uit. De resultaten worden meegenomen bij het opstellen van het vervolgprogramma (2026-2037). Ter overbrugging is het programma met een jaar verlengd.
- Binnen het **programma Juiste Zorg Op de Juiste Plek** zijn begin 2024 12 projecten gestart om burgerparticipatie te verstevigen en borgen binnen het samenwerkingsverband. Deze 12 projecten worden via een Kennisuitwisselingstraject, waarvoor ook een subsidie beschikbaar gesteld is, aan elkaar verbonden om met en van elkaar te leren.
- Vanuit het **programma Ondersteuning regionale samenwerking** ontvingen 36 IZA-regio's in 2024 een stimuleringssubsidie om te werken aan de doorontwikkeling van de organisatie en governance van een duurzame regionale samenwerkingsstructuur. 25 IZA-regio's hebben eind 2024 een subsidieaanvraag ingediend om hier voor de periode 2025-2026 verder aan te werken. De IZA-regio's die meer tijd nodig hadden om een aanvraag te schrijven hebben tot 8 april 2025 de tijd. Daarnaast wordt in het Netwerk Leren Transformeren actief gewerkt aan het gezamenlijk leren over transformeren van zorg naar gezondheid. Het netwerk bestaat uit 11 domeinoverstijgende samenwerkingsverbanden die in mei 2024 subsidie hebben ontvangen, verschillende landelijke partijen, een ondersteuningsteam en andere geïnteresseerden. De IZA-regio's sluiten volgend jaar aan. Voor dit netwerk is in samenwerking met VWS een **LinkedIn-groep** opgezet, om inspirerende voorbeelden te kunnen delen, en kennis uit te wisselen over knelpunten, succesfactoren en inzichten.
- In april 2024 is het vierjarige **programma Infrastructuur beleidsparticipatie** gestart. Het doel van het programma is het opzetten en vormgeven van een werkbare, landelijk dekkende, infrastructuur voor beleidsparticipatie door 'de mensen om wie het gaat' bij regionale vraagstukken op het gebied van gezondheid, zorg en ondersteuning. De eerste subsidie-oproep Coalitievorming Regionale Participatie is in april 2024 geopend. In 6 beoordelingsronden zijn in totaal 36 projecten gehonoreerd. Elk project formeert in een regio een breed gedragen coalitie ter voorbereiding op de ontwikkeling van een regionale hubs voor beleidsparticipatie van inwoners en patiënten. Daarnaast zijn voorbereidingen getroffen voor vervolg **subsidieronden Ontwikkelexpeditie** (publicatie januari '25) en **Actieplan regionale participatiehub** (publicatie februari '25). De eerste is de start van het Leer- en evaluatietraject en de tweede een vervolgstap in het realiseren van de participatiehubs.
- Binnen het **EU partnerschap Transforming Health Care Systems** is de tweede subsidieronde **Innovate to Prevent: Personalized Prevention in Health and Care Services** afgerond. Er zijn 20 aanvragen gehonoreerd waarvan 8 met Nederlandse deelname. Hiervoor was een budget van 2.2 miljoen euro beschikbaar. De subsidieronde **Better care closer to home: Enhancing primary and community care** is gelanceerd in november 2024, honoreringen vinden plaats in 2025.
- Het **programma Active and Assisted Living** is in de afrondende fase, er is in 2024 budget voor VIMPs uitgezet.
- De beoogde inzet op doorgeleiden en verbinden van de resultaten uit het **programma Versterking aanpak eenzaamheid** naar de NWA-route op dit onderwerp is helaas niet gelukt door een timingsprobleem. Het aangeboden programmavoorstel is door ZonMw ingetrokken.

- Het **programma Kunst en Cultuur in de zorg** is vanwege bezettingsproblemen met bescheiden inzet voortgezet.

Impact versterken

- Zoals gepland zijn beschikbare middelen voor een **impuls in de kennisinfrastructuur** voor passende zorg in de langdurige zorg toegevoegd en uitgezet via het programma KAWO.
- Rond de (governance van de) kennisinfrastructuur voor de langdurige zorg is in 2024, in opdracht van VWS, gebouwd aan **samenwerking** tussen Zorginstituut, ZonMw, Vilans en Trimbos-instituut. Er is een **alliantie** gevormd en een **visie** ontwikkeld. Deze visie wordt doorvertaald naar een **werkagenda** en een werkwijze om meer partijen te kunnen laten aansluiten bij de alliantie.
- In het programma Dagactiviteiten voor thuiswonende mensen met dementie is een eerste **inspiratiesessie** georganiseerd vanuit het leertraject voor lopende projecten. Kennisdeling wordt ondersteund met **inspiratievideo's**.
- In het programma Passende Zorg binnen de Wet langdurige zorg (PZWlz) begeleiden we interventie-eigenaren om interventies gericht op kwaliteit van leven en kwaliteit van zorg van ouderen en hun mantelzorgers in de langdurige ouderenzorg breed bruikbaar te maken voor andere zorgverleners of zorggebruikers. De opname van interventies in de **databank Erkende Interventies** van Vilans, draagt bij aan de verdere gebruik en verspreiding van de onderhavige interventies.
- Het begeleidings- en leertraject van het programma **Reablement** organiseerde **leernetwerkbijeenkomsten** voor 4 projecten die in 2023 gestart zijn met het doorontwikkelen van hun reablement-aanpak voor ouderen met een zorgvraag. In 2025 zullen hier 12 projecten bij aansluiten.
- Met een (financiële) bijdrage vanuit het programma **Kennisinfrastructuur Academische Werkplaatsen Ouderen (KAWO)** hebben de academische werkplaatsen ouderenzorg die zijn verbonden aan het samenwerkingsverband SANO in februari een **communicatiesymposium** georganiseerd aan de Radbouduniversiteit Nijmegen. Het congres richtte zich specifiek op communicatieprofessionals die werken bij de aangesloten organisaties van de verschillende werkplaatsen ouderenzorg. Het programma is door 150 communicatiecollega's uit het hele land gevolgd en zeer positief geëvalueerd.
- Het **kennisuitwisselingstraject** en de **projecten gericht op het verstevigen en borgen van burgerparticipatie** vanuit het programma **Juiste Zorg Op de Juiste Plek** gaan bijdragen aan het verkrijgen, vergroten en delen van kennis rondom dit thema. Door de resultaten vanuit deze trajecten te **koppelen** aan het nieuwe programma **Infrastructuur beleidsparticipatie** en de bouwsteen 'Samenwerken met inwoners en patiënten' van het programma **Ondersteuning regionale samenwerking** bundelen we kennis en vergroten daarmee de impact.
- Het **Netwerk Leren Transformeren** van het programma **Ondersteuning regionale samenwerking** draagt bij het stimuleren van het gezamenlijke leerproces rondom de transformatie van zorg naar gezondheid. Hierbinnen leren zowel domeinoverstijgende samenwerkingsverbanden op organisatie- en professional- en inwonerniveau, als landelijke partijen van en met elkaar. Hiervoor zijn in 2024 verschillende **leerbijeenkomsten** en activiteiten georganiseerd, zoals **interviewworkshops**, **ondersteuning bij het in kaart brengen van het leerlandschap** en **bijdragen van inspirerende sprekers**. Via **de LinkedIn groep** wordt deze kennis ook breed gedeeld en uitgewisseld ook met andere geïnteresseerden.

Signaleren

- Door vanuit het programma **Ondersteuning regionale samenwerking** aan te sluiten bij allerlei (landelijke) tafels en relevante initiatieven signaleren we voortdurend welke ontwikkelingen er plaatsvinden die raakvlakken hebben met het programma en andere ZonMw-activiteiten. Denk hierbij aan **de IZA Thematafel Regionale Samenwerking**, **de Vliegende Brigade** (initiatief van de kwartiermaker IZA) en het verbinden van het **Netwerk Leren Transformeren met de netwerken van regionale bestuursvoorzitters en programmamanagers van VWS**.

11. Palliatieve Zorg

Doelstellingen

Het Cluster Palliatieve Zorg stimuleert met het programma Palliantie II een goede kwaliteit van leven voor mensen die ongeneeslijk ziek zijn en hun naasten. Zij krijgen zorg en ondersteuning op lichamelijk, psychisch, sociaal en spiritueel vlak, aansluitend op hun wensen en behoeften. Waar en wanneer zij dat wensen. Met programma Zingeving en Geestelijke verzorging stuurt ons cluster op kennisontwikkeling en professionalisering binnen geestelijke verzorging thuis en zingeving in zorg en welzijn.

Highlights

- Organisatie startbijeenkomst voor de projecten die experimenteren met alternatieve bekostiging binnen de palliatieve zorg samen met de Nederlandse Zorgautoriteit en Stichting Palliatieve Zorg Nederland (Stichting PZNL): goede samenwerking tussen de aanwezige beleidsmakers, onderzoekers en zorgprofessionals is essentieel om met alternatieve bekostiging tot meer passende palliatieve zorg te komen
- Ruimte geboden aan praktijkgericht onderzoek om een tijdige en brede benadering van palliatieve zorg te versterken en de verbinding te leggen met andere sectoren van zorg
- Vervolg op Kenniswerkplaats zingeving 2025-2027 dat zich richt op geïntegreerde aanpak

Resultaten naar kernactiviteit

Programmeren en financieren

- **Alternatieve bekostiging:** Samen met het ZonMw-programma 'Uitkomstgericht organiseren en betalen' honoreerden we 3 experimenten die de palliatieve zorg anders organiseren met een alternatief bekostigingsmodel om zo tot passende transmurale zorg voor de patiënt te komen. 2 experimenten zijn gericht op mensen met respectievelijk een longfibrose en een kwaadaardige hersentumor. Het derde experiment is gericht op patiënten met kanker die op de spoedeisende hulp komen. In november organiseerden we samen met de Nederlandse Zorgautoriteit en Stichting Palliatieve Zorg Nederland (Stichting PZNL) een startbijeenkomst voor projecten die experimenteren met alternatieve bekostiging binnen de palliatieve zorg. De bijeenkomst maakte duidelijk dat goede samenwerking tussen de aanwezige beleidsmakers, onderzoekers en zorgprofessionals essentieel is om met alternatieve bekostiging tot meer passende palliatieve zorg te komen. De startbijeenkomst was hier een mooie aftrap voor.
- **Onderzoek naar passende palliatieve zorg:** We hebben ruimte geboden aan praktijkgericht onderzoek om een tijdige en brede benadering van palliatieve zorg te versterken en de verbinding te leggen met andere sectoren van zorg. Diverse zorgorganisaties gaan aan de slag met het verbeteren van de dagelijkse praktijk van de palliatieve zorg voor de patiënt en zijn naasten in 19 innovatieve projecten.
- **Implementeren kansrijke projectresultaten:** We boden zorgorganisaties de mogelijkheid om een stimuleringssubsidie aan te vragen voor de implementatie en opschaling van een kansrijke interventie in de palliatieve zorg. Hiervoor selecteerden we 2 kansrijke interventies:
 - 'CURA: ondersteuning bij morele twijfel in de palliatieve zorg'
 - 'Compassion, een werkwijze gericht op het verbeteren van palliatieve zorg voor mensen met COPD en hun naasten'

In 2024 zijn 16 projecten gehonoreerd en gaan zorgorganisaties een kansrijke interventie implementeren in hun organisatie.

- In september publiceerden wij 2 subsidieoproepen waarbij in de ene subsidieoproep subsidie kan worden aangevraagd voor de implementatie van de kansrijke interventie Oog voor Naasten en Nabestaanden, een werkwijze gericht op de zorg voor alle naasten en nabestaanden van patiënten met een levensbedreigende aandoening of kwetsbaarheid. Bij de andere subsidieoproep kan subsidie worden aangevraagd voor de kansrijke interventie SigMa, een methode voor het lokaal verbeteren van de palliatieve zorg in verpleeghuizen.
- **Addendum Zingeving en Geestelijke Verzorging:** We hebben in 2024 het addendum op het programma Zingeving en Geestelijke Verzorging voor 2024-2028 voorbereid. Hier heeft de aanbieder van de externe eindevaluatie aan bijgedragen. Kenmerkend voor het vervolgprogramma is de brede blik op zingeving, die zich ook richt op andere doelgroepen zoals jongeren, mensen met een chronische ziekte en andere kwetsbare groepen. De Kenniswerkplaats zingeving heeft een vervolg in 2025-2027 dat zich richt op geïntegreerde aanpak.

Impact versterken

- We voerden **startgesprekken** met alle nieuwe gestarte projecten binnen Palliantie II om te verbinden, zicht te krijgen op het project en kennis te maken met de projectgroepleden. Daarnaast voerden we **eindgesprekken** met alle afgeronde projecten met extra aandacht voor de implementatie en verspreiding van de projectresultaten naar de praktijk.
- We organiseerden een **bijeenkomst** 'Proactieve zorgplanning: samen leren en inspireren' voor onze projectleiders. In deze bijeenkomst was er ruimte voor kennismaking en uitwisseling tussen de projectleiders. En we organiseerden op verzoek 2 plenaire sessies met als onderwerpen transmurale samenwerking en het uitvoeren van een kosten-batenanalyse.
- Voor 3 van onze projecten die gaan over het behandelen van symptomen in de palliatieve fase faciliteerden we een **uitwisselingsbijeenkomst** over het includeren van patiënten in onderzoek. Deze bijeenkomst bood projecten de ruimte om met en van elkaar te leren over de inclusie van patiënten.
- We organiseerden een gezamenlijke **deelsessie** over proactieve passende zorg bij dementie tijdens de netwerkbijeenkomst voor verpleegkundigen en verzorgenden. Hierin trokken we op met het ZonMw-programma Verpleging en Verzorging.
- Afgeronde projectresultaten brachten wij onder de aandacht via onze **ZonMw-kanalen** en via onze **stakeholders**. We actualiseerden het **boekje** 'Praktische tools voor hulp bij goede palliatieve zorg'. Ook lanceerden we de **LinkedIn showcasepagina Palliatieve Zorg** waarop we dagelijks projectresultaten onder de aandacht brengen, naast andere communicatiekanalen.
- We waren aanwezig op het Nationaal Congres Palliatieve Zorg. We bemensten hier een **stand** om naast diverse projectresultaten en subsidieoproepen ook het vernieuwde **boekje** 'Praktische tools voor hulp bij goede palliatieve zorg' onder de aandacht te brengen.
- In 2024 honoreerden wij 2 subsidieaanvragen voor een verspreidings- en implementatie impuls, de zogeheten **VIMP**. In deze VIMPs wordt een train-de-trainer ontwikkeld voor de CURA-methodiek en wordt de inspiratiewebsite voor de Oog voor Naasten en Nabestaanden methodiek doorontwikkeld. Met deze VIMPs geven wij CURA en Oog voor Naasten en Nabestaanden nog een zetje voor het goed borgen van deze interventies in de zorgpraktijk.
- Op het **leerwerkplatform** van Palliatieve Zorg Nederland (PZNL) wisselen praktijkorganisaties kennis en ervaring uit over het implementeren van kansrijke interventies in de praktijk. In 2024 gaven wij een presentatie op dit leerwerkplatform over implementatie. We werken daarnaast nauw samen met Stichting PZNL bij de invulling van de stimuleringssubsidie en de invulling van de begeleiding op het leerwerkplatform.
- De Kenniswerkplaats Zingeving en Geestelijke verzorging is in 2024 doorgegaan op de ingeslagen weg. Het overkoepelde implementatieproject heeft bijgedragen aan het opzetten van een **landelijk netwerk van regionaal verankerde implementatiehubs**, hierin hebben 7 VIMP-projecten deelgenomen.

- We stimuleerden kennisuitwisseling over zingeving en geestelijke verzorging thuis tijdens het **Kennisfestival Zingeving en 3 online masterclasses**.
- We actualiseerden, in samenspraak met partijen uit het veld, de overview 'Zingeving en Geestelijke verzorging in de thuissituatie'.

Signaleren

- Stichting PalZon stelde, op verzoek, de Kennisagenda Palliatieve Zorg 2024-2028 op met daarin een actueel overzicht van voor de praktijk relevante kennisvragen binnen de palliatieve zorg. Deze kennisagenda biedt een startpunt en uitnodiging om aan de slag te gaan om door onderzoek samen te werken aan passende palliatieve zorg met oog voor patiënten en naasten in al hun diversiteit.
- Op ons verzoek is een **implementatieonderzoek** uitgevoerd om kennis op te doen over implementatie in de stimuleringssubsidie en hiervan te leren. De opdracht leverde een model op wat wij kunnen gebruiken bij de vormgeving, monitoring en evaluatie van de stimuleringssubsidies.
- De Kenniswerkplaats presenteerde de Kennisagenda Geestelijke Verzorging Thuis en Zorg voor Zingeving, deze is opgenomen in de Kenniswerkplaats Zingeving en Geestelijke Verzorging (2025-2027).

12. Preventie

Doelstellingen

Cluster Preventie werkt aan een goede gezondheid voor iedereen, in het bijzonder om sociaaleconomische gezondheidsverschillen te verkleinen en participatie te bevorderen. Onze kennis draagt bij aan een gezonde leefomgeving én vergroot de veerkracht van mensen om zelf vorm te geven aan gezond(er) leven.

Highlights

- Vanuit de programmalijn Kennisbenutting en Implementatie: vervolgsubsidie aan overkoepelend leernetwerk van GGD'en en vervolgimpuls aan 23 GGD'en om positie verder te verstevigen
- Subsidieaanvraag door 67 (van de 68) VSV's bij programma Versterking Verloskundige Samenwerkingsverbanden (VSV) om het basiskader VSV's te implementeren en de kwaliteit en onderlinge samenwerking te versterken
- 1ste ronde programma Leefstijl in de Zorg: Onderzoek door 11 nieuwe projecten naar (kosten)effectiviteit leefstijlinterventie en 2 nieuwe projecten naar werkingsmechanismen van leefstijl (in samenwerking met de Samenwerkende Gezondheidsfondsen en Health~Holland)

Resultaten naar kernactiviteit

Programmeren en financieren

Preventieprogramma

Het **Preventieprogramma 2023-2026** ondersteunt met verschillende subsidierondes de beleidsambities van het GALA en IZA, waarbij ook de ambities vanuit het nieuwe regeerprogramma worden meegenomen.

- Vanuit de **programmalijn Innovatie** hebben we een subsidieronde geopend voor het versterken van intersectorale aanpakken voor bestaanszekerheid.
- Vanuit de **programmalijn Kennisbenutting en Implementatie** gaven we een vervolgsubsidie aan het overkoepelend leernetwerk van GGD'en en kregen 23 GGD'en een vervolgimpuls om hun positie verder te verstevigen. Op het thema mentale gezondheid is een landelijk kennisnetwerk opgestart en doen 4 nieuwe projecten implementatieonderzoek. Resterend budget is (in overleg met VWS) bestemd voor 27 korte implementatieprojecten van GGD'en en interventie-eigenaren gericht op mentale

gezondheid. Ook hebben we (aanvullende opdracht) een subsidierende geopend waarmee GGD'en gemeenten kunnen helpen bij implementatievragen over de ketenaanpak valpreventie.

- Met subsidie uit de **programmalijn Effectiviteitsonderzoek** werken 8 nieuwe projecten aan een integrale aanpak van preventie en ontwikkelen 10 nieuwe projecten kennis over alcoholpreventie (naar aanleiding van de kennisagenda van het Trimbos-instituut).
- Vanuit het **deelprogramma Vroege opsporing** hebben we een subsidierende geopend voor de ontwikkeling en optimalisatie van bestaande bevolkingsonderzoeken en nieuwe screeningsprogramma's. De studie gericht op CEM (Contrast Enhanced Mammografie) en verkorte MRI (DENSE II) is van start gegaan.
- We hebben een **subsidierende geopend voor preventieambassadeurs** om resultaten uit onderzoek op een duurzame manier in de praktijk te verspreiden.
- We dragen bij aan de '**joint programmering initiative Era4Health**', voor het verminderen van gezondheidsongelijkheid op het gebied van gezonde voeding en fysieke activiteit.

Gezonde leefomgeving

Met subsidie uit ons **programma Gezonde Leefomgeving Integrale Aanpak (GLIA)** (onderdeel van het brede **programma Gezonde Leefomgeving** in samenwerking met RIVM) zijn 56 nieuwe projecten gestart:

- 10 projecten ontwikkelen praktijkgerichte kennis over gezondheid in kwetsbare wijken.
- 15 projecten passen kennis toe door het ontwikkelen en uitvoeren van beleid.
- 1 project monitort en evalueert het subsidieprogramma.
- 30 impulsprojecten passen praktijkvoorbeelden toe.
- Gemeenten en GGD'en kunnen met deze kennis gezondheid meewegen bij het inrichten en beheren van de fysieke omgeving en bijdragen aan een gezonde leefomgeving.

Werk, inkomen en gezondheid

- Met subsidie uit ons **programma Verbetering re-integratie Tweede spoor** stimuleren 3 nieuwe praktijkprojecten het gebruik van innovatieve interventies. Ook hebben we een subsidierende geopend waarmee werknemers en werkgevers een innovatieve aanpak in de praktijk kunnen uitproberen of voortbouwen op best practices.
- Het nieuwe **programma Innovatieve Arbozorg** (aansluitend op Arbovisie 2040) wil ziekte of sterfte door slechte arbeidsomstandigheden voorkomen en ongevallen verminderen.
- Vanuit het **programma Kanker en Werk** is 1 project gehonoreerd om de informatievoorziening te verbeteren rond werkhervatting voor of na een kankerdiagnose. Na afronding van dit project wordt de gevormde infrastructuur geborgd.

Zwangerschap

- 67 (van de 68) VSV's hebben subsidie aangevraagd bij ons **programma Versterking Verloskundige Samenwerkingsverbanden (VSV)**. In hun projecten gaan ze het basiskader VSV's implementeren en de kwaliteit en onderlinge samenwerking versterken. 8 regionale consortia geboortezorg (en de NRCG) maakten gebruik van onze vouchers om de verloskundige samenwerkingsverbanden te ondersteunen in hun subsidieaanvraag en start van de uitvoering.
- Het **programmavoorstel Zwangerschap en geboorte III** en de evaluatie van Zwangerschap en geboorte II zijn aangeboden en van start gegaan.
- Vanuit het **programma Onbedoelde zwangerschap en kwetsbaar (jong) ouderschap** hebben we 2 subsidierendes geopend voor de verdere implementatie van resultaten uit lopende en afgeronde projecten. Met akkoord van VWS is het programma budgetneutraal verlengd tot en met medio 2028.

Leefstijl in de zorg

- Met subsidie uit de 1^e ronde van ons **programma Leefstijl in de Zorg** doen 11 nieuwe projecten onderzoek naar de (kosten)effectiviteit van leefstijlinterventie en 2 nieuwe projecten naar

werkingsmechanismen van leefstijl (in samenwerking met de Samenwerkende Gezondheidsfondsen en Health~Holland).

- We hebben een 2^e subsidieronde geopend, voor onderzoek naar implementatie en impact.

Impact versterken

Preventieprogramma

- In de **Kennisbundel** Gezond leven in gemeente en regio hebben we de opbrengsten gebundeld van 35 gezonde wijk-projecten (5^e Preventieprogramma). Gemeenten en GGD'en doen hier inspiratie op voor hun preventieaanpak n.a.v. GALA- en SPUK-regelingen.
- De resultaten van onze ronde Versterken kennisfunctie GGD'en geven input voor de **kennisinfrastructuur gezondheidsbevordering en preventie** die nodig is om de GALA-doelen te realiseren.
- De GLUTENSCREEN-studie vanuit Vroege Opsporing heeft positieve resultaten. Nu wordt de mogelijkheid onderzocht om de **opsporingsmethode** landelijk uit te voeren.

Gezonde leefomgeving

- De geleerde lessen van 3 living labs zijn samengevat in een **videopublicatie** voor gemeenten en GGD'en. Hier vinden zij tips over domeinoverstijgend samenwerken aan een gezonde leefomgeving.
- Tijdens een **werkbezoek** deelde Living lab Wijkaanpak Hitte in Rotterdam hun inspirerende aanpak met een delegatie van de ministeries van VWS, LNV, VRO en I en W.
- In Stoptober deelden we een **artikel** over nicotinevrije schooldagen (roken en vaperen).

Werk, inkomen en gezondheid

- Ons programma Mentale vitaliteit van werkenden is afgerond. De opbrengsten en geleerde lessen uit de projecten zijn gedeeld tijdens onze **slotconferentie** en **artikelenreeks**.
- Vanuit de programma's Verbetering kwaliteit poortwachtersproces en Verbetering re-integratie tweede spoor is voor de 2^e keer **kenniskring 'Re-integratie naar werk'** bijeengekomen. Om partijen nog meer te verbinden, wordt **aansluiting gezocht bij het Zorg en Werk Netwerk**.
- De Argumentenfabriek verkende een betere samenwerking tussen deskundigen in de arbozorg en vatte de resultaten samen in de **publicatie** Samen werken aan preventie.

Zwangerschap en Geboorte

- Dit jaar bestond de hieprijs 50 jaar. Vanuit ons programma Zwangerschap en Geboorte II deelden we de **resultaten van 7 projecten** en publiceerden een **artikel** over de impact van onderzoek op de hieprijscreening.
- Vanuit ons programma Onbedoelde zwangerschap en kwetsbaar (jong) ouderschap is (binnen het AVOZ-onderzoek) het **deelrapport 'Dit is mijn verhaal'** aangeboden aan de Tweede Kamer. Het gaat over omstandigheden die bijdragen aan de keuze om de onbedoelde zwangerschap af te breken of uit te dragen.

Leefstijl in de zorg

- Op 19 september was de **startbijeenkomst** van de projecten uit de 1^e ronde van ons programma Leefstijl in de Zorg. De dag stond in het teken van co-creatie.

Signaleren

Preventieprogramma

- Het Kennisplatform Preventie (ZonMw voert secretariaat) leverde eind 2023 het **advies** Preventie op waarde schatten op. VWS heeft deze aangeboden aan de Tweede Kamer en hier kwamen veel kamervragen uit voort. Het advies heeft onder andere geleid tot de recente kamerbrief en beslisnota.
- Vroege Opsporing is onderdeel van het versnellingsteam vroege opsporing van de Nederlandse Kanker Agenda. In deze **agenda** staan doelen en een actieplan om de bevolkingsonderzoeken naar kanker te verbeteren.

Extra

ZonMw **signaleert verslaving in een bredere context**: middelen (drugs, tabak) en gedrag (gokken) en sluit aan bij de prioriteiten van de Nationaal Rapporteur Verslavingen. Naast de ontwikkeling van een **kennissynthese** middelgebruik, zijn ook de voorbereidingen gestart voor een kennissynthese preventie van gedragsverslavingen.

13. Sport en Bewegen

Doelstellingen

Als cluster Sport en Bewegen bevorderen we met onderzoek en innovatie, bewegen en sport als onderdeel van een gezonde leefstijl, als middel voor sociale binding en voor betere prestaties in de (top-)sport. Ontwikkeling en toepassing van kennis en innovaties bevorderen de waarde die sport en bewegen toevoegen aan de samenleving. Het cluster Sport en Bewegen werkt intensief samen met Sportinnovator en andere stakeholders uit het veld van de sport.

Highlights

- 8 nieuwe consortia gestart binnen het programma MOOI in Beweging
- Organisatie kennisevent over de maatschappelijke waarde van topsport en topsportevenementen
- Kennis- en implementatie Impuls Bewegen in het dagelijks leven: er zijn 19 vouchers toegekend waarvan 8 voor Jeugd en 11 voor Mensen met minder kansen.

Resultaten naar kernactiviteit

Programmeren financieren

- Binnen het **programma MOOI in Beweging** zijn in 2024 acht nieuwe consortia gestart.
- De **living labs Sport en Bewegen** gestart in 2023, konden in indien de netwerkfase was afgerondsubsidie aanvragen voor het uitvoeren van een experiment. Deze oproep is in samenwerking met **Sportinnovator** gepubliceerd. Sportinnovator financiert de labs die zich richten op volwassenen met een lage sociaal economische positie. ZonMw financiert de labs die zich richten op het meer en beter bewegen van de jeugd en het bewegen in en na de gezondheidszorg.
- In augustus is een **VIMP** voor het **VMBO Sportlab** gepubliceerd. Het doel is de systeemverandering verder vorm te geven.
- De opdracht voor het subsidiëren van **wijkscans** die zich richten op bewegen en ontmoeten van ouderen is binnen. De subsidieoproep hiervoor wordt vormgegeven in samenwerking met CROW. De oproep wordt in februari 2025 gepubliceerd.
- Voor het **programma Sportinnovator** zijn verschillende financieringsinstrumenten uitgezet door het cluster Sport en bewegen: Sportinnovator Vouchers 2024, Prestatiecall wintersporten, Grootschalige toepassing sport- en beweeginnovaties, Innovatiechallenge circulaire sportmaterialen, VIMP Slimme technologie voetbalstadions en de Nationale Sportinnovatie Prijs 2024.
- Er zijn budgetten (van **MOOI**, **Sportinnovator** en **CLICKNL**) gekoppeld in een subsidieoproep gericht op de rol die **Betaald Voetbal Organisaties** kunnen spelen om mensen in aandachtswijken aan het bewegen en sporten te krijgen. Twee subsidieaanvragen zijn gehonoreerd.
- Binnen de **subsidieronde data-infrastructuur Sport en Bewegen 2024** is één project gehonoreerd: **Sport Data Valley**.

- **Kennis- en implementatie Impuls Bewegen in het dagelijks leven:** in januari en november zijn 19 vouchers toegekend waarvan 8 voor Jeugd en 11 voor Mensen met minder kansen. De vouchers worden ingezet om toepassing en opschaling van lokale beweeginitiatieven te bevorderen en te versterken.

Impact versterken

- In november organiseerden we een **startbijeenkomst/projectleidersbijeenkomst** MOOI waarbij alle consortia aanwezig waren. De inhoudelijke focus lag op systeemverandering (keynote) en daarnaast zijn er afspraken gemaakt over monitoring, samenwerking en communicatie.
- Living labs methodiek: In het landelijke netwerk zijn door de aanjagers van de HAN 2 **studiereizen** en diverse **interviewbijeenkomsten** georganiseerd. Daarnaast zijn er 8 **walks and talks** met diverse externe experts gehouden. Deze walks and talks zijn terug te luisteren als podcast.
- Het VMBO Sportlab heeft 3 **roadshows** georganiseerd. Het doel van de roadshows is het uitwisselen van kennis tussen het VMBO consortium en diverse stakeholders. De roadshows van 2024 stonden in het teken van het uitwisselen van kennis en ervaring met lerende praktijken, het welzijnswerk en vmbo-jongeren.
- Subsidies voor deelnemers aan het **sport en bewegen implementatienetwerk (SPIN)** liepen af. Ze zijn door ZonMw ondersteund bij het oprichten van een eigen stichting. Bij borging van het netwerk en de opgedane kennis wordt samengewerkt met het Kenniscentrum Sport en Bewegen. Er is een kennissynthese opgeleverd met geleerde lessen vanuit de implementatiecasussen waar ondersteunde netwerkleden aan hebben gewerkt in de afgelopen jaren.
- Er is een **kennisevent** georganiseerd over de maatschappelijke waarde van topsport en topsportevenementen. Een dergelijk platform om kennis te delen en ontmoeting te faciliteren op deze thematiek was er nog niet en is breed omarmd door relevante stakeholders.
- Er is een nieuwe **website** van MOOI in Beweging gebouwd. Iedere 6 weken verscheen een MOOI-**nieuwsbrief** die een kleine 2000 abonnees telt. De **LinkedIn pagina** is gegroeid tot bijna 4500 volgers. Meerdere **artikelen** zijn geschreven en een samenwerking met SportKnowHowXL is opgezet. In 2024 zijn hierop 14 artikelen/columns geplaatst. Ook presenteerden we onze programma's op meerdere evenementen.

Signaleren

- Er is een **verkenning** uitgevoerd naar uitdagingen, prioriteiten en acties om bij te dragen aan een kennisinfrastructuur en community-ontwikkeling gericht op de zes maatschappelijke uitdagingen in relatie tot sport en bewegen (van het programma MOOI in Beweging). Dit resulteerde in een Plan van aanpak 2025-2027. Afstemming en samenwerking met onder andere het Kenniscentrum Sport en Bewegen, Sportinnovator en SIA vindt op intensievere schaal plaats.
- Bij het programma Onderzoek Topsportevenementen is een aantal (aanvullende) kennisvragen in kaart gebracht ten opzichte van het bestaande onderzoeksnetwerk dat tot en met 2027 wordt gefinancierd. Op basis van de **verkenning** wordt begin 2025 een aanvullende onderzoeksopdracht uitgezet gericht op de maatschappelijke waarde van multi-topsportevenementen.

14. Translationeel Onderzoek

Doelstellingen

Binnen het cluster Translationeel Onderzoek vertalen we biomedische kennis naar toepassing in de mens, om impact te hebben voor patiënten bij onvervulde medische behoefte. Zowel nationaal als internationaal richten wij ons op onderzoek naar de veiligheid en effectiviteit van nieuwe

technologieën, behandelingen en medische producten, bijvoorbeeld op het gebied van post-COVID, celsystemen, en ATMPs. Wij maken ons sterk voor het doorgeleiden van kennis en innovatie, en maatschappelijk verantwoorde innovatie.

Highlights

- Start van het *Post-COVID Netwerk Nederland* (PCNN) vanuit het programma *Post-COVID* voor het opzetten van een robuuste onderzoeksinfrastructuur, ter bevordering van post-COVID-onderzoek en het snel doorgeleiden van kennis naar de zorgpraktijk
- Maatschappelijke dialoog op diverse festivals onder de titel *Hollands Next Embryo Model* door Nemo Kennislink binnen het programma PSIDER over embryoachtige structuren en andere embryomodellen
- Opgetrokken met ME/CVS programma om de FAIR principes vanaf de start een centrale rol te geven in het post-COVID onderzoeksveld en in de bredere PAIS (post-acute infectieuze syndromen)
- Organisatie Network Support Calls voor EP PerMed voor de ontwikkeling van netwerken tussen consortia in projecten Personalised Medicine met focus op translatie van onderzoeksresultaten naar implementatie in de dagelijkse klinische praktijk

Resultaten naar kernactiviteit

Programmeren en financieren

- Begin 2024 is vanuit het **programma Post-COVID** het Post-COVID Netwerk Nederland gestart (PCNN). Het doel van het netwerk is het opzetten van een robuuste onderzoeksinfrastructuur, ter bevordering van post-COVID-onderzoek en het snel doorgeleiden van kennis naar de zorgpraktijk. Vanuit 2 subsidierondes in het post-COVID programma zijn eind 2024 22 projecten gehonoreerd op het gebied van biomedisch en klinisch onderzoek naar post-COVID, welke aansluiting dienen te vinden bij het PCNN.
- Vanuit het **programma PSIDER** hebben we in de subsidieronde TOP-projecten 13 aanvragers advies gegeven om hun projectidee uit te werken tot een subsidieaanvraag. TOP-projecten zijn bedoeld voor het opzetten van een innovatieve onderzoekslijn om een proof of concept resultaat uit te werken.
- Binnen het **programma PSIDER** heeft Nemo Kennislink deze zomer een maatschappelijke dialoog uitgevoerd omtrent embryoachtige structuren en andere embryomodellen op diverse festivals onder de titel *Hollands Next Embryo Model*.
- In 2023 zijn de 2 programmalijnen van het **programma PharmaNL** gestart: Shared Development Infrastructure (SDI) en Human Capital Growth (HCG), om het landschap voor farmaceutische ontwikkeling in Nederland te versterken. Binnen de SDI programmalijn zijn er in de eerste ronde op uitnodiging in 2024 3 projecten gehonoreerd. Zo ook zijn er in de eerste ronde op uitnodiging voor de HCG programmalijn 3 projecten gehonoreerd. Ook is in 2024 een eerste open ronde gestart binnen de programmalijn HCG.
- Vanuit het **programma PSIDER** hebben we 7 netwerksubsidies gehonoreerd om internationale samenwerking op het gebied van ernstige erfelijke aandoeningen en embryonale modellen te stimuleren.
- Binnen het **programma COVID-19** is het project INFECT-NL gehonoreerd voor € 9,5 miljoen. De faciliteit van INFECT-NL zal beschikbaar zijn voor onderzoek naar vaccins en behandelingen voor infectieziekten, onder andere in de context van een eventuele pandemie. Voor verdere rapportage van het COVID-19 programma, zie cluster Gezondheidsbescherming.

Internationale samenwerking

- Binnen **Europees Partnerschap ERA4Health** is ZonMw verantwoordelijk voor identificeren van thema's voor nieuwe subsidierondes en actualiseren van de onderzoeksagenda. In 2024 zijn 2

subsidieoproepen voltooid: NutriBrain over modulatie van hersenveroudering door voeding en gezonde levensstijl en NANOTECMEC over nano- en geavanceerde technologieën voor ziektepreventie, diagnostiek en therapie. Aanvragen met Nederlandse onderzoeksgroepen scoorden hoog en zijn respectievelijk 7 en 10 keer gehonoreerd.

- ZonMw heeft binnen het **Europees Partnerschap Personalised Medicine (EP PerMed)** deelgenomen aan de eerste subsidieoproep PMTargets over identificatie of validatie van targets voor gepersonaliseerde geneeskundebenaderingen. Aanvragen met Nederlandse onderzoeksgroepen scoorden hoog en zijn 11 keer gehonoreerd.
- Het **Europese programma European Rare Disease Research Alliance (ERDERA)** is per 1 september 2024 gestart. ZonMw doet mee aan de Joint Transnational Call JTC 2025 rond preklinische studies voor de ontwikkeling en validatie van therapie voor zeldzame aandoeningen met 1,8 miljoen euro.
- Europese onderzoeksinfrastructuren bieden onderzoekers toegang tot data en samples om internationaal hoogstaand onderzoek te verrichten. ZonMw is met name betrokken bij **EATRIS** (kennishub voor translationeel onderzoek) en **BBMRI** (uitwisseling van samples en data uit biobanken). Samen met NWO, OCW en ESFRI versterken we de zichtbaarheid van deze infrastructuren en stimuleren verbindingen en samenwerking via **Health-RI** als nationaal platform.

Impact versterken

- In 2024 organiseerde ZonMw vanuit het programma PSIDER 2 **bijeenkomsten** van de **werkgroep** Maatschappelijk Verantwoord Innoveren, waarbij de MVI-onderzoekers met elkaar in gesprek gingen over hun onderzoek.
- Dataharmonisatie en -hergebruik is een belangrijk onderwerp binnen het post-COVID programma. Om de FAIR-principes vanaf de start een centrale rol te geven in het post-COVID onderzoeksveld en in de bredere PAIS (post-acute infectieuze syndromen) onderzoeksgemeenschap wordt samen opgetrokken met het ME/CVS programma. In april hebben we samen een **workshop** georganiseerd voor de 3 consortia uit het post-COVID- en ME/CVS programma met als doel meer bewustzijn creëren over het belang van FAIR data binnen dit onderzoeksveld. In mei is vervolgens in een **verdiepende workshop** met de datastewards van de consortia informatie gegeven over de FIP (FAIR Implementation Profile) en is er gewerkt aan het maken van een FIP voor vragenlijsten. Daarnaast wordt iedere 6 weken de **voortgang** van de FAIRification van de consortia **besproken met de drie datastewards**.

Internationale samenwerking

- ZonMw organiseert voor EP PerMed de komende jaren **Network Support Calls**, met als doel om netwerken te ontwikkelen tussen consortia in projecten Personalised Medicine en daarbij te focussen op translatie van onderzoeksresultaten naar implementatie in de dagelijkse klinische praktijk.
- Het Europese Joint Programme on Integration of European Reference Networks (ERNs) in National Healthcare Systems (JARDIN) is op 1 januari 2024 gestart. ZonMw **coördineert** samen met VWS de Nederlandse activiteiten binnen dit programma en werkt mee aan het **werkpakket Disseminatie** om het project en de ERNs meer aandacht te geven in Nederland.
- Tijdens de laatste **bijeenkomst** van de European Joint Programme on Rare Diseases (EJP RD) in mei 2024 in Italië zijn de **goede resultaten en impact** van EJP RD activiteiten besproken, waaronder ook die van gefinancierde onderzoeksprojecten en netwerksubsidies. ZonMw vormde het **secretariaat** voor de succesvolle netwerksubsidies.
- ZonMw werkt nauw samen met PharmaNL communicatie en de PharmaNL board om impact te versterken. Dit gebeurt bijvoorbeeld middels **afgestemde communicatie** waarbij PharmaNL tot september 2024 bijna 43.830 impressies had van LinkedIn berichten. Daarnaast speelde ZonMw een actieve rol bij de **PharmaNL Connection Days**. Ook heeft ZonMw een online **informatiebijeenkomst** georganiseerd om aanvragers te informeren over de subsidieoproep en procedure.

Signaleren

- De eerste opdracht voor de **horizonscan** van huidige en verwachte knelpunten rondom de infrastructuur voor toepassing van innovatieve therapieën in de zorgpraktijk is uitgezet. Hierin hebben we samengewerkt met het expertisecentrum Future Affordable Sustainable Therapies (FAST).
- Vanuit de programma's Translationeel Stamcelonderzoek (TAS) en Programma Translationeel Onderzoek (PTO) 2 hebben we in samenwerking met de NWA route Regeneratieve Geneeskunde verder gewerkt aan het **verenigen van het veld** op het gebied van regeneratieve geneeskunde. Ook hebben we een thema geschreven voor de 2024 NWA ORC call van NWO.
- Een opdracht is uitgezet om **ervaringen en best practices** met **DNA dialogen** te inventariseren. Het opgeleverde **rapport** bevat aanbevelingen voor het uitvoeren van DNA dialogen. In overleg met VWS wordt de opdracht voor de dialogen verder uitgewerkt.

Internationale samenwerking

- ZonMw heeft in 2024 bijgedragen aan een update van de **Strategic Research and Innovation Agenda** voor Europees Partnerschap ERA4Health. De focus van de update was multinationale academie-gedreven klinische studies, waarvoor inhoudelijke en procedurele richtlijnen voor toekomstige subsidieoproepen zijn vastgesteld.